

yücel çağlar

2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?

**Cumhuriyet Gazetesi Yazarı
Sayın Işık KANSU'ya
teşekkürlerimle**

Ocak, 2012

ISBN-978-605-01-0239-0

YAYINLAYAN

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Karanfil Sk. 28/12 Kızılay / ANKARA

TEL: 444 1 966 FAKS: (0312) 418 51 98

www.zmo.org.tr zmo@zmo.org.tr

BASIM

Özdoğan Matbaa Yayın Hed. Eşya San. Tic. Ltd. Şti.

Matbaacılar Sitesi 558. Sokak No:29 İvedik OSB

Yenimahalle ANKARA

TEL: (0312) 395 85 00

KAPAK TASARIM

Figen KURAL

1000 Adet Basılmıştır. Ocak 2012

SUNUŞ

Topluma sayısız yararlar sağlayan ve kamu yararı gözetilerek yönetilmesi zorunlu olan orman ekosistemleri, ölkemizin en önemli doğal varlıklarından birisidir ve binlerce canlı organizmanın bir arada yaşıdığı ve birbirini etkilediği bir yaşam birliğidir. Doğal dengeyi herhangi bir yerinden bozmakla orman ekosistemlerinin sürekliliği de tehlikeye atılmaktadır. Ölkemizde ne yazık ki orman ekosistemlerinin bu özelliğini dikkate almayan ormancılık “politikaları”, özellikle 1950’lerden bu yana orman ekosistemlerine, “*orman*” sayılan yerlere ve devlet ormancılığı düzenine bireysel, ekonomik ve siyasal çıkarlarla yaklaşıldığını göstermektedir.

2003 yılında yeniden gündeme getirilen “orman niteliğini kaybettiği” gerekçesiyle ormancılık düzeni dışına çıkarılan ve kamuoyunda “*2B arazileri*” olarak bilinen arazilerin, parası olan herkese satılabilmesine olanak sağlanmak istenmesi, ormansızlaştırma sürecinin son halkalarını oluşturmaktadır.

Nitekim siyasal iktidar tarafından hazırlanan yasa tasarısının 2012’ün ilk aylarında yasalasması hedeflenmektedir. Ancak tüm bu süreçte göz ardı edilen önemli bir nokta vardır ki, o da “*2B arazilerinin*” kendi kendine oluşmadığı, oluşturulduğudur!

“*2’ arazilerinin*” işgalcilere ve bu arazilerin rantına el koymak isteyenlere satılmasını sağlayacak söz konusu yasa tasarısı, ormanlarımızın daraltılmasına yol açan eylemleri de özendirilecektir. Dolayısıyla bu tasarı, kamusal varlıklarımızın korunması, artırılması ve geliştirilmesi; sosyal hukuk devletinin ödünsüz olarak yaşama geçirilmesi ilkelerine aykırıdır.

Siyasal iktidarın, “*2B arazilerini*” satarak doruğuna çıkmış cari açığın kapatmaktan, ölkemizdeki sermaye birikimine yeni olanaklar sunmaktan başka amacı yoktur. Süreç, tümüyle “*devlet ormanı*” sayılan yerlerin daraltılmasına yol açacak, buna karşılık yoksul orman köylüsüne hiçbir yararı olmayacaktır.

Söz konusu tasarının öngördüğü gibi yasalasması durumunda yalnızca “*2B arazileri*” değil, bir anlamda ölkenin geleceği de satıŖa sunulacaktır! Sığ ve günübirlik, dolayısıyla sorunlu yaklaşımlar yerine, ileriye dönük ortak kentsel ve kırsal gereksinimler için kamu yararını ençoklayabilecek politikaların üretilmesi gerekmektedir. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası da doğal varlıklarımızın, bu kapsamda da orman ekosistemlerinin sömürülmesine; üretici – köylü yaşamının daha da zorlaştırılmasına yönelik uygulamalara karşı mücadelesine kararlılıkla devam edecektir. İşte ormanlarımız ve orman köylüsü için verdiğimiz bu mücadelede yollarımızın keşiştiği orman mühendisi Yücel ÇAğLAR tarafından hazırlanan “*2Bcileştirebildiklerimizden misiniz ?*” adlı kitabı ODA’mız yayınları arasına katarken, gerçekleri kamuoyu ile paylaŖma görevimizi de yerine getirdiğimizi düşünürüz. “Yeni” anayasa tartışmalarına katkıda bulunabilecek bir öneriye de yer verilen bu çalışmayı “*2B*” konulu tartışmaların yeniden gündeme geldiği bir dönemde yayınlamaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

“*2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?*” adlı kitabın bu tartışmalara katkıda bulunacağına inanıyor, verdiği emekler nedeniyle Sayın ÇAğLAR’a teşekkür ediyoruz.

Dr. Turhan TUNCER

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

ÖNSÖZ

AKP, iktidar olduğundan bu yana “2B arazilerini” satmaya çalışıyor. Bilindiği gibi, 2003 yılında denemiş ve Anayasa değişikliği bile yapmayı göze almış ancak başaramamıştı. Siyasal iktidarın “2B arazilerini” satmaktan vazgeçmesi beklenmiyordu kuşkusuz; çünkü buna “eli mahkûm”; sermayeye daha kolay birikim olanakları sunulması ve siyasal iktidara da kolay yoldan kazanılabilecek “taze para” gerekiyor çünkü. Bu gerek o denli dayatıyor ki, siyasal iktidar, “2B arazilerini” satmakla da yetinmeyecek; devlet ormancılığı düzeninin özelleştirilmesine yönelik düzenleme ve uygulamalarına yeni boyutlar kazandırabilecektir. “Yeni” bir anayasanın gündemde olması ise siyasal iktidara bu doğrultuda da düzenlemeler yapabilme olanağı sağlıyor.

Öte yandan, siyasal iktidar, TBMM’de yine her türlü yasal düzenlemeyi kolaylıkla yapabilecek bir çoğunluğa sahip olmuş, dahası, yüksek yargıyı da “gerektiği gibi” dönüştürmüştür.” “Ormansever” yurttaşlarımızın “2B arazilerinin” satılmasını yalnızca “orman” sayılan yerlere zarar verebilecek bir işlem olarak algılamaları ile kamusal varlık ve hizmet alanlarının özelleştirilmesine karşı duranların çoğunlukla sergiledikleri yaklaşım ise siyasal iktidara önemli olanaklar sunuyor.

Kısacası, ülkemizde artık, siyasal iktidar için son derece “uygun” toplumsal ve siyasal koşullar var. Ancak, bu koşullarda da doğru bilgiyle, çok daha etkin örgütlenme ve kararlı çabalarla siyasal iktidar yine durdurulabilir. “2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?”, böyle bir umudun ürünü. Umarım bu çabalara gireceklere yararlı olur.

Yücel ÇAĞLAR
Ocak 2012, Ankara

Bilindiği gibi, 2000’li yıllarda, her türlü kamusal varlığın ve hizmet alanının özelleştirilmesine yönelik akla gelmedik düzenleme ve uygulamalar yapılmıştır. Bu kapsamda “*2B arazilerinin*” satılması da yeniden gündeme getirilmiştir. Ancak, ilginç bir gelişme olmuş; siyasal iktidarın bu girişimi, ülkemizde çokça görülmeyen bir tepkiye yol açmış ve sonuca ulaşamamıştır. Ne var ki, kamuoyunun ağırlıklı “ormanseverlikten” kaynaklanan duygusal tepkileri, gerekli bilgiyle yeterince beslenememiştir. Sözelimi, “2B” uygulamalarının kimler tarafından neden gündeme getirildiği, nasıl yapıldığı ve nelere yol açtığı, “*2B arazilerinin*” işgalcilere satılmasının olası ekolojik ve toplumsal sonuçları gerektiğince sorgulanmamıştır. Bu, siyasal iktidarın yapmak istediklerini kolaylaştıran bir yetersizliktir; aşılamadığında ise siyasal iktidarı benzer amaçlı çok daha sakıncalı düzenleme ve uygulamalara cesaretlendirebilecektir. Ayrıca, bu koşullarda siyasal iktidar, hazırlık çalışmaları sürdürülen “yeni” anayasayı bu yönüyle de bir fırsata dönüştürebilecektir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
• “Orman” nedir?	11
• “Orman” sayılabilecek yerlerin sınırları neden belirleniyor ve bu çalışmalar 2010’lu yıllara değin neden bitirilememiştir?	15
• Bir yer “orman” sayılınca ne oluyor?	17
• Türkiye’de “orman” sayılan yerler kimindir?	18
• “Orman köylüsü” kimdir ve hedeflenen gerçekten de “orman köylülerinin” kalkındırılması mı olmuştur?	19
İKİNCİ BÖLÜM ANIMSATMALAR	23
• 3116 Sayılı Orman Kanunu	24
• 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılattırılması Hakkında Kanun	25
• 5658 Sayılı Orman Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Kanuna Ek Kanun	26
• 5653 Sayılı Orman Kanununa Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun	27
• 6831 Sayılı Orman Kanunu	28
• 1961 Anayasasının 131. Maddesi	29
• 663 sayılı Orman Kanuna Geçici Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun	32
• Anayasanın 131. Maddesinin Değiştirilmesi	33
• 1744 Sayılı 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna 3 Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun	35
• Anayasanın 169 ve 170. Maddeleri	38
• 2896 Sayılı 31.8.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Kanun	41
• 2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmasının Desteklenmesi Hakkında Kanun	42
• İki Yönetmelik	44
• 3302 Sayılı 31.8.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun	46
• 3373 Sayılı 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun	48
• 3402 Sayılı Kadastro Kanunu	48

• 4706 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.....	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AKP'Li YILLAR.....	55
• "2B arazilerinin" satışı yeniden gündeme getiriliyor... ..	57
• Siyasal iktidar Anayasanın 169 ve 170. maddelerini değiştirmeye kalkışıyor.....	58
• "2B arazilerinin" satışı, Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nda... ..	59
• "İkibeciler" için yeni hukuksal düzenlemeler yapılıyor.....	60
a) 4999 Sayılı Orman Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2003):.....	60
b) 6831 Sayılı Orman Kanununa Göre Orman Kadastrounun Uygulanması Hakkında Yönetmelik (2004):.....	61
c) 5304 sayılı Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2005):.....	62
d) 5831 Sayılı Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (15 Ocak 2009).....	63
• AKP'nin "en son" girişimleri... ..	66
• Ya CHP?.....	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TARTIŞMA.....	73
• Tartışmanın hangi düzlemlerde yapılması gerekiyor?.....	74
• "Orman" sınırları dışına çıkarma uygulamalarının tarihsel olarak sınırlandırılması ne anlama geliyor?.....	81
• Suçlular, suça katılanlar nasıl "hak sahibi" sayılabilir?	83
• "2B arazilerinin" herhangi bir biçimde "değerlendirilmesinin" çok boyutlu olduğu gerçeğinin artık görülmesi gerekiyor... ..	84
• Yanıtlanması gereken çok önemli sorular da var.....	85
"YARINLAR" İÇİN SONSÖZLER.....	89
a)Uzun Dönemli Öneriler	91
b)Orta ve Kısa Dönemli Öneriler.....	93
YARARLANILAN KAYNAKLAR	105
EKLER.....	109
• Ek 1: 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 2. Maddesinin "B" Bendi Uyarınca "Orman" Sayılmayan Arazilerin İllere Dağılımı	110
• Ek 2: Çeşitli Belirlemelere Göre "2B Arazilerinin" Kullanılma Biçimlerine Dağılımı	113
• Ek 3: Çeşitli Kuruluşların "2B" Konusu ile İlgili Görüş ve Önerileri	114

GİRİŞ

“- 2000’li yıllarda ormanlarımızla ilgili temel sorun nedir?” Bu soru kime sorulursa sorulsun alınacak yanıt bellidir: “- 2B !”. Yine sorulsa; “- 2B arazileri satılınsın mı?” Ormanseverlerin çoğu, büyük bir olasılıkla; “- Hayır satılmasın!” yanıtını verecektir. Ancak; “- Peki; 2B arazileri satılmasın da ne yapılınsın?” diye sorulduğunda, aynı kişi ve kuruluşların yanıtları ne olacaktır acaba? Büyük bir olasılıkla, “2B arazilerinin” satılmasının ne anlama geldiğinin ve yol açabileceği sorunların ayırında olanların çoğunluğu farklı görüşler öne sürecektir. Peki; “2B arazilerinin” satılması karşısında bu denli duyarlı olabilenler, sözgelimi, “devlet ormanı” sayılan yerlerin tümüyle ormansızlaştırılarak özel meyve bahçelerine dönüştürülmesine ya da doğal orman ekosistemlerinin yapısal özelliklerinin keyfi biçimde değiştirilmesine yahut temel ormancılık çalışmalarının hızla özelleştirilmesine neden karşı çıkmıyor; yalnızca bilgisizliklerinden olabilir mi acaba? Sonra; “2B arazilerinin” satılmasına karşı duran kişi ve kuruluşların, “2B uygulamalarının” ülkemizde öteden beri yapılıyor olması, daha da önemlisi, bu uygulamalara dayanak olan anayasal ve yasal düzenlemelerin şimdilerde de yürürlükte bulunması ile hiç ilgilenmemelerine ne demeli? Kısacası; yurttaşlarımızın çoğunluğu ormancılık alanında da eksik, dahası, yanlış bir bilgilenme içinde. Bu durum, içtenlikli olduğu kuşkusuz duyarlılıkların tutarlı, kararlı ve etkin çabalara dönüşmesini güçleştiriyor; dolayısıyla da, AKP türünden siyasal oluşumların işlerini kolaylaştırıyor. “2B” konusunda da böyle olmuş; tartışmalar, giderek “2B arazilerinin” satılıp satılmamasına indirgenmiştir. Oysa, “2B” uygulamaları ve “2B arazilerinin” satılması, ilgili başlıklar altında ayrıntılı olarak tartışırken de görülebileceği gibi, çok boyutlu bir konudur. Sözgelimi, “2B uygulamalarının ve “2B arazilerinin”, gerekli koşullar yerine getirilmede satılmasının;

- ✓ arazilerin ekolojik koşulların gerektiği gibi kullanılmasının planlaması,
- ✓ kamu arazilerinin özelleştirilmesi,
- ✓ “orman”, özellikle de “devlet ormanı” sayılan yerlerin daraltılması,
- ✓ kırsal çevre sorunları,
- ✓ ormancılık teknikleri ve politikaları,
- ✓ bitkisel üretim ve hayvancılık,
- ✓ şehircilik,
- ✓ kentsel çevre sorunları,
- ✓ hukuk, özellikle de anayasa hukuku,
- ✓ toplumsal ve kültürel yapılar ve dönüşümler,
- ✓ siyasal amaçlar ve sonuç

vb tartışılması gereken boyutları vardır. Böyle iken tartışmalar nedense hemen hemen yalnızca “2B arazilerinin” satılması ve/veya satılmamasına indirgenebilmiştir. Tartışmalardaki bu sığlık, siyasal iktidarın işini daha da kolaylaştırmıyor mu sizce?

Öte yandan, bilindiği gibi, "2B", ülkemizde, en azından 1974 yılından beri yapılagelen bir uygulamadır. Bu uygulamalar sırasında hukuksal olarak "orman" sayılmayan yerlerin işlemleri bitirilebilmiş olanlarının bir kısmı önceleri "hak sahibi" sayılan "orman köylülerine", sonraları da herkese satılabiliyordu. Öyle ki, bu süreç önce 1961 Anayasasının ormanlarla ilgili 131. Maddesinin, "halkçı" olarak tanınan bir siyasal liderin de desteğiyle değiştirilmesi ve 1973 yılında çıkarılan 1744 sayılı yasayla 6831 sayılı Orman Kanunu'nun ilgili maddelerinin bu doğrultuda düzenlenmesiyle başlamıştı. Peki, 2003 yılına gelinceye değin tüm bu düzenleme ve uygulamaların gerek ormancılık gerekse ormancılık dışı kamuoyunda gerektiğince tartışıldığını anımsıyor musunuz? Ben anımsamıyorum; dahası, kırk yıla yakın bir süredir ormancılık politikaları alanında araştırmalık yapmaya çalışmama karşın bu düzenleme ve uygulamaların nelere yol açabileceği konusunda benim de en küçük bir bilgim yoktu. Siyasal iktidarın, deyim yerindeyse, "mal bulmuş Arap gibi" sevinçle satmaya kalkıştığı "2B arazileri", 1974'den bu yana hukuksal düzenlemeler dayanarak yapılan uygulamalarla ayrılmış yerlerdir. Üstelik "devlet ormanı" sayılan yerlerin daraltılmasına yol açabilecek düzenleme ve uygulamalar, "2B"yle de sınırlı değildir. Şimdi, söz aramızda, siyasal iktidar kalkıp da;

"- Bu uygulamaları ben yapmadım; Siz de yapılmasına zamanında karşı durmamışsınız; dahası, bu uygulamanın tarihsel sınırları % 92 oyla "evet" dediğiniz 1982 Anayasasıyla yirmi yıl genişletilirken hiç sesinizi çıkarmamışsınız. Hem sonra, önüne gelenin bu yerleri işgal etmesine de göz yummuşsunuz. Şimdi ben bu uygulamaların ürünlerini satmak, böylece, devlet arazisini işgal edenleri de cezalandırmak istiyorum; daha ne istiyorsunuz?"

dese, ne söylenebilir ki? "- Biz yoksul orman köylüsünün yararına 'değerlendirileceğini' ummuştuk !" mu denecek? Peki ya siyasal iktidar;

"- 1982 Anayasasının 170. maddesi çok açık: Sözelimi, Anayasasının 'orman içi köyler halkının orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlere kısmen veya tamamen yerleştirilmesi, bu gibi yerlerin verimli duruma getirildikten sonra bu halkın yararlanmasına tahsis edilmesi, ayrıca yine bu halkın gerekli araç gereçlerle donatılması ve terk ettikleri yerlerin de derhal ağaçlandırılması' kurallarının uygulanması için siyasal iktidarlara neden baskı yapmadınız?"

diye sorsa, kim ne yanıt verebilecek? Bu kez de; "dün dündür, bugün de bugün" mü denilecek? Kim bilir, belki de;

"- İyi ama sen de on yıldır tek başına iktidardasın; sen neden uygulamadın da şimdi bir mirasyedi gibi önüne gelene satmaya kalkışıyor, bu amaçla olmadık düzenlemeler yapmaya çalışıyorsun?"

vb yanıtlarla karşı durmaya çalışılacaktır.

Çok açık, siyasal iktidarın savunuculuğunu yapmıyorum; bilerek ya da bilmeden böyle yapanlar yeterince var. Benim yapmaya çalıştığım, bir boyutuyla, ülkemizde, yaşamsal önemde kamusal sorunlara ne zaman ve nasıl yaklaşıldığına dikkat çekmek. Doğal olarak, böylesi yaklaşımların

kaçınılmaz sonuçları ne olabileceğe şimdilerde de o oluyor ve/veya olacak; siyasal iktidar “2B arazilerinin” de kolaylıkla satacaktır. Satacaktır satmasına da, bununla yetinecek midir? Bence; yetinmeyecek, “devlet ormanı” sayılan yerlerinin işletilmesinin, dahası, mülkiyetinin özelleştirilmesine kalkışabilecektir. Sözgelimi, hazırlanacak “yeni” anayasada bu doğrultuda da kuralların yer verilmesi için çaba gösterebilecektir.

Öte yandan, bu bağlamda son olarak iki olguya daha dikkat çekmem gerekiyor:

- ✓ Tarımsal amaçlarla kullanılmakta olan “2B arazilerinin” satılıp satılmamasıyla kimler ilgileniyor? Sözgelimi; Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve/veya öteki çiftçi ya da köylü örgütleri ilgileniyor mu? Hayır, ilgilenmiyor.
- ✓ “2B arazilerinin” satılması ile ilgili olarak AKP iktidarı da “orman köylüleri” masalını öne sürüyor. Peki, “orman köylülerinin” ekonomik kitle örgütü olan Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği’nin “2B arazilerinin” hiç olmazsa kendilerine ya da üye il/bölge birliklerine ya da kooperatiflere yahut “orman köylüsü” sayılan birey ve ailelere verilmesi yönünde örgütlü bir istemleri oldu mu? Hayır, bilebildiğim kadarıyla, en azından kamuoyuna açıklanmış böyle bir istemleri olmadı.

Ancak örneğin, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve Ankara Ticaret Odası, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği başkanları ile büyük yapı-satıcıların “2B arazilerinin” satılmasına yönelik istemleri oldu ve her fırsatta da bu istemlerini öne sürdüler. Bu durumda, siyasal iktidarın;

- ✓ yaklaşık 4,5 milyon dönüm kamu arazisinin satarak “sıcak para” gereksinmesini karşılamak; doruğuna çıkan cari açığı kapamak,
- ✓ TOKİ vb yerli ve yabancı yatırımcı, yapı-satıcı kuruluşlara, kişilere ucuz ve/veya maliyetsiz arsa sağlamak,
- ✓ yandaş belediyelere destek olmak,
- ✓ karaparaları aklamak,

vb amaçları daha da açıklık kazanmıyor mu?

Kısacası, “2B arazilerini” satma çabası, siyasal iktidarın bir kör inadı, orman düşmanlığı ya da işbilmezliği vb durumların bir ürünü değildir. Siyasal iktidar, kolay yoldan “sıcak para” sağlamaya, tıpkı öteki kamu varlıkları ve hizmet alanlarının özelleştirilmesinde olduğu gibi, kapitalist sermaye birikim sürecine katkıda bulunmaya çalışıyor; işlevi bu çünkü. Anımsanacaktır, siyasal iktidar hükümet olmasının ilk yıllarında, RTE’nin söylemiyle, henüz “çiraklık” dönemindeyken, Dubai’de 9-10 milyon ABD Doları karşılığında önemli ödümler verebilecek denli “sıcak paraya” gereksinmesi vardı. İşte tam da böyle bir dönemde, birileri siyasal iktidara “2B arazilerini” satarak, 25 milyar dolar (!) gelir sağlanabileceğini söyledi. Ancak, “küçük” bir engel vardı; o dönemdeki Anayasa Mahkemesi, “2B arazilerinin” rastgele

kişilere satılmasını engellemiştir. Dolayısıyla siyasal iktidar da Anayasayı değiştirmeye kalkıştı; üstelik yalnızca “2B arazilerini” satmak için de değil; 1937 yılından beri yürürlükte olan devlet orman işletmeciliği düzeninin özelleştirilmesini, “2B” uygulamalarının” tarihsel sınırının 31.12.1981 tarihinden 2007 tarihine çekilmesini de hedefleyerek... Yine “çıraklık” döneminin beceriksizliğinden olsa gerek, başaramadı. Ancak, yılmadı; üstelik artık “kalfalık” dönemini de geçerek “ustalık” düzeyine ulaşmıştı. Konuyu sürekli olarak gündemde tuttu; bu arada da çeşitli arayışlara girdi; bulduğunu sandığı çözümler doğrultusunda çeşitli hukuksal düzenlemeler yaptı. Nasıl olsa, artık Anayasa Mahkemesi’nin yapısını da “gerektiği gibi” dönüştürmüş ve sıra uygulamaya gelmişti: Önce, 15 Ocak 2009 tarihinde 5831 sayılı **Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**’u çıkardı. Ana Muhalefet Partisi, konuyu Anayasa Mahkemesi’ne götürdü. Ancak, Anayasa Mahkemesi artık bildiğimiz Anayasa Mahkemesi değildi; beklendiği gibi, 12 Mayıs 2011 tarihinde oy çokluğuyla aldığı kararla yasanın Anayasaya aykırı olmadığına karar verdi. Bu arada siyasal iktidar da satılabilecek “2B arazilerini” belirleme ve “uygun” satış yöntemleri geliştirme çalışmalarını da hemen hemen bitirdi. Üstüne üstlük, yap-boz oyununa dönüştürdüğü kanun hükmünde kararnamelemlerle “çevre” ve “şehirçilik” gibi, yine RTE’nin söylemiyle “ucube” bir bakanlık örgütlenmesiyle TOKİ’ciliğe bakanlık yetkileri kazandırdı, hem de “çevrecilikle” süsleyerek. Böylece, uygulamalar için gerekli hukuksal ve kurumsal alt yapıyı büyük ölçüde oluşturulmuş oldu.

Öte yandan, siyasal iktidar, deyim yerindeyse, “zücaciye dükkânına giren fil” gibi kamu yönetimini kolaylıkla alt üst eder ve onlarca yılın bilgi ve deneyim birikimini hızla tüketirken, “2B arazilerinin” satılmasına karşı duranlar ne yapıyordu dersiniz? Bireysel kimi karşı çıkışlar dışında, hiç; satışlarla ilgili haberler çıktığında, karşı olduklarını yinelemek dışında hiçbir şey yapmıyordu. Sözgelimi;

- ✓ nerelerdeki “2B arazilerinin” ne durumda olduğunun ve kimler tarafından nasıl işgal edildiğinin, şimdilerde kimler tarafından hangi amaçlarla kullanıldığının ayrıntılı dökümünü çıkarmıyor ya da çıkaramıyor;
- ✓ “2B arazilerinin” satılmasının yol açabileceği ekolojik, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal sonuçlarını somut olarak ortaya koyabilecek araştırmalar yapmıyor ya da yapamıyor;
- ✓ siyasal iktidarın satış uygulamaları sırasında nasıl bir yöntem uygulayacağını tam olarak öğrenemiyor,
- ✓ yine olası satış uygulamalarının Anayasanın 44, 45, 56, 169 ve 170. maddeleriyle nasıl bağdaştırılabileceğine açıklık getirmiyor ya da getirmiyor
- ✓ artık tümüyle yapılaştığı öne sürülen 221,7 bin dönüm “2B arazisinin” kamu yararına bir uygulamayla nasıl “değerlendirilebileceğine” - “satılabileceğine” değil, *Anayasanın 169 ve 170 maddelerinde belirttiği gibi, “değerlendirilebileceğine”* - ilişkin seçenek yol ve yöntemler geliştirmiyor ya da geliştiremiyor;

- ✓ tüm bunlar bir yana, bireysel ve rastlantısal “rol çalma” tutumunu çağırıştırarak çabalara girmek yerine, en azından 2003 yılında olduğu gibi, satış karşılıklı kişi ve kuruluşları bir araya getirebilecek demokratik ve olabildiğince de etkin bir örgütlenme çabasına girmiyor ya da giremiyor;
- ✓ daha da önemlisi, “2B arazilerinin” satılmasının artık bir orman ve/veya ormancılık sorunu olmaktan çok bir yeniden bölüşüm, kamusal varlıklarının sermaye birikimine sunulması sorunu olduğu gerçeğini kavrayamıyor; Türkiye Ulusal Ormancılık Programı’nda; “Bugüne kadar gerçekleştirilen 2B uygulamalarının çok yönlü (ekolojik, sosyal, ekonomik) sonuçları ve etkilerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için bir araştırma çalışmasının gerçekleştirilmesi, sonuçların katılımcı olarak değerlendirilmesi, toplum için bilgilendirme programlarının hazırlanması ve uygulanması” stratejisine yer verilmiş olmasına karşın ne orman fakültelerinde ne de ormancılık araştırma müdürlüklerinde “2B” uygulamalarının ve “2B arazilerinin” satılmasının olası sonuçlarını tüm boyutlarıyla sergileyebilecek kapsamlı araştırmalar yapıyordu,

Böyle olunca, “2B arazilerin” satıldığında, giderek “yeni” anayasada *devlet ormanı* sayılan yerlerin ve devlet orman işletmeciliğinin özelleştirilmesine dayanak olabilecek düzenlemeler gündeme geldiğinde, bu sürece kimler, nasıl karşı duracak?

*

Bu bağlamda, dikkat çekmek istediğim bir konu daha var: Acaba yanlış mı düşünüyorum: Başlangıçta da söylemiştim; kamuoyu, “2B” konusunda görülmedik ölçüde ilgilendi; dahası, siyasal iktidarın “2B arazilerin” satmaya yönelik girişimlerine karşı çıktı ve engelleyebildi de. Katıldığım başka ormancılık konularıyla ilgili onca etkinlikte “2B” ile ilgili bir tartışma yapmayacağımı belirtsem de çoğunlukla “2B” konusunda ilgili çokça soruyla karşılaştım, karşılaşıyorum. Bu, sevindirici bir gelişme kuşkusuz. Ancak; çoğunlukla yüzeyselliği, bilgiden yoksunluğu bir yana, “ormanlarla” ilgili tartışmaların, sorulan soruların hemen hemen yalnızca “2B” konusuna indirgenmiş olması, bu alanda pek çok olumsuz gelişmenin gözlerden kaçırılmasına yol açıyor. “Ormanlarla” ilgili tartışmalar sırasında, sözgelimi;

- ✓ “devlet ormanı” sayılan yerlerin doğrudan ve dolaylı yollarla özelleştirilmesi,
- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 57. maddesiyle özel kişi ve kuruluşlara “...orman sınırları içinde yangın ve çeşitli sebeplerle meydana gelmiş açıklıklarda, verimsiz, vasıfları bozulmuş ve amenajman planlarında toprak muhafaza karakteri taşımadığı halde muhafazaya ayrılmış orman alanları”nda “özel ormanları” gibi işletebilecekleri orman ekosistemi oluşturmalarına izin verilmesi,
- ✓ 6831 sayılı yasanın söz konusu maddesi uyarınca düzenlenen Ağaçlandırma Yönetmeliğine dayanılarak özel kişi ve kuruluşlara tahsis edilen ve 2011 yılı sonunda 1,5 milyon dönüme yaklaşan “bozuk dev-

let ormanı” sayılan yerlerde kestane, ceviz, fıstıkçamı (ve bir arada da zeytin), süs ve tıbbi bitki tarımının yapılması,

- ✓ başarı ölçütü ağırlıkla arazi genişliğine indirgenmiş ağaçlandırma çalışmalarıyla orman ekosistemlerinin yapısal özelliklerinin rastgele değiştirilmesi,
- ✓ en teknik ormancılık çalışmalarının bile ihale yoluyla özel kişi ve kuruluşlara yaptırılması,
- ✓ kesilecek ağaçların dikili durumdayken ihaleyle satılması uygulamalarıyla “*orman köylüsü*” sayılanların ve kooperatiflerinin tümüyle piyasanın koşullarına teslim edilmesi ve kimi haklardan yoksun kılınması,
- ✓ onlarca dış kaynaklı projeye ormancılık çalışmalarının işlev, yer, zaman vb önceliklerinin değiştirilmesi,
- ✓ binlerce orman mühendisinin işsizliğine karşın temel ormancılık birimlerindeki teknik personel yetersizliği nedeniyle çalışmaların tekniğine uygun olarak yapılamaması

vb yaşamsal önemde konular hemen hemen hiç gündeme gelmiyor. Öyle ki, ilgili meslek örgütleri bile artık bu türden konuları tartışma gündemine almaz; “doğa korumacılığı”, “ekoturizm” vb popüler konularla oyalanır olmuştur. Kısacası, sığ “2B” tartışmalarının, ormancılık alanında ilgi ve bilgi kısırlığına yol açtığı söylenebilir. Bu, aşılması gereken bir olumsuzluktur.

Geçerken hemen söylemeliyim: Başlıcalarına değindiğim kaygılarla hazırladığım “**2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?**”, bir “bilimsel” araştırma, orman ekosistemleri ve/veya “*orman*” sayılan yerler için yakılmış bir ağıt değildir; konunun çok boyutlu olarak tartışılmasına, karınca kararınca katkıda bulunmayı amaçlayan bir değindir. Doğrusu, böyle bir tartışmanın kimlere ne yarar sağlayabileceğini kestiremiyorum; benim için belki de. “görev yapma çabasının bir avuntusudur”, bilmiyorum. “- *Görevini yapmış olmak bu denli kolay mı?*” dersiniz; haklısınız; bu denli kolay olmamalı”

“**2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?**” ile ilgili hazırlık çalışmalarım sırasında değişik kesimlerden duyarlı yurttaşlarımıza yönelik bir soruşturma yaptım ve sordum. “- *2B konusunda daha çok neleri öğrenmek isterseniz?*” Sormaz olaydım; öyle yanıtlar aldım ki, ülkemizin AKP iktidarlarına nasıl bu denli kolay teslim olabildiğini daha acı biçimde kavradım ve bir kez daha üzüldüm. Aldığım yanıtlar karşısında ben de bu kez kendime sordum; “- *Duyarlı yurttaşlarımız 2B konusunda neleri bilmeli?*” “**2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?**”, sorduğum sorulara verebildiğim yanıtlardan oluşuyor. Soruları yersiz ve yetersiz bulanlar, yanıtlarımı yanlışlayanlar olursa ne mutlu bana.

“**2Bcileştirebildiklerimizden misiniz?**”, dört bölümden oluşuyor: İlk bölümde konunun tartışılması sırasında geçen, daha doğrusu geçmesi gereken kimi kavramları açıklanmaya çalıştım. İkinci bölümde, genel olarak

herhangi bir yerin “*orman*” sayılmaması, özel olarak da “2B” vb uygulamalarını tarihsel olarak sergilemeye çaba gösterdim. Ne var ki, 2000’li yıllarda söz konusu uygulamaların nesnel temellerinde köklü dönüşümler olmuş ve AKP iktidarı, bu dönüşümlerin de “gereğini yapma” çabasına girmiştir. Bu nedenle, üçüncü bölümü, “*AKP’li Yıllar*”da gündeme gelen düzenlemelere ayırdım. Dördüncü bölümde ise yapılmasını gerekli gördüğüm tartışmalara alt yapı oluşturabileceğini düşündüğüm kimi tezleri öne sürmeye çalıştım. Bu bölümde ayrıca, yakın zamanda “yeni” bir anayasanın hazırlanacağını da göz önünde bulundurarak “*orman*” sayılan yerler ve ormancılık düzeniyle ilgili bir anayasal düzenleme önerisini de tartışmaya açtım. İlgili kişi ve kuruluşların konuyla ilgili görüş ve önerilerini içeren açıklamaları ile kimi sayısal bilgileri ise ilgilienenlere yararlı olabilir düşüncesiyle “Ekler” kapsamında verdim.

Çalışmanın yayımlanması konusunda gösterdiği anlayış için TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası’nın Sayın Yönetim Kurulu üyelerine ve Sayın Figen KURAL’a teşekkür ederim. Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Sayın Işık KANSU’ya “özel olarak” teşekkür etmem ise nedensiz değil: Sayın Kansu, 2003 yılında AKP “2B *arazilerini*” satmaya, bu amaçla Anayasa’yı değiştirmeye kalkıştığında konunun kamuoyuna taşınmasına önemli katkılarda bulundu; sağolsun. Ancak, başta dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet SEZER olmak üzere AKP’ye “dur” diyebilen başka yurtseverler de vardı. Ne yazık ki burada hepsini sayamayacağım; bu doğrultuda çaba gösteren herkese ve her kuruluşu içtenlikle teşekkür ediyorum.

Saptamalara göre “2B arazilerinin” yaklaşık 222 bin dönümü çeşitli yerleşim yerlerine dönüştürülmüş; bu yerlerin bir kısmında da son derece “lüks” konutlar yapılmıştır. Bu yerlerin bir kısmında orman ekosistemlerinin oluşturulması hem göreceli olarak daha kolaydır hem de ekolojik yönden zorunlu olabilir. “2B arazilerinin” satışı sırasında bu zorunluluklar kimler tarafından ve ne denli yerine getirilebilecektir ? Sahipleri arasında eski bakanlar, milletvekilleri, gazeteciler vb “ünlü” kişilerin de bulunduğu öne sürülen bu “lüks” konutlar, yoksul yurttaşlarımızın konduları gibi kolaylıkla yıkılıp yerlerinde yeniden orman ekosistemleri oluşturulabilecek midir?

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Ülkemizde, pek çok alanda olduğu gibi “2B” konusu tartışılırken de bir kavram kargaşası yaşandı, yaşanıyor; gerektirdiğince bilgilendirilmiyor çünkü. Dolayısıyla, son derece içtenlikli tartışmalar bile önünde sonunda düşünsel bir itiş kakışa dönüşüyor ve çoğunlukla da amacına ulaşmıyor. Örneğin, “- *Orman nedir*” diye sorulduğunda çok kişi, böyle bir sorunun anlamsızlığından hareketle şaşırıyor. Çünkü, çok küçük yaşlarda bir “*orman*” algısı oluşuyor ve bu algı giderek yerleşiyor; ortaklaşıyor. Öyle ki, yaşamında hiç “*orman*” görmemiş de olsa “*orman*” denildiğinde tüm yaşamını orman ekosistemleriyle içli dışlı yaşamışlarınkine, dahası, ormancılık öğrenimi görmüş olanlarınkine yakın açıklamalar yapabiliyor. Öte yandan, en “ormanseverlerin” bile “ormanlar” ile ilgili düzenleme ve uygulamaların bir de ekonomi-politik temellerinin olduğunu çoğunluk aklına bile getiremiyor. Dolayısıyla da; bu düzenleme ve uygulamaları yalnızca öznel durumlarla; tek tek kişilerin ve/veya ilgili genel müdürlerin, bakanların, hükümetlerin kararlarıyla açıklamaya çalışıyor. Doğal olarak, çoğunlukla da yanılıyor. Bu türden yanılgıları en aza indirmek için, tartışmanın başlangıcında, daha sonra öne sürülecek tezlerin dayandırılacağı temel kavram ve bilgilerle açıklık getirilmesi gerekiyor.

● “*Orman*” nedir?

“*Orman*” deyince, çoğu kişinin aklına yalnızca bol ağaçlıklı bir alan geliyor. Yanlış değil kuşkusuz, ama eksik. Ekoloji kavram ve terimleriyle tanışık olanlar, yine çoğunlukla, “*ağaç ve ağaççıklardan oluşmuş bir ekosistem*” tanımını yeğliyor ve ağaç ve ağaççıkların yanı sıra çeşitli yapılara sahip başka bitkiler ile “mikro” ve “makro” hayvanları da sayıyor. “*Orman ekolojisi*” alanında uzmanlaşmış kişiler ise, doğal olarak, çok daha geniş tanımlamalar ve açıklamalar yapabiliyor. Ne var ki, ne denli ayrıntılı olursa olsun bu türden tanım ve açıklamalarla yetinildiğinde, “2B” tartışmaları yine de eksik kalıyor; dahası, önemli yanlışlıklara da yol açabiliyor. Çünkü “*orman*”

deyince temelde iki olgunun göz önünde bulundurulması gerekiyor; özellikle de “2B” konusu tartışılırken.

i) “Üretici Varlık” Olarak Orman Ekosistemleri:

Bu bağlamda orman ekosistemleri için aşağıdaki önermelerin temel alınması pek çok yönlerden yol açıcı olabilecektir:

Orman ekosistemleri birbirleriyle yönü ve şiddeti zamana ve ortama göre değişebilen ilişkiler içinde bulunan, sonsuz sayıda alt sistemden oluşmuş canlı sistemlerdir.

Orman ekosistemleri, varlığı ve yokluğu ile nitelik ve niceliği cins, tür, sınıf ayrımı yapmaksızın, tüm canlıları etkileyebilen varlıklardır.

Orman ekosistemleri, doğrudan ve dolaylı etkileri, doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmesi herhangi bir mülkiyet biçimi ve sınırlı sınırlandırılmayan oluşumlardır.

Dolayısıyla, orman ekosistemleri tüm canlıların ve bu arada da tüm insanların ortak varlıklardır.

Açıktır ki, böyle bir tanım temel alındığında, orman ekosistemlerinin aynı anda ve yerde hem **özne** ve hem de **nesne** konumunda olduklarının kabul edilmesi gerekiyor:

Orman ekosistemleri bir yandan **özne** olarak eş zamanlı olarak çeşitli ürünler üretebiliyor ve yaşamsal önemde işlevler görebiliyor. Çok yakın bir zamana değin hemen hemen yalnızca bir “doğal kaynak” olarak algılanması, temelde, orman ekosistemlerinin bu konumundan da kaynaklanıyor.

Öte yandan, orman ekosistemleri bir yandan da **nesne** olarak, başta insan etkinlikleri olmak üzere sonsuz sayıda etkiden çeşitli düzey ve biçimlerde etkilenebiliyor. Öyle ki, bu etkilerin birbirinden ayrılabilmesi, niteliklerinin belirlenebilmesi ve düzeyinin ölçülebilmesi her durumda olanaklı değildir. Çünkü orman ekosistemleri “doğa” bütünü içinde olan “doğanın” öteki öğeleriyle çeşitli biçim ve düzeyde etkileşim içinde bulunan varlıklardır. Bilindiği gibi, “doğanın” öğeleri arasında nitelik, işlev vb yönlerden üstünlüklü ve/veya öncelikli herhangi bir konum yoktur. Çok daha yakın zamanlarda gündeme gelen bu algı biçimi temel alındığında kimin mülkiyetinde olursa olsun, yersel olarak nerede bulunursa bulunsun, orman ekosistemlerinin varlığı ve yokluğu, kamusal bir sorun alanıdır. Bu nedenle de, orman ekosistemlerinin yönetilmesinde kamu yararının gözetilmesinin, temel ilke olması beklenir. Ne var ki bu ilkenin benimsenmesi durumunda da son derece karmaşık bir yönetsel alan ortaya çıkıyor. Öyle ki, orman ekosis-

temlerinin yönetimiyle ilgili karar süreçlerinin; (i) ülkenin ya da bölgenin arazi/alan yönetimi ile ilgili karar süreçlerinden görece olarak bağımsız; (ii) yalnızca, orman ekosistemlerinden istenilen nitelik ve nicelikte ürün ve hizmetleri devamlı olarak üretebilmesini sağlamaya yönelik olması beklenir. Ancak, kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu toplumsal yapılanmalarda bu beklentiler de, en iyi durumlarda bile, ikincilleşebilmektedir.

ii) Arazi/Alan Olarak “Orman” Sayılan Yerler:

Herhangi bir tanım temel alınarak belirlenen “orman” sayılan yerler, üzerinde “*üretici varlık*” olan orman ekosistemlerinin yer aldığı ve/veya alabileceği bir yer ya da arazi, bir yüzeydir; ülke ya da bölgenin ya da yüzeyin bir kısmıdır. Bu kısım, doğal olarak oluşmuş orman ekosistemleriyle kaplı olabileceği gibi, herhangi bir yolla orman ekosistemi oluşturulmak üzere ayrılmış da olabilir. Açıktır ki, bu boyuttaki karar süreçleri öncelikle ülkedeki ya da bölgedeki arazi/alan yönetimi ile ilgili karar süreçlerinin tümleşik bir parçası ya da alt boyutudur.

Ormancılıkta kamu yararının en çoklanması söz konusu olduğunda, bu iki boyut, birbirleriyle sıra düzenli olarak işletilmesi gereken dört aşamalı bir karar sürecini zorunlu kıyor:

Toplumun orman ekosistemlerinden sağlanabilecek ürün ve hizmetlere yönelik gereksinmesinin nitelik ve niceliğinin;

toplumun gereksinmesini karşılamak üzere ülkenin ekolojik koşullarının olanak verdiği yerlerin nerelerinde, ne kadar alanın ormancılığa ayrılacağı ve de ayrılması gerektiğinin.

ormancılığa ayrılmış arazilerin neresinde, ne amaçla ormancılık yapılabileceği ve de yapılması gerektiğinin.

ormancılık amaçlarının hangi üretim biçimiyle ve ne türden üretim ilişkileri içinde “en uygun biçimde ve düzeyde” gerçekleştirilebileceğinin. belirlenmesi.

Böylesi bir yaklaşım yeğlendiğinde, ormancılıkta karar evreninin ekolojik olmasının yanı sıra belirleyicilikte en az bir o denli önemli ekonomik, toplumsal ve dolayısıyla siyasal boyutlarının da olduğu gerçeği daha kolay kavranabilecektir. Öyle ki, hem ekolojik ve teknik hem de ekonomi politik kararlar, bu evrenin çeşitli boyutlarındaki değişme ve gelişmelerle farklı düzey ve biçimlerde etkileşim içindedir.

Öte yandan; arazi/alan olarak “orman” sayılan yerler ülkemizde de ilgili hukuksal düzenlemelerle tanımlanıyor. Hukuksal tanımlamalarda ise herhangi bir yerde ağaç ve ağaççık örtüsünün bulunup bulunmaması temel

bir gösterge olmakla birlikte tek gösterge değildir. Ayrıca; ağaç ve ağaççık örtüsünün tür bileşimi, genişliği, orman ekosistemlerine ve daha genel bir söyleyişle, daha önce herhangi bir nedenle “*orman*” sayılmış yerlere uzaklığı vb göstergelerin de hukuksal tanımlama sırasında göz önünde bulundurulması zorunlu olabiliyor. Örneğin, Cumhuriyet döneminde 1937 yılında çıkarılan ve “*orman*” sayılabilecek yerleri ilk kez tanımlayan 3116 sayılı **Orman Kanunu**'nun 1. maddesine göre;

“...kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olup da herhangi bir çeşit orman hâsılatı veren ağaç ve ağaççıkların toplu halleri yerleri ile beraber orman sayılır.”

Bu tanım ileriki yıllarda çıkarılacak ilgili yasalarda da büyük ölçüde korunmuştur. Görüldüğü gibi, tanımda, bir yerin hukuksal olarak “*orman*” sayılabilmesi için üç koşulun eşanlı olarak sağlanması zorunlu kılınmıştır: (i) “*Orman*” sayılacak ağaç ve ağaççıkların “*topluluk*” durumunda bulunması; (ii) “*topluluk*” durumunda bulunan ağaç ve ağaççıkların “*orman hâsılatı*” veren türlerden olması, (iii) bu ağaç ve ağaççık topluluklarının üzerinde bulunduğu **yerlerin** de kapsama alınması. Ayrıca, aynı maddenin ikinci bendinde ise “*orman*” sayılmayacak yerlere açıklık getirilmiştir. Aynı maddenin ikinci bendine göre;

“Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibarıyla koru ve baltalık yapılamayan veya step florasıyla örtülü yerler, her çeşit dikenlik ve fundalıklarla parklar ve ormana bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaçlar ve ağaççıklar orman sayılmaz.”

Başka bir söyleyişle; bendin ilk üç tümceciğinde sayılanların yanı sıra üzerinde herhangi bir çeşit orman hâsılatı veren ağaç ve ağaççık toplulukları bulunmasına karşın; (i) yerel doğal koşulları nedeniyle koru ve baltalık olarak işletilebilecek orman ekosistemlerinin oluşturulamayacağına karar verilen, (ii) “*orman*” sayılacak yerlere bitişik olmayan ve (iii) genişliği beş hektardan küçük olan yerler ise “*orman*” sayılmayabilecektir. Geçerken belirtilmesinde yarar var: Sonraki yıllarda çıkarılacak ilgili yasaların en çok değiştirile maddelerde birisi de, kolaylıkla kestirilebileceği gibi, bu türden “*orman*” sayılmayacak yerlere ilişkindir

Öte yandan, herhangi bir yerin “*orman*” sayılıp sayılmayacağı, ülkede “*orman*” sayılabilecek yerlerin sınırlarının belirlenmesi ve giderek de kadastrosunun yapılması, öncelikli ve yaşamsal önemde ormancılık işlemdir. Ne var ki, bu işlemler ülkemizde 2010’lu yıllarda bile henüz bitirilmemiştir. Ayrıca, bitirildiği yerlerle ise onbinlerce anlaşmazlık yargıda çözüm beklemektedir. Bu gerçek göz önünde bulundurulduğunda, doğal olarak;

* Daha sonra ayrıntılı olarak sergileneceği gibi, 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinde de; “*Tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır.*” tanımı yapılmış olmakla birlikte, “*orman*” sayılmayacak yerler tam 11 benilde açıklanmıştır.

“- Türkiye’de ‘orman’ sayılabilecek yerlerinin sınırlarının belirlenmesi ve kadastrasının yapılması işlemleri neden hâlâ bitirilememiştir?”

sorusu akla gelmektedir.

- “Orman” sayılabilecek yerlerin sınırları neden belirleniyor ve bu çalışmalar 2010’lu yıllara değin neden bitirilememiştir?

Daha önce de belirtildiği gibi, ormancılık çalışması yapılacak yerlerin belirlenmesi ve sınırlandırılması, öncelikle; “- Hangi arazilerden hangi amaçlarla yararlanılacak?” sorusunun yanıtlanmış olmasını gerektirir. Bu gereğin yerine getirilebilmesi Türkiye’de de arazi kullanım politikalarının hem en kolay hem de en zor boyutunu oluşturmuştur: Ormancılık özelinde Türkiye’de en kolay boyut öne çıkarılmış; temel olarak ve de öncelikle, üzerinde orman ekosistemi bulunan yerlerde ormancılık yapılması gerektiği varsayımından hareket edilmiştir. Ne var ki, bu durumda da hangi ağaç ve ağaç topluluklarının orman ekosistemi, giderek de nerelerin “orman” sayılabileceği sorusunun öncelikle yanıtlanması zorunlu olur. Ek olarak, bu zorunluğun kimler tarafından nasıl yerine getirilebileceğine ve yapılacak “orman” tanımının hukuksal dayanağa kavuşturulması gerekir. “Orman” sayılabilecek yerlerin belirlenmesine ve sınırlandırılmasına yönelik çalışmalar ancak bu gerekler yerine getirildikten sonra yapılabilir .

Herhangi bir yer “orman” sayıldığında, kimin mülkiyetinde olursa olsun, bu yerlerde yalnızca ormancılık çalışmalarının yapılması temel ilkedir; daha doğru bir söyleyişle, temel ilke sayılması gerekir. Dolayısıyla; nerelerde ormancılık çalışmasının yapılabileceğine açıklık kazandırılabilmesi için “orman” sayılan yerlerin sınırlarının belirlenmesi zorunlu olur.

Öte yandan, bu yerlerde yapılacak ormancılık çalışmalarının amacı, içeriği, önceliği ve boyutları üzerinde “orman” sayılan yerlerin mülkiyet biçimi de belirleyicidir. Dolayısıyla, “orman” sayılan yerlerin sınırlarının belirlenmesi ve sınırlandırılması çalışmaları kapsamında mülkiyet biçimleri ile mülkiyet sahiplerine açıklık getirilmesi beklenir.

Açıktır ki, ormancılık çalışması yapılacak yerlerin belirlenmesi ve sınırlandırılması, Türkiye’de arazi kullanım politikalarının en zorlu bir boyutunu oluşturmuştur. Çünkü;

* Ne var ki, ülkemizde bu gerekler yerine getirilmeden de “ormanları” ve ağaçlı yerleri ilgilendiren yasal düzenlemeler yapılmıştır. Sözelimi Cumhuriyet döneminde her türlü taşınmazla ilgili sınır belirleme çalışmaları, 1925 yılında çıkarılan 658 sayılı **Kadastro Kanunu**yla başlatılmıştır. Ardından 1926 yılında 743 sayılı **Medeni Kanun**, 1934 yılında 2644 sayılı **Tapu Kanunu** ile 2613 sayılı **Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu**, 1976 yılında 766 sayılı **Kadastro Kanunu** ve en son olarak da 1987 yılında 3402 sayılı **Kadastro Kanunu**yla yürütülmüş ve bu kapsamda “orman” denebilecek ve/veya ağaçlıklı yerlerle doğrudan ve dolaylı olarak ilgili düzenlemeler de yapılmıştır

- ✓ Türkiye'de arazi mülkiyet biçimlerinin ve mülkiyet sahiplerinin belirlenmesi sırasında kullanılacak veri tabanı, çeşitli anlaşmazlıklara ve kimi durumda çatışmalara yol açabilecek denli eksikli ve yanlışlıdır;
- ✓ nüfusun siyasal nedenlerle de göz ardı edilemeyecek kesimi “*orman*” sayılan yerlerin içinde ve bitişiğindeki yerleşmelerde yaşamaktadır;
- ✓ oransal olarak azalmasına karşın sayısal olarak artan kırsal nüfusun tarım arazisi ve yerleşme yeri gereksinmesi sürmüştür; ancak bu gereksinmenin toprak reformu vb uygulamalarla karşılanması çabalarına gerektiğince girilmemiştir;
- ✓ nüfus hareketleri zamanla durağanlaşmamış, giderek kırsal yerleşmelerden kentlere göçlerle, kıyılarda ve yakın zamanlarda da yaylalarda ikinci/üçüncü konut edinme eğilimleriyle yeni boyutlar kazanarak günümüze değin sürmüştür;
- ✓ toplum, yüzlerce yıl, özel olarak ayrılmışların dışındaki orman ekosistemlerinden diledikleri gibi yararlanabilmiş, temel gereksinmelerinden birisi de tarım yapabilecekleri ve yerleşebilecekleri araziler olmuştur;
- ✓ arazileri mülk edinilmesini ve kullanımını kolaylaştıran hukuksal düzenlemelerin katkısıyla yeni arazilerin, bu kapsamda da orman ekosistemleriyle kaplı yerleri ve otlakları tarım arazilerine ve yerleşme yerlerine dönüştürme eğilimleri her dönemde gündemde olmuştur;
- ✓ devletin bir yandan “*orman*”, özellikle de “*devlet ormanı*” saydığı yerleri koruma bir yandan da orman ekosistemlerini hem iyileştirme ve genişletme hem de verimli olarak işletme çabaları ise egemen sınıfları ve yanı sıra yoksul köylüleri de karşıt eylemlere yöneltmiştir;
- ✓ çok partili siyasal döneme geçilmesiyle birlikte siyasal iktidarlar bir yandan sınıfsal dayatmaların sonucu ve bir yandan da popülist politikalarının bir gereği olarak “*devlet ormanı*” sayılan yerleri daraltıcı uygulamalara yöneltmiştir.

Kısacası, süreç içinde, deyim yerindeyse “zor oyunu bozmuş”: ormancılık çalışması yapılacak yerlerin belirlenmesi ve sınırlandırılması ile ilgili hukuksal düzenlemelerin, “*orman*” ve özellikle de “*devlet ormanı*” sayılabilecek yerlerin daraltılması amacıyla sıkça değiştirilmesine yol açmıştır. Dolayısıyla bu gibi yerlerin sınırlandırılması, kadastrosunun yapılması güçleşmiş, bitirilebilmesi de gecikmiştir.

- **Bir yer “orman” sayılınca ne oluyor?**

Herhangi bir yer “orman” sayıldığında, kimin mülkiyetinde olursa olsun, bu yerlerde öncelikle ve de ağırlıklı ormancılık çalışmalarının yapılması gerekir. Buna karşılık, ormancılık çalışmaları aynı yerde ormancılık dışı etkinliklerin yapılmasını, tümüyle engellemese de, önemli ölçüde kısıtlar. Sözgelimi, “orman” sayılan yerlerin sahibi, bu yerlerden tümüyle tarımsal ve/veya yerleşme vb amaçlarla yararlanamaz; ormancılık yapabilmeleri bile “uygun” bulunacak planlara dayandırılması gerekir. “Orman” sayılan yerler devletin mülkiyetinde olduğunda ise bu kısıtların artırılması; genel ve özel kuralların daha kararlı biçimde uygulanması beklenir. Öyle ki, egemen sınıfların “orman” ve özellikle de “devlet ormanı” sayılan yerlerden yararlanma istekleri bile her durumda yerine getirilemeyebilir. Bu amaçla, ülkemizde de olduğu gibi, anayasalarda kısıtlayıcı kurallara yer verilebilir. Ancak, yine ülkemizde olduğu gibi, egemen sınıflar güdümlerindeki siyasal iktidarları bu türden kuralların anayasadan ve yasalardan çıkarılmasını ya da en azından kısıtlayıcılıklarının azaltılmasını sağlayabilecek düzenleme ve uygulamalar yapması için çeşitli çabalara girebilir; siyasal parti ve iktidarlara bu yönde çeşitli baskılar yapabilir.

Öte yandan, ormancılık çalışmaları gereği gibi yapıldığında, çoğu durumda, ekonomik getirisi götürüsünden az olan etkinliklerdir. Ayrıca, orman ekosistemleri her türlü dışsal etkiyle karşı duyarlıdır ve kimileri doğal nedenlerden kaynaklanan ve orman ekosistemlerine zarar veren bu etkilerin önceden kestirilebilmesi ve önlenbilmesi olanakları kısıtlı, çoğu durumda da olanaksızdır. Ek olarak, orman ekosistemlerinin devamlılığının sağlanabilmesi ve/veya yenilenmesine yönelik çalışmaların sonuçları ancak çok uzun dönemlerde alınabilmekte ve bu dönem boyunca çok sayıda etmen bu çalışmaların “başarısı” üzerinde etkili olabilmektedir. Açıkça ki, özel kişi ve kuruluşlar, ilke olarak, sahip oldukları “orman” sayılan yerleri olabildiğince kısa zamanda parasal sermayeye dönüştürmeye, en azından ortalama kâr oranının altına düşmeyecek biçimde değerlendirmeye çalışır. Bu nedenle, “orman” sayılan yerlerinin “orman” sayılmamasını ya da mülkiyetindeki “orman” sayılan yerlerden yararlanmasını kısıtlayan kuralların olabildiğince azaltılmasını ister.

Kısacası, herhangi bir yerin “orman”, özellikle “devlet ormanı”, sayılması, gereğeleri farklı da olsa;

- ✓ yoksul ve özellikle de tarım arazisi olmayan ya da yetersiz olan köylüler,
- ✓ bu yerlerden ormancılık dışı amaçlarla yararlanmak isteyen sermaye,
- ✓ özel “orman” sahipleri

için istendik bir durum değildir; farklı toplumsal sınıflar için farklı düzeyde kısıtlamalar getiren bir durumdur.

Bu nedenledir ki, daha sonra ayrıntılı olarak sergilendiğinde de açıklıkla görülebileceği gibi; Türkiye’de hemen hemen tüm siyasal iktidarlar, ilgili hukuksal düzenlemelerin “*orman*” sayılan yerleri tanımlayan maddelerini değiştirmek istemiştir. Kolaylıkla kestirilebileceği gibi, bu doğrultudaki çabalar yine tümüyle “*orman*” sayılan yerlerin artık “*orman*” sayılmamasına yönelik olmuş; çoğunlukla da amacına ulaşmıştır. “2Bcilik” de bu türden çabalardan birisidir.

• Türkiye’de “*orman*” sayılan yerler kimindir?

Hemen şöyle bir yanıt verilebilir: Türkiye’de “*orman*” sayılan yerlerin tümüne yakın bir kısmı, tarihinin hemen hemen hiçbir döneminde özel kişi ve kuruluşların mülkiyetinde olmamıştır. Örneğin, 1910 yılında yayımlanan ve “*orman*” sayılan yerlerin mülkiyet biçimlerine dağılımını da ortaya koyan **Orman İstatistiği**’nin bulgularına göre ülkede 8,8 milyon hektar olduğu belirlenen “*orman*” sayılan yerlerin % 88’i devletindir. % 1,2’si vakıf, % 1,7’si kasaba ve köy tüzel kişilikleri, % 6,1’i de özel kişi mülkiyetindedir ve % 3’nün mülkiyeti ise belirsizdir (KUTLUK, 1948). Öte yandan, Orman Umum Müdürlüğü’nün verilerine göre de 1930’lu yıllarda da ülkede yaklaşık olarak 8 milyon hektar “*orman*” sayılan yer vardır. Saptamalara göre bu yerlerin 7,5 milyon hektarı devletin mülkiyetinde iken, 51,9 bin hektarı vakıf, 62,6 bin hektarı köy ve 279,1 bin hektarı da özel kişi ve kuruluşların mülkiyetindedir; “*orman*” sayılan 81,4 bin hektarın mülkiyeti ise tartışmalıdır (BİNGÖL, 1990).

Öte yandan; 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı **Orman Kanunu**’nun Muvakkat 1. madde’sinde;

“Mülkiyeti devletten başkasına ait ve bu kanunun meriyeti tarihinde mevcut olan ormanlardan; Devlet ormanlarına bitişik olanlar; köylülerin şahsi mülkiyetinde olup da sahaları miktarı elli hektarı geçmeyenler hariç olmak üzere miktarları ne olursa olsun, Devlet ormanlarına bitişik olmayanlar; sahaları miktarı bin hektarı geçenler Devletçe istimlak olunur.”

kuralına yer verilmiştir. Bu düzenlemeye dayanılarak iki yıl içinde 28.839 hektar genişliğinde 28 orman kamulaştırılabiliştir (TOYGAR, 1964). 1945 yılında ise 4785 sayılı **Orman Kanununa Bazı Hükümler Ekleneğine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun** çıkarılmıştır. Yasanın 1. maddesine göre de;

“Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte var olan gerçek veya tüzel, özel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar bu kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiçbir işlem ve bildirime lüzum olmaksızın devlete geçer.”

Bu düzenlemeyle, 1961 yılı sonuna değin “*orman*” sayılan toplam 204,7 bin hektar genişliğinde 156 yer, bedeli ödenerek devletleştirilebilmiştir (İSTANBULLU, 1966). Ancak, 1950 yılında çıkarılan 5658 sayılı **Orman Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Kanuna Ek Kanun**’un 1. maddesiyle, 4785 sayılı yasayla devletleştirilmiş “*orman*” sayılan yerlerin sahiplerine ya da mirasçılarına geri verilebilmesi olanaklı kılınmıştır.

İzleyen yıllarda yapılan orman envanteri çalışmaları sırasında, 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun çok sık değiştirilen 1. maddesindeki “*orman*” tanımı temel alınmıştır. Buna göre, 1970’li yıllarda sonuçlandırılan orman envanteri çalışmalarıyla 20,7 milyon hektar olduğu saptanan “*orman*” sayılan yerlerin mülkiyet biçimlerine dağılımı aşağıda sergilenmiştir:

Mülkiyet Biçimleri	Hektar
Devlet	20 703 122.0
Köy	16.0
Özel İdare	245.0
Özel	4 134.2
TEKEL İdaresi	53.4
TOPLAM	20 707 570,6

Kaynak: ANONİM, 2002

En son 2000’li yıllarda sonuçlandırılan orman envanteri verilerine göre ise ülkemizde devletten başkasının “*özel orman*” sayılan 396 arazinin genişliği 36 bin hektar olarak belirlenmiş (OGM, 2011/a), “*devlet ormanı*” sayılan arazilerin genişliğinin ise 21,2 milyon hektar olduğu saptanmıştır (OGM, 2006).

Kısacası, Türkiye’de geçerli tanımlara göre “*orman*” sayılan yerlerin tümüne yakın bir kısmı hemen hemen her dönemde devlet mülkiyetinde olmuştur. Devletin çeşitli özendirici çabalarına karşın özel kişi ve kuruluşların kendi ve/veya Hazine arazilerinde orman ekosistemi oluşturma çalışmalarına katkısı sınırlı düzeylerde kalmıştır. Dolayısıyla, “*2B arazileri*” tartışmasına konu olan yerlerin de hemen hemen tümü, önceleri “*devlet ormanı*” sayılan yerlerden iken “ormansızlaştırılıp” işgal edilmiş yerlerdir.

- **“Orman köylüsü” kimdir ve hedeflenen gerçekten de “orman köylülerinin” kalkındırılması mı olmuştur?**

Bilindiği gibi, 19. Yüzyılın ortalarına değin, Osmanlı Devletinde halkın, Sarayın ve ordunun gereksinmelerine ayrılmışların dışındaki orman ekosistemlerinden yararlanmaları hemen hemen tümüyle serbest bırakılmıştır. 19. Yüzyılın ikinci yarısında ormancılık kesiminde de “yenilikçi” düzenlemeler gündeme gelmiş, bu kapsamda halkın orman ekosistemlerinden serbestçe yararlanmalarına kimi kısıtlamalar konulmuştur. Ancak, devlet sayılan orman ekosistemlerinin korunması, Hazineye daha çok gelir sağ-

lanması vb amaçlardan kaynaklanan bu kısıtlamaların yanı sıra, başta orman ekosistemlerinin içinde ve bitişiğinde yaşayanlar olmak üzere köylülerin orman ürünü gereksinmesinin karşılanması için düzenlenmesine de çaba gösterilmiştir. Bu çabalar Cumhuriyet döneminde de sürdürülmüş; giderek, orman ekosistemlerinin içinde ve bitişiğinde yaşayan köylülere tanınan ayrıcalıklı haklar giderek kurumsallaşmış, bu doğrultuda çeşitli özel hukuksal ve kurumsal düzenlemeler yapılmıştır. Öyle ki, bu yönelim, Türkiye ormancılığında, “*orman köylüsü*” kavramının oluşmasına ve giderek de yerleşmesine yol açmıştır. Bu gelişmeler, doğallıkla, “*orman köylüsü*” sayılacakların da hukuksal olarak tanımlanması gereğini gündeme getirmiştir. Siyasal iktidarların yaklaşımına bağlı olarak değiştirilen bu tanımlarda belirleyici ölçüt her dönemde yalnızca “köy” sayılan yerleşmelerin “*orman*” sayılan yerlere göre yersel konumları olmuştur. Sözgelimi, 1995 yılında yeniden düzenlenen Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği’nin 5. maddesinde;

“Orman içi köy: Mülki sınırları içinde orman olması şartıyla evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız olarak devam eden arazileri dört yönden ormanla çevrili köyler”;

“Ormana bitişik köy: Mülki sınırları içinde orman olması şartıyla evlerin toplu bulunduğu yerleşim alanından itibaren aralıksız olarak devam eden arazileri herhangi bir yönde ormanlara bitişik olan köyler.”

biçiminde tanımlanmıştır. İkisini birlikte “*orman köyü*” başlığı altında toplanan Yönetmelik, “*orman köylüsünü*” de, aynı maddesinde “*orman köyü nüfusuna kayıtlı olup, sürekli olarak bu köylerde oturan halk*” olarak tanımlamıştır. Öte yandan, 1980’den sonra yapılan “devlet ormanı” sayılan yerlerden ve devlet ormancılığı düzeninden ayrıcalıklı olarak yaralandırma amaçlı hukuksal düzenlemelerde ise, “*orman köyü/köylüsü*”; “*mülki hudutları içinde verimli ya da verimsiz devlet ormanı*” bulunma/ bulunmama” durumlarına göre tanımlanmıştır. Örneğin, 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 1983 yılında çıkarılan 2896 sayılı yasayla değiştirilen 31. maddesine göre “*mülki hudutları içinde verimli devlet ormanı*” bulunan köyler; 32. maddesine göre “*mülki hudutları içinde verimsiz devlet ormanı*” ve 34. maddesine göre de “*mülki hudutları içinde devlet ormanı*” bulunan köyler çeşitli uygulamalarda ayrıcalıklı haklar tanınan “*orman köyleri*” olarak tanımlanmıştır.

Görüldüğü gibi hukuksal tanımda “*orman köyü/köylüsü*” için belirleyici olan özellik, yerseldir ve özel olarak da “*orman*” sayılan arazi ile uzaklık ilişkisi ile “*mülki hudutları içindeki*” devlet mülkiyetindeki “*orman*” sayılan yerlerdeki orman ekosistemlerinin niteliğidir. Dolayısıyla, hukuksal tanım herhangi bir nedenle değiştirildiğinde “*orman köyü/köylüsü*” sayıları da değişebilmektedir. Bu gerçek ve “*orman köyü/köylüsü*” sayılanların sayısındaki değişimler, aşağıdaki çizelgede sergilenmiştir:

“Orman Köyleri” ve Nüfusları

Yıllar	“Köylü” Nüfus				“Köy” Sayılan Yerleşme Yeri			
	Türkiye	“Orman Köyleri”			Türkiye	“Orman Köyleri”		
		Orman İçi	Orman Bitişiği	Toplam		Orman İçi	Orman Bitişiği	Toplam
1970	21 914	3 449	4 505	7 954	35 110	7 458	8547	16 003
1975	23 479	3 571	5 761	9 332	35 228	7 519	9507	17 026
1980	25 092	3 851	6 310	10 161	35 268	7 519	10 049	17 568
1985	23 799	3 850	6 311	10 161	35 151	7 506	10 058	17 564
1999	16 142	3 247	5 575	8 822	35 545	7 406	11 656	19 062
1997	21 983	2 495	4 555	7 050	35 133	7 262	11 426	18 688
2000	14 151	2 529	4 850	7 379	34 971	7 328	12 249	19 577

Kaynak: Mustafa KONUKÇU, *Ormanlar ve Ormancılığımız*, “Faydaları, İstatistikî Gerçekler” *Anayasa, Kalkınma Planları, Hükümet Programları ve Yıllık Programlarda Ormancılık* (Genişletilmiş İkinci Baskı) DPT, 2001, Ankara; s:175.(Özetlenmiştir.)

Ortalama nüfusunun dörtüzdü olduğu öne sürülen bu yerleşmelerde toplam 7,6 milyon kişi yaşamaktadır. Yaklaşık 2 milyon haneden oluşan bu nüfus 1980-2000 döneminde % 25 dolayında azalmıştır. Orman-Köy ilişkileri Genel Müdürlüğü'nün belirlemelerine göre; hanelerin % 10'unun arazisi bulunmamakta; arazisi olanlar da % 28'i 1-10, % 31'i 11-25, % 30'u 26-50 dönüm arazi işlemektedir. Başka bir söyleyişle, anılan yerleşmelerde haneler ortalama 25 dönüm arazi işlemektedir ve bu miktar ülke genelinde, ortalama 64 dönümdür. (ORKÖY, 2005). Öte yandan, 1990'lı yıllarda Karadeniz, Ege ve Akdeniz Bölgelerinde gerçekleştirilen bir araştırmanın bulgularına göre; hane başına yıllık gelir, ülke ortalaması olarak 4 734 \$ ve çiftçiler için de ortalama 3520 \$ iken “*orman köylerinde*”, örneğin Karadeniz Bölgesi'nde 1961, Akdeniz Bölgesi'nde 1746 ve Ege Bölgesi'nde de 2090 \$ dolayındadır. “*Orman köylüsü*” sayılanların çevrelerindeki “orman” sayılan yerlerden çeşitli yollarla sağladıkları yararın ekonomik değeri ise, Karadeniz Bölgesi'nde 345, Akdeniz Bölgesi'nde 183 ve Ege Bölgesi'nde de 204 ABD Doları dolayındadır ve bu gelirin ailelerin toplam gelirleri içindeki payı, sırasıyla % 17, % 10 ve % 8'dir (ANONİM, 1998).

Bu gerçeklikler nedeniyle “*orman köylüsü*” sayılanların yaşama koşullarının “iyileştirilmesi”, 2000'li yıllara değin tüm siyasal iktidarların öncelikli ilgi alanlarından biri olmuştur. Örneğin;

- ✓ 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun “*Orman Köylülerinin Kalkındırılması*” başlığı altında yer verilen 13. maddesinde son derece kapsamlı kurallar getirilmiş; 31-40. maddelerinde “*orman köylüsü*” sayılanlara çeşitli ayrıcalıklar sağlanmıştı;
- ✓ 1970 yılında Orman Bakanlığı'nda Orman-Köy ilişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) kurulmuş; Devlet Orman İşletmesi ve Döner Sermayesi Yönetmeliği'nin 42. maddesi 1971 yılında değiştirilmiş; 1972 yılında 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 13. Maddesine Göre Açılacak Kal-

kınma Kredisinin Uygulanmasına Dair Yönetmelik ve 1974 yılında da Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği çıkarılmış;

- ✓ 1982 Anayasasında da “Orman Köylülerinin Korunması” başlığı altındaki 170. maddede son derece kapsamlı kurallara yer verilmiştir.

Bu düzenlemelerle “*orman köylüsü*” sayılanların “kalkındırılmasına” yönelik azımsanmayacak boyutlarda kaynak aktarılmıştır. Ancak, bu aktarımlar, “*orman köylüsü*” sayılanların arasında da yaşanan sınıfsal çelişkilerin gerektiğince göz önünde bulundurulmaması nedeniyle bir yandan kırsal egemen sınıf ve katmanların sınıfsal konumlarının pekişmesine bir yandan da bu yerleşmelerin pazara açılmasına yol açmıştır. Bu kapsamda, “*orman*” sayılan yerlerin, başta tarım ve yerleşme olmak üzere ormancılık dışı kullanımlara açılması, özellikle de “2B” vb uygulamalar hemen hemen her dönemde siyasal iktidarların önde gelen amaçlarından birisi olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM ANIMSATMALAR

“ Ben 2B'ciyim. 2B'yi sanki ormanlar peşkeş çekilecekmiş gibi tanıyorlar. 2B, 1981 öncesi orman vasfını kaybetmiş alanları kapsıyor. Şu anda ormanlar ile fındık bahçeleri iç içe. 2B'yi kabul etmemekle, orman vasfını yitirmiş arazileri koruyarak, buraların bir şekilde değerlendirilmesi engelleniyor.”

(Süleyman Demirel, 2003)

Çoğunlukla sanıldığı gibi, herhangi bir yerin “orman” sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılması, 2000'li yıllarda gündeme gelmiş bir olgu değildir. Dahası, “2B arazilerinin” satılması da daha önce yapılmış bir uygulamadır. Peki yeni olan nedir? Yeni olan, siyasal iktidarın, Anayasa Mahkemesi'nin daha önceki böylesi uygulamalara dayanak olan yasal düzenlemeleri Anayasaya aykırı bulmasına karşın “2B arazilerini” rasgele satmak istemesi ve özellikle de satma amacıdır. Ancak, 2003 yılında konu gündeme getirildiğinde daha önce görülmedik bir gelişme yaşanmış; toplumun geniş bir kesimi siyasal iktidarın bu fırsatçı girişimi karşısında durabilmiş ve “2B arazileri” konusu, belki abartmalı bir değerlendirme olacak, hiçbir ormancılık sorununda görülmedik ölçüde toplumsallaşmıştır. Oysa herhangi bir yeri “orman” saymayarak kullananlara ve ormancılık dışı amaçlarla kullanacak olanlara bırakılması ve/veya verilmesi, 1930'lu yıllardan bu yana gündeme olan bir uygulamadır. Dahası, tam da şimdilerdeki anlamıyla “2B arazilerinin” satılması, 1990'ların ikinci yarısında da gündeme gelmiş ve 2000 yılına değin 6,7 hektarı satılmıştır. Kuşkusuz, 1930-1950 döneminde son derece sınırlı düzeyde yapılan herhangi bir yeri “orman” saymama uygulamaları yadırganmayabilir. Çünkü bu dönemde ülkede, toplumun ve devletin yeniden yapılandırılması süreci yaşanmıştır; her türlü varlığın üretken amaçlarla kullanılması hedeflenmiştir. Doğal olarak, bu süreçte gözetilen amaçların hem gerekçeleri hem de öncelikleri 2000'li

yıllardakinden farklı olmuştur. Öte yandan, gereğinin gerektiği gibi yapılabilmesi olanaklarının alabildiğine kısıtlı olmasına karşın, 1950 öncesinde yapılmak istenenlerin, kamusal yararı ençoklanmayı hedeflediği de söylenebilir. Ancak, 1950'den sonra yapılan söz konusu uygulamaların amaçları ve öncelikleri değişmiştir. Çünkü egemen sınıflar da “uyanmış”, egemenliklerinin ayırtına varmıştır. Üstelik “çok partili” döneme geçilmiş; siyasal partiler de, nüfusun çoğunluğunu oluşturan ancak tarım yapabilecekleri yeterli genişlikte araziden yoksun ve dolayısıyla yoksul olan köylülerin ne denli büyük bir “oy potansiyeline” sahip olduğunu görmüştür. Bilindiği gibi, 1950’li yıllarda Demokrat Parti, 1960 ve 1970’li yıllarda da Adalet Partisi ile Bülent Ecevit yönetimindeki Cumhuriyet Halk Partisi, böylesi bir toplumsal yapı üzerinde yükselmiştir. 1980 ve özellikle de 2000’li yıllarda ise sınıfsal dengeler ve siyasal yapıda, dolayısıyla ekonomik ve toplumsal politikalarda köklü değişiklikler olmuştur. Bu nedenle, herhangi bir yeri “orman” saymama, bu kapsamda “2B arazilerini” satma gerekçeleri, uygulama biçimi ve boyutları da değişmiştir. Bu değişmelere karşın, 1950-2000 dönemindeki uygulamaların ortak olduğu söylenebilecek temel bir amacı olmuştur: “Yoksul köylülere olanak sağlama” amacıyla yapılan ancak sınıfsal ilişkileri gerektiğince göz önünde bulundurulmadan yapılan uygulamalardan, doğal olarak, daha çok kırsal egemen sınıflar yararlanmış. Öne sürdükleri gerekçelere ve kullandıkları söyleme karşın siyasal iktidarlar, yoksul köylüleri ve özellikle de “orman köylüsü” sayılanları, bu süreçte, deyiş yerindeyse “konu mankeni” olarak kullanmayı becerebilmiştir.

2000 yılında yeniden gündeme getirilen “2B arazilerini” satma çabalarının amaçlarının doğru kavranabilmesi için, genel bir söyleyişle, herhangi bir yeri “orman” saymayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılmasının ve gideerek de “2B uygulamalarının”, tarihsel olarak irdelenmesinde yarar var.

Bu süreçte gündeme gelen hukuksal düzenlemelerin başlıcaları ve sonuçları aşağıda sergilenmiştir.

Yıl 1937:

3116 Sayılı Orman Kanunu

Cumhuriyet döneminde 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı **Orman Kanunu**'nun 1. maddenin ikinci bendinde “orman” sayılmayacak yerlere açıklık getirilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi, bu düzenlemeye göre;

“Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibarıyla koru ve baltalık yapılamayan veya step florasıyla örtülü yerler, her çeşit dikenlik ve fundalıklarla parklar ve ormana bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaçlar ve ağaççıklar orman sayılmaz.”

Görüldüğü gibi, bendin ilk üç tümceciğinde sayılanların yanı sıra üzerinde herhangi bir çeşit orman hâsılatı veren ağaç ve ağaççık toplulukları da bulursa, bu yerler; (i) “orman” sayılacak yerlere bitişik olmayan ve (ii) genişliği beş hektardan küçük olan yerler ise “orman” sayılmayabilecekler.

3116 sayılı yasanın 5-13. maddeleri “orman” sayılan yerlerin sınırlandırılması, 21-22. maddeleriyle de orman kadastroına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle, özetle;

- ✓ sınır belirleme çalışmalarının başkanlığını orman başmühendisinin ya da mühendisinin üstleneceği beş kişilik “orman tahdit komisyonları” tarafından yapılması,
- ✓ “orman tahdit komisyonlarının” her yıl en az 250 bin hektarda çalışarak ayırma ve sınırlandırma işlemlerini en fazla beş yılda bitirmesi,
- ✓ çalışmalar sırasında altlık olarak kullanılacak haritaların on yıl içinde sonuçlandırılması,

zorunlu kılınmıştır. Ancak, son iki zorunluluk çeşitli nedenlerle yerine getirilememiştir. Buna karşılık, bu maddelere dayanılarak 2,9 milyon hektar arazi “orman” sayılarak sınırlandırılmış ve yalnızca 9 hektar da “orman” sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılarak tarıma ve yerleşmeye açılmıştır.

Yıl 1939:

**3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin
Aşılattırılması Hakkında Kanun**

Maki ekosistemlerini oluşturan ağaççık türleri arasında doğal olarak yetişmiş yabancı zeytin ağacı ve ağaççıkları da bulunabilmektedir. Ormancılık yazınında “*delicelik*” olarak anılan bu ağaç ve ağaççıklar aşılandığında zeytin tarımı yapılabilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yabancı zeytinlikler, “ekonomiye kazandırılması” gerekçesiyle çeşitli düzenlemelerle “halka” verilmiştir. Bu amaçla;

- ✓ 1929 yılında 1528 sayılı **Yabancı Ağaçların Aşılattırılması Hakkında Kanun**,
- ✓ 1939 yılında 3573 sayılı **Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılattırılması Hakkında Kanun**,
- ✓ 1940 yılında aynı adla **2-121-927 sayılı Nizamname**
- ✓ 1949 yılında da **Devlet Ormanları İçinde Bulunup da İmar Edilecek Yabancı Zeytin Sahalarının Tefrikine Dair Talimatname**

çıkarılmıştır.

3573 sayılı yasanın 4. maddesine göre;

“Bu sahalarda yabancı zeytin ağaçlarını aşılammaya talip olanların aşılattırılacakları arazi kendilerine tevzi olunur. Tevzi edilen bu sahalarda orman mevhumu haricinde kalır. (...)”

Yasanın 8. maddesine göre ise;

“Devlet malı zeytinliklerden aşılacak üzere bir şahsa veya şirkete veya köylülerin manevi şahsiyetlerine verilecek yabancı zeytinlik sahası yirmi hektardan yukarı olamaz. Ancak aldığı sahayı vekâletçe tayin edilecek müddet içinde mahsuldar hale getirenlere müracaatları takdirde aynı miktarda yeni parçalar verilir. Bu tevziatta evvela toprak sahibi olmayanlar, sonra en yakın köylüler ile küçük çiftçiler tercih olunur. İcabında bu yirmi hektar miktar İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tezyit edilebilir.”

Ek olarak, Yasanın 9. maddesiyle bu işlemleri yapacaklara Ziraat Bankası tarafından kredi verilmesi, dahası, beşyüzden fazla ağaç aşılatabileceklerin bir de parasal olarak ödüllendirilmesi öngörülmüştür. Ancak, 1956 yılında 3753 sayılı yasanın kapsamı genişletilince süreç giderek orman ekosistemlerinin kıyımına yol açmıştır. Bu nedenledir ki, 1960 yılında Milli Birlik Hükümeti uygulamayı durdurmak zorunda kalmıştır. Bu düzenlemelerle özellikle Ege ve Akdeniz Bölgelerinde, “devlet ormanı” sayılan yerlerdeki “delicelikler” özel kişi ve kuruluşlara verilmiştir. Ege Bölgesindeki zeytinlikle ilgili bir alan araştırmasında muhtarların belirttiğine göre; “mevcut zeytinliklerin % 43’ü delicelikler olduğu yerde aşılansarak, % 49’u deliceler sökülüp şahıs arazisine dikildikten sonra aşılansarak, % 6’sı aşılı fidan dikilerek ve % 2’si de çelik dikilerek belirlenmiştir. Yine muhtarlara göre, zeytinliklerin % 11’i tapusuz olup 36 köyün 11’inde de orman idaresi ile şahıslar arasında mahkemeye intikal etmiş anlaşmazlıklar vardır.” (GÖKÇE-TUNALIOĞLU. 2010).

Yıl 1950:

5658 Sayılı Orman Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Kanuna Ek Kanun

Bilindiği gibi, 1940’lı yılların ikinci yarısında Türkiye’de “çok partili” siyasal yaşama geçilme çabaları yeniden gündeme gelmiştir. Bu süreçte siyasal iktidar da, çok partililiğin “gereklerine” girmiş; bu doğrultuda önceki “kamu-salcı” sayılabilecek politikalarından ödünler vermeye başlamıştır. Bu ödünlere kimileri de “orman” sayılan yerler ve ormancılık düzenine ilişkindir. 1950 yılında üç gün arayla yürürlüğe konulan 5658 ve 5653 sayılı yasalar bu doğrultuda düzenlenmiştir. Sözgelimi, 24 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe konulan üç maddelik 5658 sayılı yasanın 1. maddesiyle, 1945 yılında çıkarılan 4785 sayılı yasayla devletleştirilmiş “orman” sayılan yerlerin sahiplerine ya da mirasçılarına geri verilebilmesi olanaklı kılınmıştır. Bu düzenlemeyle;

- ✓ “devlet ormanı” sayılan yerlerin dışında,
- ✓ çevresi tarla, bağ, bahçe, özel orman ile şehir, kasaba, köy merası vb “orman” sayılmayan yerlerle çevrili,

- ✓ “devlet ormanı” sayılan yerlerden tümüyle ayrılmış ve
- ✓ sahipleri tarafından geri istenmiş olan

“orman” sayılan yerlerin sahiplerine geri verilmesi sağlanmıştır.

Yıl 1950:

5653 Sayılı Orman Kanununa Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun

5658 sayılı yasa ile aynı gün kabul edilen ancak üç gün sonra yürürlüğe konulan 5653 sayılı yasayla, 5658 sayılı yasadaki çok daha önemli düzenlemeler yapılmıştır. Yasayla yapılan düzenlemenin en önemli yanı, 3116 sayılı yasanın “orman” sayılmayacak yerlere ilişkin kuralının kapsamının genişletilmesidir. Yasayla:

- ✓ “*ormana bitişik olmama*” koşulu “*ormanların dışındaki*” olarak düzenlenerek “orman” sayılan yerlere bitişik olan sahipli arazilerdeki her türden ağaç ve ağaççık topluluklarının,
- ✓ “*devlet ormanı*” sayılan yerlere en az üç km uzaklıkta bulunan ve genişliği de beş hektardan “*en çok üç hektar*”a düşürülen olan ağaç ve ağaççıklı yerler ile
- ✓ “*muhafaza ormanı mahiyetini taşıdığı veya devamlı orman hâsılatı verdiği Tarım Bakanlığınca fennen belirtilecek(ler)...*” dışındaki maki ekosistemi oluşturan her türlü ağaççıklarla kaplı yerlerin de

“orman” sayılmaması olanaklı kılınmıştır. Böylece, 3116 sayılı yasanın 1. maddesine göre “orman” sayılan yerlerin de daraltılabilmesi olanağı sağlanmıştır.

Öte yandan, 5653 sayılı yasanın 1. maddesinin “e” bendiyle, Tarım Bakanlığı tarafından “*muhafaza ormanı*” özellikleri taşımadığı ya da devamlı olarak orman ürünü hasat edilemediği belirlenen “*Maki cinsinden her türlü ağaççıklarla örtülü yerlerin*” orman sayılmaması sağlanmıştır. Demokrat Parti de bu yasal olanaktan yararlanarak, 17 Ağustos 1950 tarihinde **Makilik ve Orman Sahalarının Birleştiği Yerlerde Orman Sınırlarının Tespitine Ait Talimatname**'yi çıkarmıştır. Öyle ki, “*maki*” sayılabilecek yerler için Talimatnamede Yasanın öngördüğünden daha geniş kapsamlı tanımlama yapılmış, böylece “*orman*” sayılmayabilecek yerlerin kapsamı daha da genişletilmiştir. Sözgelimi, Talimatnameye göre, Yasada öngörülmemiş olmasına karşın, % 10 oranında koru ve % 25 oranından daha az baltalık orman ekosistemi bulunan makilikler “*orman*” sayılmamıştır. Ek olarak; Orman Umum Müdürlüğü 3 Ekim 1950 tarihinde bir genelge yayımlayarak “*devlet ormanları dışında olup da bu ormanlara üç km daha az uzaklıktaki ağaç ve ağaççıkların*” da “*orman*” sayılmaması sağlanmıştır

Bu düzenlemeler doğrultusunda uygulamalar hemen başlatılmış ve;

- ✓ “*orman*” sayılacak/sayılmayacak yerlerin sınırlarını belirleyecek orman kadastro komisyonlarının sayısı 1950 yılında yirmibeş iken 1951’de altıya indirilmiş, dolayısıyla sınırlandırma çalışmaları yavaşlatılmış; daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar yılda ortalama 150 bin hektar iken 1952’de elli bin ve 1954 yılında da yirmi bin hektara düşürülmüş,
- ✓ 1956 yılı sonuna değin yalnızca 94,5 bin hektar “*orman sayılabilecek maki*” olarak ayrılabilirken 617,9 bin hektar maki de “*orman*” sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır (İNAL, 1967).

İÜ Orman Fakültesi öğretim üyelerinden Prof.Dr.Selahattin İnal, bu uygulamaları şöyle değerlendirmiştir (İNAL, 1967):

“...o gün için makiliklerin ayrılması ve orman kavramı dışına çıkarılması daha önemli ve aktüel bir hizmet sayıldığından Yönetmeliğin hükümlerine uyulmak koşuluyla sınırlandırma işlerinde çalışan yetişmiş elemanlar büyük bir çoğunlukla bu görevlerinden alınarak bu yeni işe koşulmuşlardır.”

Bu doğrultudaki uygulamalar, maki ekosistemlerin bulunduğu yerlerin çoğunlukla Batı ve Akdeniz Bölgelerinde kıyılara yakın olduğunun, zeytincilik narenciye ve sonraları da turizm vb amaçlarla kullanılabileceğinin görülmesiyle izleyen yıllarda da sürdürülmüştür. .

Yıl 1956:

6831 Sayılı Orman Kanunu

Pek çok kez değiştirilmesine karşın günümüzde de yürürlükte olan 6831 sayılı **Orman Kanunu**’nun konuyla ilgili düzenlemelerinin başlıcaları şöylece sıralanabilir:

- ✓ “*Orman*” sayılacak ve sayılmayacak yerler yeniden tanımlanmıştır. Yasanın 1. maddesinin ilk bendinde yapılan düzenlemeyle 3116 sayılı yasadaki herhangi bir yerin “*orman*” sayılabilmesi için oluşuma katılan ağaç ve ağaççıkların “*herhangi bir çeşit orman hâsılatı verebilen türlerden olması*” koşulu kaldırılmıştır.
- ✓ Yasanın 1. maddesinin öteki onbir bendinde ise “*orman*” sayılmayabilecek yerlerin genişletilmesine yol açabilecek kurallara yer verilmiştir. Örneğin; üzerinde çevresindeki orman ekosistemlerinde doğal olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççıklar bulunan ve “*devlet ormanı*” sayılan yerlere bitişik olmayan sahipli arazilerdeki fıstıkçamlıkları ve palamut meşelikleri ile “*devlet ormanı*” sayılan yerlerden ayrılacak yabancı zeytinliklerin “*orman*” sayılmaması sağlanmıştır.

- ✓ Ek olarak, Yasanın 2. maddesiyle de; (i) “İklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyen ve daha verimli kültür haline getirilmesi Ziraat Vekaletince uygun görülen ormanların orman rejimi dışında bırakılmasına” daha da önemlisi; (ii) “orman mevhumuna dahil olduğu halde orman rejimine tabi tutulmasında bir fayda görülmeyen sahipli yerlerin serbest bırakılmasına”, Tarım Bakanlığı’nın önerisi ve Bakanlar Kurulunca karar verilmesi olanaklı kılınmıştır.

Bu düzenlemeye dayanılarak 1,4 milyon hektar arazi “orman” olarak belirlenip sınırlandırılmıştır. Buna karşılık, daha önce “orman” sayılan yalnızca 84,9 hektar arazi ise “orman” sayılmamıştır. Bu durum, daha önce “orman” sayılan herhangi bir yerin “orman” sayılmayabilmesi için maddede yer verilen “İklim, su ve toprak rejimine zarar vermeme” ile “daha verimli kültür arazisine dönüştürülebilmesinin olanaklı olması” koşullarının sınırlayıcı olmasıyla açıklanabilir.

Yıl 1961:

1961 Anayasasının 131. Maddesi

Bilindiği gibi 1961 yılında yürürlüğe giren Anayasa, devletin ve toplumun yeniden düzenlenmesine yönelik kurallarla bezenmiştir. Bu kapsamda, Anayasada “orman” sayılan yerler, orman ekosistemleri ve ormancılık düzeninin temel ilkeleri ile ilgili kurallara da yer verilmiştir. Sözelimi,

- ✓ “Toprak Mülkiyeti” başlığı altındaki 37. maddesine göre;

“Toprak dağıtımı, **ormanların küçülmesi** veya diğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.”
- ✓ Anayasanın “Kamulaştırma” başlığı altında yer verilen 38. maddesine göre;

“Çiftçinin topraklandırılması, **ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi...** amaçlarıyla kamulaştırılan toprak bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir.”
- ✓ “Ormanların Korunması ve Geliştirilmesi” başlığı altında yer verilen 131. maddeye göre de;

“Devlet, ormanların korunması ve ormanlık sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanları, kanuna göre Devletçe yönetilir ve işlenir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz. Bu ormanlar, zaman aşımıyla mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez.

Ormanlar içinde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından, gerekirse başka yere yerleştirilmesi kanunla düzenlenir.

Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.

Orman suçları için genel af çıkarılmaz; ormanların tahribine yol açacak hiçbir siyasî propaganda yapılamaz.”

Açıktır ki, bu kurallar geçmişte ve özellikle de 1950-1960 döneminde yapılmasına çaba gösterilen düzenleme, uygulama ve gelişmelere bir tepki olarak getirilmiş; orman ekosistemlerinin ve “devlet ormanı” sayılan yerlerin korunması hedeflenmiştir. Ancak, yeniden “çok partili” döneme geçilmesiyle birlikte bu kuralların aşılmasına yönelik girişimler de gündeme gelmiştir. Sözgelimi, henüz Nisan 1963’te, 2000’li yıllarda “Ben de ikibeciyim” diyebilen Süleyman Demirel Başkanlığındaki Adalet Partisi (AP), “**Arazi Sınıflandırma ve Arazi Kullanma Kabiliyeti Haritaları Yapılıncaya Kadar Mevcut Orman İhtilaflarının Duracağına, Orman Kadastro Komisyonlarının Çalışmalarına ve Bünyesine Dair Kanun Teklifi**”ni gündeme getirmiştir. Yasa önerisinin 1. maddesine göre;

“...arazi sınıflandırılması yapılıncaya kadar bir yerin orman sayılıp sayılmaması konusundaki ihtilaflardan doğan bütün soruşturmalar durur, açılmış iptal ve ceza davaları takip edilmez ve para cezaları tahsil edilmez.”

Yasa önerisinin 2. maddesine göre de;

“Arazi sınıflandırılması ve kullanma kabiliyet haritaları yapılmayan yerlerde orman tahdit komisyonları çalışmaz.”

Açıktır ki AP, bu yasal düzenleme önerisini, sözü edilen çalışmaların, deyiş yerindeyse “bugünden yarına” bitirilemeyeceğinin düşünerek gündeme getirmişti. Gerçekten de, söz konusu çalışmalar giderek gündemden çıkmış, 2010’lu yıllarda bile henüz bitirilememiştir. Ne var ki, 1965 genel seçimlerden sonra çoğunlukla iktidar olan AP bu doğrultudaki çabalarını sonraki yıllarda da sürdürmüştür. Sözgelimi, 1967 yılında 6831 sayılı Orman Kanunu’nun değiştirilmesine yönelik;

- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 1 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı Taslağı,
- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu’na Eklenen ve 4785 sayılı Kanunla Devleştiren Ormanların ladesini Öngören Geçici Madde Taslağı ile
- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 7-12 nci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı Taslağı’nı

gündeme getirmiştir.

Öte yandan, siyasal iktidarın bu çabalarının gerçek amacının doğru olarak kavranabilmesi için yalnızca **6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı Taslağı**'yla yapılmak istenen düzenlemelerin anımsanması yararlı olacaktır. Söz konusu Kanun Tasarısı Taslağı'nda "orman" sayılabilecek yerler şöylece tanımlanmıştır:

"Madde 1: Arazi kullanma kabiliyeti sınıflandırılması esaslarına göre;

Dik ve daha fazla meyilli ve işlenmesi mahzurlu veya su ve rüzgar erozyonuna müsait, sel teşekkülüne sebep olan arazi ve sığ topraklı, su tutma kapasitesi düşük, kültüre ve meraya engel olacak şekilde yaşlılık gösteren veya taşlı ve kayalı olmasından dolayı teknik ve ekonomik bakımdan işlenmeye elverişli bulunmayan topraklarla, su muhafaza tedbirlerinin alınmasını icap ettiren veya ekolojik karakteri bakımından başka kültürlere müsait olmayan veya kültür bitkilerinin yetiştirilmesinde sınırlayıcı faktörlere sahip olan ve ekonomik olarak ormandan gayri kültüre elverişli olmayan yerler;

Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç toplulukları yerleriyle birlikte, yanan ormanların işgal ettiği yerler, 15.10.1961 tarihinden sonra ormanlarda açılmış sahalar ve ormanlar içinde bulunan üç hektardan küçük ziraata elverişli yerler ile elli hektara kadar olan mera, çayır ve benzeri açıklıklar

orman arazisi ve orman sayılır."

Açıktır ki, deyim yerindeyse "ipe un sermek" tutumundan farklı olmayan bu düzenlemeyle, gerçekte, herhangi bir yerin "orman" sayılması neredeyse olanaksızlaştırılması öngörülmüştür. Kanun Tasarısı Taslağı'nda, "orman" sayılmayabilecek yerlerin çok daha ayrıntılı biçimde tanımlanmış olması da bu gerçeği açıklıkla ortaya koymaktadır. Sözgelimi, Kanun Tasarısı Taslağı'na göre;

"...yukarıdaki tarif gereğince ekolojik imkanlar ve toprak değerlendirilmesi yönünden;

- A) orman bütünlüğünü bozmayan üç hektardan büyük yabancı zeytinlik, sakızlık ve harnupluklar, diğer yabancı meyve ağaçları,*
- B) bu kanunun yürürlük tarihinde ürün verecek hale gelmiş olan aşılı zeytinlik, aşılı kestanelik, emekle yetiştirilmiş fındıklık, çay ve narenciye bahçeleri ile her nevi meyvelik ve sebzelikler;*
- C) sahipli arazide ve muhitin özelliklerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstıkçamlıkları, palamut meşelikleri,*

- D) sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç nevilerinin bulunduğu yerler,
- E) devlet ormanlarına bitişik olmayan ve yüzölçümü üç hektardan yukarı bulunmayan sahipli arazideki her nevi ağaçlıklar;
- F) sazlıklar;
- G) parklar;
- H) devlet ormanları dışında şehir, kasaba ve köy mezarlıklarındaki her nevi ağaçlar;
- İ) orman içindeki dağınık evler ve her çeşit yapı ve tesisler hariç olmak üzere 15.10.1961 tarihinden önce şehir, kasaba ve köy iskân topluluğu içinde kalan yerler”

“orman” sayılmayabilecektir.

Görüldüğü gibi, “orman” sayılan yerleri “orman” saymama uygulamasının, başka bir söyleyişle de, “2Bbeciliğin” temelleri 1960’lı yıllarda, AP tarafından atılmaya çalışılmıştır. Ancak, Anayasanın 131. maddesi aşılamamıştır.

Yıl 1965:

663 sayılı **Orman Kanuna Geçici Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun**

AP’nin Anayasanın 131. maddesindeki kurallara karşın sürdürdüğü yoğun girişimler sonucu, 1965 yılında 663 sayılı yasa çıkarılabiliştir. 6831 sayılı Orman Kanunu’na Ek Madde 6’yı getiren Yasanın 1. maddesinin birinci fıkrasında;

“15.6.1961 tarihinden önce fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış, orman bütünlüğünü bozmayan ve bozmayacak olan iklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyeceği anlaşılan ve toprak sınıfı ve kullanma kabiliyeti bakımından daha verimli kültür arazisine kalbi uygun bulunan yerler ile (orman içi mera, yaylak ve çayırlar hariç) şehir, kasaba ve köy iskân topluluğu içinde kalan yerler (dağınık evler ve her çeşit yapı ve tesisler hariç olmak üzere) Tarım Bakanlığı’nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararnamesiyle orman rejimi dışına ...”

çıkartılmasına olanak veren kurala yer verilmiştir. Ayrıca, Yasanın uygulanması amacıyla, aynı yılın sonunda bir de Yönetmelik çıkarılmıştır. Ancak, bu düzenlemeler ormancılık kamuoyunda yoğun karşı çıkışlara yol açmış ve Yasa, 1966 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasanın 37 ve 131. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir.

Yıl 1970:

Anayasanın 131. Maddesinin Değiştirilmesi

1960'lı yıllarda gerçekleştirilemeyen düzenlemeler 1970'li yıllarda yeniden gündeme getirilmiştir. Üstelik AP bu kez, Anayasanın 131. maddesini istediği gibi değiştirebilmek için gerekli kamuoyunu TBMM'de de oluşturabilmiştir: Bilindiği gibi, Tasarı, TBMM'de grupları bulunan AP, CHP ve Güven Partisi'nden toplam 346 milletvekili tarafından da desteklenerek Anayasanın 131. maddesi değiştirilmiştir*. Başlığı "*Ormanların ve Orman Köylüsünün Korunması, Ormanların Geliştirilmesi*" biçimde yeniden düzenlenen 131. maddesinde;

"Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvalık, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmamasında yarar bulunan topraklarla şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir daraltma yapılamaz."

kuralına yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi, bu değişikliklerle herhangi bir yerin "*orman*" sayılmayabilmesi için;

- ✓ "*bilim ve fen bakımında orman niteliğini tam olarak kaybetmiş*" ve bu durumun
- ✓ Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleşmiş olması

koşulları getirilmiştir. Böylece,

- ✓ herhangi bir yerdeki orman ekosistemini Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce yok edip tarım ve/veya yerleşme yerine

* Bu noktada, dönemin "*orman*" sayılan yerlere yönelik egemen yaklaşım biçiminin sergilenmesi yönünden Bülent Ecevit'in söz konusu değişiklikle ilgili tartışmalar sırasında yaptığı konuşma anlamlı bir göstergedir: Ecevit; "...131. madde bu şekliyle yürürlükte kaldıkça orman köylüsünün insanca yaşama olanaklarını kavuşturmak, hemen hemen imkânsızdır. ... fiilen orman niteliğini yitirmiş olan bölgelerden, o bölgeler halkını yararlandırabilmenin, bugünkü Anayasa yürürlükte kaldığı sürece imkânsız olduğu Anayasa Mahkemesi'nin bir kararıyla sabit olmuştur. ... Uzun yılların tecrübesi bize göstermiştir ki orman bölgesindeki halkı yoksulluktan kurtarabilmek için önce ormanı koruma tedbirlerini düşünmekte fayda yoktur. Yani insandan önce ormanı düşünmekte fayda yoktur. Eğer insandan önce ormanı düşünürsek, insanları açlıktan, sefaletten kurtaramayacağımız gibi ormanları da kesilip yakılmaktan kurtaramayacağımız uzun yılların acı tecrübesiyle ortaya çıkmıştır. Onun için şimdi dileğimiz odur ki Büyük Millet Meclisi olarak bir gerçeğin, bir ilkenin üzerinde birleşelim: İnsandan önce ağacı değil, ağaçtan önce insanı düşüneneceğiz." sözleriyle değişiklik sürecini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır (AKSOY, 1987).

dönüştürenlerin bağışlanması olanaklı kılınmış; buna karşılık bir yandan da,

- ✓ siyasal iktidarların “orman” saymama uygulamaları da hem “15.10.1961 tarihinden önce” koşulu getirilerek tarihsel hem de “bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olma” koşulu getirilerek de niteliksel olarak kısıtlanmak istenmiştir.

Bu noktada, maddede geçen “bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetme” durumunun tartışılmasında yarar var: Sonraki yıllarda gündeme getirilen her hukuksal düzenlemede bu duruma gönderme yapılmıştır; neden acaba? Büyük bir olasılıkla, “bilim ve fen bakımından” denildiğinde, deyim yerindeyse “akan suların durabileceği” düşünülmüş; bu söylemle olası karşı çıkışların önlenebileceği varsayılmış olabilir. Doğrusu, böyle bir amaç güdülmüşse eğer, başarılı da olunmuştur. Çünkü, söz konusu kuralın anlamlılığı orman fakültelerinde bile hemen hemen hiç tartışılmamış; bu gerekçeyle yapılan uygulamalara yine hemen hemen hiç karşı çıkılmamıştır. Oysa, bir kez söz konusu durumun “bilim ve fen bakımından” sorgulanabilmesi için gerekli veri tabanı ve karar ortamı hiçbir zaman oluşturulmamıştır. Sözgelimi, daha sonra ayrıntılı olarak tartışılacağı gibi, orman kadastro komisyonları çoğunlukla “sürgün” yeri işlevini görmüş; üye bileşimleri ile çalışma düzenleri ve çalışmaları sırasında temel alınacak hukuksal belgeler sıkça değiştirilmiştir. Başka bir söyleyişle; herhangi bir yerin “orman” sayılmaması kararın alınmasında son derece belirleyici olan “bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olma” durumunun olup olmadığı yargısı, aralarında “bilimci” hiçbir üyenin olmadığı bir kurula bırakılmıştır.

Öte yandan, herhangi bir yerdeki orman ekosistemlerinin herhangi bir yolla yok edilmiş olmasıyla o yer hem hukuksal hem de ekolojik yönden “orman” sayılma özelliğini yitirmez. Anımsanacağı gibi; 1937 yılında çıkarılan 3116 ve 1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 1. maddesinin birinci fıkrasına göre de, “*Tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır.*” Daha açık bir söyleyişle; herhangi bir **yer**, üzerindeki orman ekosistemi yok edilse bile “orman” arazisi sayılma özelliğini sürdürür. Bu nedendir ki ilgili yönetmeliklerde “**yerleri**” terimine açıklık getirme gereği duyulmuştur. Sözgelimi, 1974 yılında çıkarılacak olan Orman Kadastro Yönetmeliği’nin 35. maddesinin “f” bendinde “Yerler” terimi; “*Ağaç ve ağaççıkların veya her ikisini kapladığı yerler ile ağaç ve ağaççıkların doğal ve suni etkilerle kaldırılmış sahalarıdır*” biçiminde açıklanmıştır. Ne var ki, ormancılık kurum ve kuruluşları bu yalın gerçeklik üzerinde de gerektiğince durmamıştır. Daha- sı, sonraki yıllarda “bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetme” durumu ilgili hukuksal düzenlemelerde öyle bir tanımlanmıştır

* Tarafımdan koyu renkle dizilmiştir. YÇ

ki, bu durumla ilgili bir karar için ormancılık öğrenimi yapmış olmak bile gerekli koşul olmaktan çıkarılmıştır.

Yıl 1973:

1744 Sayılı 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna 3 Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun

Anayasadaki değişikliğin yaşama geçirilmesi amacıyla 1973 yılında çıkarılan 1744 sayılı yasa, bir bakıma, 2000'li yıllardaki anlamıyla "2B" uygulamalarını başlatan bir düzenlemedir. Bu düzenlemeyle 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin yanı sıra orman sınırlandırma çalışmalarını da düzenleyen 7-12. maddeleri ve Muvakkat 1. maddesi ile 19 ve 34. maddeleri değiştirilmiştir. 2. maddede yapılan değişikliğe göre;

"15.10.1961 gününden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden;

- a) *su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan, tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antepfıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan yerler ile otlak, kışlak ve yaylak haline gelmiş yerler,*
- b) *Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları*

orman sınırları dışına çıkarılır."

Görüldüğü gibi, bu değişiklik AP'nin 1960'lı yıllardaki girişimleriyle tam bir koşutluk içindedir. Bu değişiklikle iki boyutlu bir düzenleme yapılmıştır: Hukuksal olarak "*orman*" sayılmayacak yerlerle ilgili olarak Anayasanın 131. maddesinde yer verilmeyen;

- ✓ (i) "*su ve orman rejimine zarar vermeme*" ve (ii) "*orman bütünlüğünü bozmama*" koşulları getirilerek uygulama sınırlandırılmaya çalışılmış ancak buna karşılık;
- ✓ "*orman*" sayılmayabilecek yerler kapsamında "*fındıklık*" ve "*fıstıklık* (antepfıstığı) olarak kullanılmasında yarar bulunan yerler de sayılarak uygulamanın kapsamının genişletilmesi; böylece, özellikle Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu'daki "*orman*" sayılan yerlerin de "*orman*" sayılmaması olanaklı kılınmıştır*.

* Anımsanacağı gibi, 6831 sayılı yasanın 2. maddesi 1956 yılında ilk düzenlendiğinde; i) "*İklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyen ve daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi Ziraat Vekâletince uygun görülen ormanların orman rejimi dışında bırakılması*" ve ii) "*orman methumuna dahil olduğu halde orman rejimine tabi tutulmasında bir fayda görülmeyen sahipli yerlerin serbest bırakılması*" olanaklı kılınmıştı.

Öte yandan, 1744 sayılı yasanın ardından çıkarılan çeşitli hukuksal düzenlemelerle uygulamaların nasıl yapılacağı konusuna ayrıntılı açıklamalar getirilmiştir. Bu düzenlemelerin özellikle ikisiyle, 1744 sayılı yasayla öngörülen uygulama düzeni ayrıntılı olarak ortaya konulmuştur.

i) Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Tüzük:

1974 yılında çıkarılan Tüzüğün 5, 6 ve 7. maddelerinde, 1744 sayılı yasayla gündeme getirilen;

- ✓ “*bilim ve fen bakımında orman niteliğinin tam olarak kaybolması*”,
- ✓ “*su ve toprak rejiminin bozulması*” ve
- ✓ “*orman bütünlüğünün bozulması*”

durumlarına açıklık kazandırılmıştır. Karşılaştırıldığında, bu açıklamaların bir yandan dönemin ormancı teknokratlarının, siyasal iktidarın yaklaşımlarına karşın ne denli korumacı çabalara girebildikleri bir yandan da sonraki yıllarda yapılan düzenlemelerin ne denli yüzeysel, deyim yerindeyse “iş bitirici” bir yaklaşımla hazırlandığı daha kolay kavranabilecektir:

- ✓ “*Bilim ve fen bakımında orman niteliğinin tam olarak kaybolması*” durumu, Tüzüğün 5. maddesinde;

“Hayat birliği ve bu birliğe dahil unsurları kaybolacak şekilde üzerindeki ağaç ve ağaççık toplulukları kaldırılan ve toprağın müşir bitkiler ve refakat florası, dip kütükleri, ölü örtü ve toprağın bir metre derinliğine kadar olan kısmında kalın ve ince kök kalıntıları veya bunların çürümesinden hasil olan içi humus veya gevşek mineral madde dolu kanallar bulunmayan ve çevre sorunları, ormancılık faaliyetleri ve ekonomisi yönlerinden yeniden orman kurulmasında zorunluluk veya yarar görülmeyen yerler...”

olarak açıklanmıştır*.

- ✓ “*Su ve toprak rejiminin bozulması*” durumu, Tüzüğün 6. maddesinde iki boyutlu olarak açıklanmıştır:

*“Bünyesinde taşkın, yağış sonrası zararlı akışlar, su verimini azaltıcı etkenler, erozyon bulunan yerler, ileride bu hallere maruz kalacağı anlaşılan yerler **su rejimi**;*

Toprağın strüktür ve tekstürü bozulmuş, yetişme faktörlerinin yarattığı ortamda normal verimi verebilecek derinliği kalmamış

* Ancak, bu açıklamanın kapsamı sonraki yıllarda öylesine daraltılmıştır ki, hemen hemen her durumun “*bilim ve fen bakımında orman niteliğini tam olarak yitirme*” durumuna sokulabilmesi olanaklı kılınmıştır.

*ya da bu derinliği giderek azalan duruma girmiş bulunan yerler, **toprak rejimi** bozulmuş yerlerdir.”*

- ✓ “Orman bütünlüğünün bozulması” durumu ise, Tüzüğün 7. maddesinde;

“Ormanların sağladığı yarar ve hizmetleri veya bu yarar ve hizmetlerin görülmesi bakımından ormanlarda yapılacak bütün koruma, silvikültür ve amenajman planı uygulaması gibi teknik ve idari iş ve işlemleri kısmen de olsa engelleyen tarım ve hayvancılıkta kullanılan her çeşit yerler orman bütünlüğünü bozar”

biçiminde açıklanmıştır.

Açıktır ki, bu özelliklerin var olup olmadığına karar verilebilmesi yeterince ayrıntılı veri tabanını, uzmanlık bilgisi ve deneyim birikimini; demokratik karar süreçlerini gerektirir. Ne var ki, 1744 sayılı yasayla gerçekleştirilen belki de en olumsuz düzenleme, bu kararların üretileceği “*orman kadastr komisyonlarının*” üye bileşiminde yapılmıştır: Yasayla, 6831 sayılı yasanın “*orman kadastrosu*” çalışmaları ile ilgili 7-12. maddeleri de değiştirilmiş; “*orman kadastr komisyonlarındaki*” ormancı üye sayısı ikiden bire düşürülürken ziraat odası temsilcisinin de komisyonlara katılması sağlanmıştır. TMMOB Orman Mühendisleri Odası ile Türkiye Ormancılar Cemiyeti’nin Cumhurbaşkanı’na yazdıkları 23 Haziran 1973 tarihli mektupta bu düzenlemenin yol açabileceği olumsuzluklar şöyle belirtilmiştir (ÇAĞLAR, 1979):

“Nitelsiz, yeteneksiz ve ehliyetsiz kişilerin komisyonlarda üye olarak görev almaları sınırlama işlemlerini amacından bütünüyle saptıracak, komisyonların oluşturulması güçleşecek, ormancılığımızın en önemli sorunu olan sınırlama işlemleri sürüncemede kalacak; hatta değerlendirmelerle duygusal ve çıkarıcı nedenlerle ormanlık alanlar sınır dışında kalacaktır.”

Öte yandan, Tüzükte; 1744 sayılı yasayla yapılan düzenleme de geçen; “tarımsal arazi”, “tarımsal arazi olarak kullanılmalarında yarar bulunan yerler”, “tarla”, “bağ”, “meyvelik ve benzerleri”, “çay bahçesi”, “hayvancılıkta kullanılmalarında yarar bulunan yerler”, “otlak, yaylak, kışlak”, “köy yerleşim alanı” ile “kasaba ve şehir yerleşim alanları” tanımlanmıştır. Ek olarak, Anayasanın yürürlüğe girdiği 15.10.1961 tarihinden önceki durum nasıl belirleneceğine, orman kadastr iş ve işlemlerinin yürütülme düzenine de açıklık getirilmiştir.

ii) Orman Kadastr Yönetmeliği:

1974 yılında çıkarılan Yönetmeliğin 2. maddesinin “d” bendiyle, orman kadastr komisyonlarına;

“6831 sayılı kanunun değişik 2. maddesi ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin Tüzükle orman kadastr komisyonlarına verilen orman sınırları dışına çıkarılacak yerlerin tespiti ve tefriki görevleri...”

de verilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi başkanlığını orman yüksek mühendisinin (ya da mühendisinin) üstleneceği bu komisyonlar yalnızca biri "ormancı üye" olmak üzere altı üyeden oluşturulmuştur. Orman kadastro komisyonlarında görev yapacak "orman kadastro ekipleri" ise bir ormancı teknik personelin (mühendis, mühendis muavini ya da tekniker) başkanlığında biri yine "ormancı üye" olmak üzere üç üyeden (ziraatçı, belediye ya da köy ihtiyar kurulu üyesi) oluşturulmuştur. Öte yandan, Yönetmeliğin 35. maddesinde, gerek 6831 sayılı yasanın 1 ve gerekse 1744 sayılı yasayla değiştirilen 2. maddesindeki tüm terimlere, izleyen maddelerinde "orman" ve "devlet ormanı" sayılan ve sayılmayan yerlere de açıklık getirilmiştir.

Yönetmeliğin 41. maddesinde ise "orman dışında bırakılacak yerler" kapsamında;

- ✓ 6831 sayılı yasanın 1. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen yerler,
- ✓ kamu malları kapsamına giren kullanım hakkı belirli bir köy, kasaba ve şehir halkına tahsis edilmiş bulunan otlak, kışlak ve yaylak gibi araziler,
- ✓ bitişindeki ormanın devamı şeklinde olmayan, su ve toprak rejimine zarar vermeyen, % 15'den az meyilli arazide bulunan, doğal maki ve fundalıkla örtülü yerler,
- ✓ delice, harnup, sakız ve fıstıklı yerler ile civarda bulunan asli orman ağaçlarının kapalılığına 0,1'den az katıldığı yabancı zeytin, harnup, sakızlarla kaplı yerler de

sayılmıştır.

Bu düzenlemeler temel alınarak yapılan uygulamalarla 3,4 milyon hektar arazi, "orman" sayılarak sınırlandırılmış, buna karşılık, 96,3 bin hektar arazi de 6831 sayılı yasanın 1744 sayılı yasayla değiştirilen 2. maddesi uyarınca "orman niteliğini yitirmiştir" gerekçesiyle ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır.

Yıl 1982:

Anayasanın 169 ve 170. Maddeleri

Ne yazık ki, 1980'li yılların Türkiye ormancılığına ve "orman", özellikle de "devlet ormanı" sayılan yerlere getirdikleri ve götürdükleri çokça yakınma konusu yapılmış ancak gerektiğince sorgulanmamıştır. Bu durum, sonraki yıllarda gündeme gelen ekonomik, toplumsal ve kültürel değişmelerin tüm boyutlarıyla kavranabilmesini de güçleştirmiştir. Sözgelimi, 1982 yılında yapılan halk oylamasında % 90'ı aşan çoğunlukla "uygun" bulunan Anayasanın "orman" sayılan yerler, ormancılık düzeni ve "orman köylüleri" ile ilgili düzenlemelerin gerektiğince sorgulanmaması, sonraki yıllarda çokça yakınılan gelişmelere yol açmıştır. Öyle ki, nedense (!) 1980'den sonra

ayırtına varılan “çevre sorunlarına” yönelik toplumsal duyarlılığın giderek yaygınlaşması bile bu durumun aşılmasını sağlayamamıştır. Oysa 1982 Anayasasıyla ormancılık alanında da köklü dönüşümlerin yapılabilmesi olanaklı kılınmıştır. Kolaylıkla kestirilebileceği gibi, kimileri “orman” sayılan yerlerin daraltılmasına yol açabilecek kurallar bu düzenlemelerin başında gelmektedir.

1982 Anayasasının 169 ve 170. maddelerindeki “orman” sayılan yerlerin daraltılmasına yol açabilecek düzenlemeler iki boyutludur:

i) “Orman” Olarak Muhafazasında Yarar Görülmeyen Yerlerin “Orman” Sayılmaması:

Anayasanın 169. maddesiyle;

“Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler”in

“orman” sayılmaması olanaklı kılınmıştır. Oysa aynı maddede “Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. ...Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.” kurallarına da yer verilmiştir. Bu düzenlemeyle siyasal iktidarlara, en azından hukuksal olarak, Türkiye'deki 21,2 milyon hektar olduğu öne sürülen “orman” sayılan yerlerin tümünün “tarım alanlarına” dönüştürülebilmesi olanaklı kılınmıştır. Yaşamsal önemi karşın bu düzenleme, 12 Eylül sonrasının baskıcı koşullarından olsa gerek, hemen hemen hiçbir düzlemde tartışılmamıştır. Ancak, bu durum, göreceli olarak daha demokratik sayılabilecek sonraki dönemlerde de değişmemiştir.

Öte yandan, Anayasanın 170. maddesinde ise;

“Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ...bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsis...”

edilmesi zorunlu kılınmıştır. Oysa aynı Anayasanın 44. maddesinde;

“Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi sonucunu doğuramaz.”

kuralına da yer verilmiştir.

Açıktır ki, söz konusu düzenlemenin gerektirdiği iş ve işlemler son derece kapsamlıdır. Ancak, 1983 yılında **Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun**'un çıkarılmış olmasına, Orman-Köy

İlişkileri Genel Müdürlüğü'nün yeniden kurulmuş olmasına karşın bu doğrultuda hemen hemen hiçbir uygulama yapılmamıştır.

ii) **“Orman” Özelliğini Yitirdiği Varsayılan Yerlerin “Orman” Sayılmaması:**

Anayasanın 169. maddesinde bir de;

“...31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.”

kuralına yer verilmiştir. Böylece; “*orman niteliğini tam olarak kaybettiği*”, “*tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik, gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu*” ve “*şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu*” belirlenen yerlerin ormancılık düzeni dışına çıkarılabilmesi için temel alınacak tarihsel sınır, 15 Ekim 1961'den 31 Aralık 1981 tarihine çekilmiştir. Dolayısıyla 15 Ekim 1961- 31 Aralık 1981 döneminde gerçekleştirilen her türlü ormansızlaştırma eylemi “suç” olmaktan çıkarılmıştır. Böylece, bir bakıma Anayasanın 169. maddesinde yer verilen; “*... münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz.*” kuralıyla da bağdaştırılamayacak bir düzenleme yapılmıştır.

Öte yandan, Anayasanın 170. maddesinde;

“Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ...31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi...”

kuralına da yer verilmiştir. Başka bir söyleyişle, “*orman*” niteliğini 31 Aralık 1981'den önce tam olarak yitirilmiş yerlerin ancak “*ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması*” amacıyla “değerlendirilmek” üzere “*orman*” sayılmaması, zorunlu olmuştur.

Açıktır ki, Anayasanın 169 ve 170. maddelerinde yer verilen bu kurallarla siyasal iktidarlara herhangi bir yeri “*orman*” saymama, “*orman köylüleri*” ile sınırlı da olsa bu arazileri bir tür “toprak reformu” uygulamasıyla dağıtılabilme olanağı sağlanmıştır.

Anayasada bu kurallara yer verilmesinden sonra gerekli hukuksal düzenlemeler de ardı ardına yapılmıştır.

Yıl 1983:

2896 Sayılı 31.8.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı **Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Kanun**

2896 sayılı yasa, 12 Eylül 1980 sonrasının baskıcı koşullarının da sağladığı olanaklarla hemen hemen tümüyle teknokratça yaklaşımlarla hazırlanmıştır. Öyle ki, 2896 sayılı yasayla yapılan değişikliklerle, daha önce açıklanan anayasal kuralların yol açabileceği düşünülen olumsuzlukların en aza indirilmesinin amaçlandığı söylenebilir.

Yasayla 6831 sayılı yasa, başta “*orman*” sayılacak ve sayılmayabilecek yerlerle ilgili 1 ve 2. maddelerinin yanı sıra bu işlemlerin yapılmasıyla ilgili 7-12. maddeleri de olmak üzere hemen hemen tümüyle değiştirilmiştir. Bu değişiklikler sırasında “*orman*” sayılacak ve sayılmayacak yerlerle ilgili iki boyutlu düzenleme yapılmıştır:

i) “Orman” Tanımının Değiştirilmesi:

6831 sayılı yasanın 1. maddesinde yapılan değişikliklerle;

- ✓ mezarlıklar ile tapu ya da başka kullanım belgeleriyle özel mülkiyette bulunan yerlerdeki ağaç ve ağaççık topluluklarının “*orman*” sayılmaması olanakları kısıtlanmıştır;
- ✓ “*devlet ormanı*” sayılan yerlere bitişik olmayan ve yüzölçümü üç hektarı geçmeyen ağaç ve ağaççıkların da “*orman*” sayılmaması için tapuyla sahip olunması koşulu getirilmiştir;
- ✓ “*devlet ormanı*” sayılan yerlerde bulunmasına karşın ilgili yasa uyarınca ayrılarak iyileştirilmiş ve temlik koşulları yerine getirilmiş yabanıl zeytinlikler ile yabanıl ya da aşılınmış fıstıklık, sakızlık ve harnuplukları “*orman*” saymama olanağı kısıtlanmıştır.

ii) “Orman” Sayılmayacak Yerlerin “Orman İçi Köyler Halkının Yerleştirilmesi” Amacıyla Sınırlandırılması:

Anayasanın 169 ve 170. maddelerinde yer verilen iki boyutlu “orman sınırları dışına çıkarma” işlemlerinin yalnızca; “...*Devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi veya bu amaçla değerlendirilmesi...*” amacıyla yapılması zorunlu kılınmıştır: Daha açık bir söyleyişle, 6831 sayılı yasanın 2. maddesinin;

- ✓ “*A*” bendindeki “*orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler*” ile
- ✓ “*B*” bendindeki “*31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden (1) su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık*

(antepfıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılması yarar olduğu tespit edilen araziler” ve (2) “*şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları*”nın

yalnızca, “...Devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi veya bu amaçla değerlendirilmesi...” koşuluyla “*orman*” sayılmaması sağlanmıştır.

Ayrıca, bu maddenin uygulanamayacağı yerler kapsamında; (i) yanan orman ekosistemlerinin yerleri, (ii) “*bu nitelikleri sürdürükçe*” muhafaza ormanları ve milli parklar, üzerinde izin ve irtifak hakkı kurulmuş “*devlet ormanı*” sayılan yerler ve (iii) çeşitli gerekçelerle ormancılık düzenine alınacak yerler de sayılmıştır.

Öte yandan, 2896 sayılı yasayla 6831 sayılı yasanın söz konusu işlemleri yapacak orman kadastro komisyonlarının üye bileşimini düzenleyen 7. maddesi de değiştirilmiştir. Sözgelimi, bu komisyonlarda ziraat odası temsilcisi ile illerin genel meclis üyesine yer verilmemiş, bu kişilerden yalnızca “*gerektiğinde*” bilirkişi olarak yararlanılması olanaklı kılınmıştır.

Bu düzenlemelere dayanılarak yapılan uygulamalarla 1 milyon hektar arazi “*orman*” sayılarak sınırlandırılmış, buna karşılık, 15,4 bin hektar arazi de “*2B uygulamasıyla*” ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır.

Yıl 1983:

2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmasının Desteklenmesi Hakkında Kanun

2924 sayılı yasa; “...*nakline karar verilen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi ve orman sınırları dışına çıkartılmış ve çıkartılacak yerlerin değerlendirilmesi suretiyle, orman köylülerinin kalkınmalarının desteklenmesi...*” amacıyla çıkarılmıştır. 2. maddesine göre Yasa, 6831 sayılı yasanın 2. maddesi uyarınca “*orman*” sayılmamış;

- a) *orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyip aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar görülen yerleri*
- b) *otlak, kışlak, yaylak gibi yerleri,*
- c) *tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antepfıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarını,*
- d) *şehir, kasaba, köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahalarını*

kapsamaktadır. Yasanın 4. maddesinde de;

“*Orman içi köyler halkının yerleştirilmesi maksadıyla orman sınırları dışına çıkarılarak Hazine adına tescil edilip, Tarım ve Orman Ba-*

kanlığı emrine geçen yerler; iklim ve toprak yapısına en uygun tarım arazisine dönüştürülmek ve yerleşim yeri halinde düzenlenmek üzere Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığınca ıslah ve imar, Tarım ve Orman Bakanlığınca ihya edilir.”

kuralına yer verilmiştir.

Yasanın “*Otlak, Kışlak ve Yaylaklar*” ve “*Belediye ve Mücavir alanlardaki Yerleşim Sahalarının*” değerlendirilmesi ile ilgili 10 ve 13. maddeleri ise 1990’lı yıllarda yürürlükten kaldırılmıştır. Buna karşılık yasanın en çok tartışılan “*Tarım Alanına Dönüşmüş Yerler*” ve “*Köy Yapılarının Toplu Olarak Bulunduğu Yerleşim Sahalarının*” değerlendirilmesi ile ilgili 11 ve 12. maddeleri ise 1991 ve 1995 yıllarında çıkarılan 3763 ve 4127 sayılı yasalarla köklü biçimde değiştirilmiştir.

Yasanın 11. maddesinde 3763 sayılı yasayla yapılan değişiklikle 6831 sayılı yasanın 1744 ve 3302 sayılı yasalarla değiştirilen “2” ve “2B” maddelerinin uygulanmasıyla “*orman*” sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılan yerlerin satışı daha da kolaylaştırılmıştır. Çok daha önemlisi, bu değişiklikle söz konusu arazilerin kullanıcılarına, dolayısıyla “*orman köylüsü*” sayılmayanlara da satılması olanaklı kılınmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi, 1993 yılında, bu değişikliği “*...çıkartılan bu yerlerin orman köylüsünden başkasına satışının yapılması Anayasaya göre mümkün değildir.*” gerekçesiyle 1982 Anayasasının 169 ve 170. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir. Bu kez 1995 yılında çıkarılan 4127 sayılı yasayla söz konusu madde bir kez daha değiştirilerek;

- ✓ “*Yararlanacak kişilerin hak sahibi olabilmesi için, orman köyü nüfusuna kayıtlı olmaları ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geriye yönelik en az 5 yıl müddetle o yerde ikamet etmiş bulunmaları gerekir.*”
- ✓ “*Rayıç bedelin belirlenerek hak sahiplerine tebliğinden itibaren hak sahiplerince bir yıl içinde satın alınmayan yerler, ihale ile hak sahipliği tanımına uygun üçüncü kişilere, birinci fıkradaki şartlarla satılır.*”

düzenlemeleri yapılmıştır. Böylece 536 köyde satış için gerekli işlemler yapılmış ve 6,7 bin hektar arazi “*hak sahibi*” sayılan “*orman köylülerine*” satılmıştır.

* Anımsanacağı gibi, 6831 sayılı yasanın 2. maddesinin “A” ve “B” bentleri, 2896 sayılı yasayla; “*...Devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi veya bu amaçla değerlendirilmesi...*” amacıyla düzenlenmiştir. Ancak bu amaç, 1986 yılında çıkarılan 3302 sayılı yasayla maddenin yalnızca “A” bendiyle sınırlandırılmıştır. Buna karşılık 2924 sayılı yasanın ilgili önceki maddeleri sonraki yıllarda da yürürlükte kalmış ve bu nedenle, en azından 1986’dan sonraki uygulamalar yönünden çelişkili bir durum ortaya çıkmıştır.

İki Yönetmelik...

6831 sayılı yasanın 2. maddesi, amaçları farklılaştırılarak "A" ve "B" bendleri olarak ayrılınca, bu doğrultudaki uygulamaların da iki yönetmelikle düzenlenmesi gerekli görülmüştür. Ancak, 1984 yılında çıkarılan iki yönetmelikte de "*orman sınırları dışına çıkarma*" işlemlerinin, doğal olarak, temelde aynı amaçla, daha açık bir söyleyişle;

"...devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi ..."

yapılması zorunlu kılınmıştır.

i) 6831 Sayılı Orman Kanununun 2 nci Maddesinin (A) Fıkrasına Göre Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Yönetmelik (1984):

Yönetmeliğin amacı;

"...devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi maksadıyla, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu anlaşılan yerlerin tespit edilmesi ve orman sınırları dışına çıkarılması işlemlerini düzenlemek..."

olarak belirlenmiştir. "*Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler*" ise Yönetmeliğin 3. maddesinin "a" bendinde;

"Devlet ormanı sayılan yerlerden olmasına rağmen, ekonomik açıdan verimli bir istihlal ormanı niteliği taşımayan ve böylece orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyen, aksine orman sınırları dışına çıkarıldığında orman bütünlüğünü bozmayan, su ve toprak rejimine zarar vermeyen ve ayrıca topografya iklim özellikleri itibarıyla bazı kültürel ve teknik tedbirlerle tarım ürünleri yetiştirilmesi veya çok yönlü zirai işletme olarak kullanılması, ekonomik verim gücü bakımından, orman yetiştirilmesinden daha faydalı bulunan arazilerdir."

biçimde oldukça kapsamlı olarak tanımlanmıştır. Gerçekte, tanımın, bir yanıyla son derece kısıtlayıcı olduğu da söylenebilir. Öyle ki, bu kısıtlayıcı durum, Yönetmeliğin 5 ve 6. maddelerinde, deyim yerindeyse, "ipe un sermek" sayılabilecek denli genişletilmiştir. Sözgelimi, "*Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler*" başlığı altında yer verilen 5. maddesine göre;

"Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen ve orman sınırları dışına çıkarıldığında orman bütünlüğünü bozmayan, su ve toprak rejimine zarar vermeyen Devlet Ormanlarına ait arazilerden, detaylı toprak etütleriyle arazi kullanma kabiliyet sınıflaması bakımından Akdeniz, Ege, Marmara, Doğu ve Batı Karadeniz

Bölgelerinde I, II, III ve IV üncü sınıf, diğer bölgelerde I, II ve III. sınıf araziler devlet eliyle ihya edilerek yerleştirilmesi ve tarımsal üretim yapma maksadıyla orman sınırları dışına çıkarılabilir.

Ancak, orman sınırları dışına çıkarmada; çıkarılacak orman alanının, en az 30 hanenin topluca iskânına ve bu halkın geçimine yeterli tarım alanı tahsisine imkân verecek genişlikte olması şarttır”.

Söz konusu kısıtlayıcı durum, Yönetmeliğin “Orman Sınırları Dışına Çıkarılmayacak Yerler” başlığı altında yer verilen 6. maddesiyle iyiden iyiye pekiştirilmiştir:

“Yanan orman sahalarında hiçbir suretle, muhafaza ormanı, milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, doğal sit alanı, turizm teşvik kanununun hükümlerine göre tespit edilen “Turizm alanlarında” orman kanununun hükümlerine göre verilmiş izin, muvafakat ve irtifak hakkı sahalarında, orman kanunu hükümlerine göre orman rejimine alınan sahalarda ve ağaçlandırmaya sahalarında, bu niteliklerin devamı süresince, orman sınırları dışına çıkarma işlemi yapılamaz.”

Öte yandan; gerekli iş ve işlemlerin ilke olarak “orman kanunu hükümlerine göre orman tahdit ve kadastro yapılan yerlerde” yapılmasını zorunlu kılan Yönetmeliğin 7. maddesiyle de uygulamanın, “6831 sayılı orman kanunu hükümlerine göre kurulan orman kadastro komisyonları” tarafından yapılması öngörülmüştür.

Açıktır ki, gözetilen amaç ile öngörülen işlemlerin niteliği, söz konusu iş ve işlemlerin, en azında orman kadastro komisyonlarınıninkinden farklı üye bileşimini gerektirir. Ayrıca, yerlerinden kaldırılacak köylerin belirlenmesi ve yeniden yerleştirilmesi gibi, özellikle Türkiye koşullarında ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal sorunlara yol açabilecek son derece güç iş ve işlemlerin yapılması da zorunludur. Yönetmelikte, bu gereklerin yerine getirilmesi, olası sorunların en aza indirilebilmesi için hiçbir düzenleme yapılmamıştır. Öyle ki, anımsanacağı gibi, 2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun’un “Orman İçi Köyler Halkının Nakil ve Yerleştirilmesi” başlıklı ikinci bölümünde de bu doğrultuda ayrıntılı düzenlemeye yer verilmemiştir. İzleyen yıllarda Yönetmelik doğrultusunda hemen hemen hiçbir uygulamanın yapılmamış olması, gerçekte, söz konusu düzenlemenin, deyiş yerindeyse “dostlar alış verişte görsün” amacını ortaya koymaktadır.

Öte yandan; ne denli kısıtlayıcı kurallar konulmuş olsa da, anayasal dayanakları olan “2A” uygulamaları, gerçekte, “orman” sayılan yerler üzerinde yaşamsal önemde bir tehdittir. Bu nedenle de öngörülen düzen içinde yaygın olarak uygulanmamış olması, “olumlu” bir durum olarak değerlendirilebilir.

ii) 6831 Sayılı Orman Kanununa Göre Orman Kadastro su ve aynı Kanunun 2/B Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik (1984):

Dikkat çekmiştir: “2B” uygulaması, orman kadastro su ile ilgili iş ve işlemleri düzenleyen bir yönetmeliğin adında da yer verilmiştir artık. Dahası, Yönetmeliği 1. maddesinde açıklık getirilen “Amaç” kapsamında; “...6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2B maddesine göre orman sınırları dışına çıkarılacak yerleri tayin ve tespit etmek” de sayılmıştır. Böylece “2B” kavramı, ormancılık yazınının gündemine bu kez farklı boyutlarıyla gelmiştir

Yönetmeliğin “Vasıf Tayinine Esas Olacak Tanımlar” başlığı altında yer verilen 25. maddesinde, 6831 sayılı yasanın 1. maddesinde geçen terim ve kavramlara ayrıntılı açıklamalar getirilmiştir. 28-31. maddelerinde ise;

- ✓ “Orman Sayılan Yerler”,
- ✓ “Orman Sayılmayan Yerler”,
- ✓ “Devlet Ormanı Olarak Sınırlandırılacak Yerler” ve
- ✓ “Sınırlandırmada Orman Dışında Bırakılacak Yerler”

durumlarına açıklık getirilmiştir. 36-56. maddelerinde “2B” uygulamaları sırasında göz önünde bulundurulacak açıklama ve kurallara yer verilmiştir.

Yönetmelik, büyük ölçüde 1974 yılında çıkarılan “Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Tüzük”le koşutluk içindedir. Bu da bir bakıma olağan karşılanması gereken bir durumdur; çünkü 12 Eylül 1980 sonrasındaki baskıcı koşullar, yeniden “çok partili” düzene geçilmesinin en azından ilk yıllarında da etkinliğini sürdürmüştür.

Yıl 1986:

3302 Sayılı 31.8.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun

Bilindiği gibi, 1983 yılında yapılan genel seçimlerden sonra Turgut Özal Başkanlığındaki Anavatan Partisi (ANAP), tek başına iktidar olmuştur. Böylece, ormancılık alanında teknokratça yaklaşımlar da etkinliğini yitirmeye, partisel kaygılar yeniden öne çıkmaya başlamıştır. 1986 yılında çıkarılan ve 6831 sayılı yasadaki son derece önemli değişiklikler yapan 3302 sayılı yasa, böylesi siyasal koşullarda hazırlanmıştır. Sözgelimi, 6831 sayılı yasanın 2. maddesi değiştirilerek “A” bendindeki;

- ✓ “...Devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi veya bu amaçla değerlendirilmesi...” koşulu “...**öncelikle** orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi” biçiminde değiştirilmiş; böylece uygulamanın “orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi” dışında da yapılabilmesi olanaklı kılınmıştır,

- ✓ "...bu amaçla değerlendirilmesi..." olanağı ile "orman" sayılmayacak arazilerin "...Devlet eliyle ihya edilmesi" gereği kaldırılmış;
- ✓ "Öncelikle orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi" amacıyla "orman" sayılmayabilecek yerler kapsamına "...halen orman rejimi içinde bulunan funda ve makilerle örtülü yerlerden tarım alanına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler" de alınmıştır.

Ek olarak, "B" bendindeki; "31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımında orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden...tarım alanları...hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanlarının orman sınırları dışına..." çıkarılabilmesi için "...Devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi veya bu amaçla değerlendirilmesi..." amacı kaldırılmıştır. Ek olarak; "orman" sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılabilecek yerler için 1744 ve 2896 sayılı yasalarla getirilen "su ve toprak rejimine zarar vermeme" ve "orman bütünlüğünü bozmama" koşulları da kaldırılmıştır.

Öte yandan, 3302 sayılı yasayla 6831 sayılı yasanın 7. maddesi değiştirilerek yerel ziraat odası temsilcisinin yeniden orman kadastro komisyonu üyesi olması da sağlanmıştır. Böylece, "orman" sayılacak/sayılmayacak yerleri belirlemek gibi ancak ormancılık bilgisiyle gereği gibi alınabilecek kararların üretildiği orman kadastro komisyonlarında bu bilgiye sahip üyeler azınlığa düşürülmüş, dolayısıyla "orman sınırları dışına çıkarma" kararlarının alınması kolaylaştırılmıştır.

1986 yılında **6831 Sayılı Orman Kanununa Göre Orman Kadastrosu ve Aynı Kanununun 2/B Maddesinin Uygulaması Hakkında Yönetmelik**, bu değişiklikler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerle "2B" uygulamaları daha da kolaylaştırılmıştır. Sözelimi;

- ✓ "Yerleri" terimi ile ilgili açıklamalar yalnızca "Ağaç ve ağaççıkların veya her ikisinin kapladığı yerler ile ağaç ve ağaççıkları tabii ve sun'i etkilerle kaldırılmış sahalardır." olarak yapılmış;
- ✓ "Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler" açıklanırken "fıstıklık" kapsamında "çam fıstıkları" da sayılmış;
- ✓ tabiat parkı, tabiatı koruma alanları ile tabiat anıtları Yönetmeliğin uygulanmayacağı yerler kapsamından çıkarılmış;
- ✓ "Bilim ve Fen Bakımından Orman Niteliğinin Tam Olarak Kaybolması" durumu yalnızca "Üzerinde ağaç ve ağaççık toplulukları bulunmayan, ormancılık faaliyetleri ve ekonomisi yönünden orman kurulmasında yarar olmayan yerler" biçiminde açıklanmış;

* Bu düzenleme sırasında, deyiş yerindeyse öylesine özensiz ve gözü kara davranılmıştır ki, "fıstıkçamları" yerine "çam fıstıkları" ifadesi kullanılmış; özellikle Ege Bölgesindeki fıstıkçamı da (*Pinus pinea* L.) orman ekosistemleri de kapsama alınmıştır.

- ✓ 1984 tarihli Yönetmelikte; “Orman sayılan yerlerden iken bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş ve 31.12.1961 gününden önce çeşitli tarım arazisi, otlak, yaylak, kışlak haline dönüştürülmüş yerler ile yerleşim alanlarının bu durumlarını bu yönetmeliğin uygulama gününe kadar devam ettirmiş olmaları gerektir.” biçiminde açıklanan “Devamlılık Şartı” kaldırılmıştır.

Bu düzenlemelerden sonra uygulamalar hızlandırılmış; 7 milyon hektar arazi “orman” olarak sınırlandırılmış, buna karşılık, 241,2 bin hektar arazi de “31.12. 1982 tarihinden önce orman niteliğini yitirmiştir” gerekçesiyle ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır.

Yıl 1987:

3373 Sayılı 6831 Sayılı Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun

1987 yılında çıkarılan 3373 sayılı yasayla 6831 sayılı yasanın 2896 sayılı yasayla değiştirilen 1. maddesinin “F” ve “G” bentleri yeniden düzenlenmiştir. “Orman” sayılabilecek yerlerin daraltılabilmesine yol açabilecek bu düzenleme kapsamında;

- ✓ “F” bendinde yapılan değişiklik, “orman sınırları dışında” olup da tarım arazisi olarak kullanılan yerlerdeki ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerlerin “orman” sayılmaması için yalnızca her türlü “tasarruf belgesinin” yeterli olması sağlanmıştır;
- ✓ “G” bendine yapılan değişiklik de, “orman” sayılan yerlerin dışındaki ağaç ve ağaççıklarla örtülü 3 hektardan küçük araziler tapusuz da olsa “orman” sayılmaması olanaklı kılınmıştır.

Kolaylıkla anlaşılacağı gibi, bu düzenlemelerle, özellikle arazi değerlerinin göreceli olarak yüksek olduğu büyük yerleşmelerin yakınlarındaki “orman” sayılmayabilecek yerlerinin kapsamı büyük ölçüde genişletilmiştir.

Yıl 1987:

3402 Sayılı Kadastro Kanunu

1980’li yılların ikinci yarısında, “orman” sayılan yerlerin daraltılmasına yol açabilecek düzenlemeler hem çeşitlendirilmiş hem de kolaylaştırılmıştır. 3402 sayılı yasa, bu doğrultuda yapılan düzenlemelerin başında gelmektedir. Anımsanacağı gibi, 3402 sayılı yasanın 4. maddesine göre;

“Kadastro çalışma alanı sınırında orman bulunduğu takdirde; durum çalışmaya başlamadan iki ay önce Orman Genel Müdürlüğüne bildirilir. Bu yerlerin orman sınırlaması ve orman sınırları dışına çıkarma işlemleri 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine göre orman kadastro komisyonlarınınca tespit ve haritasına işaretlenerek tutanakları ile birlikte kadastro

ekiplerine teslim edilir. Bu yerlerin ölçü ve harita işlemleri yukarıdaki sınırlar esas alınarak kadastro ekiplerince ikmal edilir. İki ay içinde kadastro komisyonlarınca orman sınırlarının belirlenmemesi halinde kadastro çalışma alanı sınırları kadastro ekiplerince belirlenir ve çalışmalar bu Kanun hükümlerine göre yürütülür. Kadastro ekiplerince bu şekilde tespit ve ilan edilen yerlerde orman kadastro işlemleri de ikmal edilmiş sayılır. Orman kadastrosu kesinleşmiş yerlerde bu sınırlara aynen uyulur."

Bu düzenlemeyle;

- ✓ "Genel kadastro" çalışması yapılacak yerdeki "orman" sayılan yerlerin iki ay gibi kısa bir zaman önce Orman Genel Müdürlüğü'ne bildirilmesi; Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılmadığında orman kadastrosu çalışmalarının kadastro ekipleri tarafından yapılabilmesi;
- ✓ üyeleri arasında ormancılık öğretiminden geçmiş teknik eleman bulunmayan, "kadastro ekiplerinin" de kimi koşullarda orman kadastrosu; bu kapsamda da "2B" uygulaması yapabilmesi

olanaklı kılınmıştır. Oysa bilindiği gibi, herhangi bir yerin "orman" sayılıp sayılmayacağına karar verilmesi sırasında, hem Anayasanın 169 ve 170. maddeleri hem 6831 sayılı yasanın 2. maddesi hem de ilgili yönetmeliklerde "bilimsel" ve "fenni" gereklerle uyulması zorunlu kılınmıştır. Açık ki, bu bağlamda sözü edilen "bilimsel" ve "fenni" gerekler, öncelikle orman ekolojisi ve teknik ormancılık çalışmalarıyla ilgilidir.

Öte yandan, Yasanın "Orman İçinde ve Dışındaki Taşınmaz Mallarda İktisap" başlığı altında yer verilen 45. maddesiyle de; "Orman sınırları içerisinde kalan veya orman dışına çıkarılan alanlarda toprak tevzi yoluyla verilen yerler(in) (İşlemleri tamamlanmamış olsa dahi) başka bir şart aranmadan hak sahipleri adına tespit ve tescil..." edilebilmesi sağlanmıştır.

3402 sayılı uyarınca 4 milyon hektar arazi "orman" sayılarak sınırlandırılmış, buna karşılık, 46,3 bin hektar arazi de "2B uygulamalarıyla" ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır.

* Ne var ki, bu düzenleme 1989 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin 14 Mart 1989 tarihli, E.1988/35 ve K.1989/13 sayılı kararının dayandırıldığı gerekçenin 2000'li yıllardaki "2B" tartışmaları bağlamında da göz önünde bulundurulması gerekmektedir: "... Orman niteliğini yitiren yer, orman toprağı olmakla devletindir. Bu nitelikte bir yer ancak ihya edilerek Anayasa doğrultusunda köylüye verilebilir, kişilerin özel mülkiyetine geçirilemez. 170. madde, açıkça orman sayılan yerlerin belirtilen nedenlerle orman dışına çıkarılması durumunda orman içindeki köyler halkının kısmen ya da tamamen bu yerlere yerleştirilmesinden önce devlet eliyle ihyayı öngörmüştür...Orman köylüsünü korumayı amaçlayan Anayasa'nın 170. maddesi, orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin orman köylüsünün yararlanmasına ayrılmasını öngördüğünden, orman köylüsü olup olmadığı ayrımı gözetilmeden, iskân suretiyle bu yerlerin tapusunu alan kişilere bu yerlerin mülkiyetinin devri Anayasa'ya aykırıdır."

Yıl 2001:

**4706 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların
Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik
Yapılması Hakkında Kanun**

4706 sayılı yasa, 2001 yılında;

“Hazineye ait taşınmaz malların daha kısa sürede ekonomiye kazandırılması ve Bakanlar Kurulu kararı ile satış kapsamına alınan Hazineye ait taşınmaz malların satış işlemlerine ilişkin esas ve usulleri düzenlemek...”

amacıyla çıkarılmıştır. Yasanın 3. maddesiyle;

*“6831 sayılı Orman Kanununun değişik 2 nci maddesi (B) bendi gereğince Hazine adına orman sınırları dışına çıkartılan yerlerde, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun hükümleri...”*nin

uygulanması sağlanmıştır. Böylece, “orman” sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılan yerlerin “orman köylülerinin” kalkındırılması amacı güdümeden de “değerlendirilebilmesi” olanaklı kılınmıştır. Ek olarak,

“6831 sayılı Orman Yasası'nın değişik 2. maddesinin (B) bendi gereğince Hazine adına orman sınırları dışına çıkartılan yerlerde, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Yasa kurallarının uygulanmayacağı, Bakanlığın istemi üzerine bu yerlerin gerekli kadastro, ifraz ve/veya tevhit işlemleri yapıldıktan sonra 492 sayılı Harçlar Yasası'nın 63. maddesinde yer alan harca esas değerinden az olmamak koşuluyla, rayiç bedeli üzerinden, köylerde varsa öncelikle kullanıcısı orman köylüsüne, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde ise kullanıcılarına doğrudan satılabileceği, aynı amaçla harca esas metrekare birim değeri üzerinden ilgili belediyelere ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'ne de ...”

devredilebilmesine de olanak sağlanmıştır. Ancak, bu düzenleme de aynı yıl yine Cumhurbaşkanı'nın başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından “Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin satışı ve bu amaçla devri olanağını getiren dava konusu kural Anayasa'nın 169. ve 170. maddelerine aykırıdır.” gerekçesiyle iptal edilmiştir .

* Anayasa Mahkemesi'nin 23 Ocak 2002 tarihinde aldığı Esas No. 2001/382, Karar No. 2002/21 sayılı kararı, temelde; “...ülke nüfusunun dörtte birine yakın bölümü olarak sağlıklı biçimde ve düşük sosyo-ekonomik yapı içinde yaşayan orman içi veya bitişiği köyler halkına, bilim ve fen bakımından orman olarak işletilmesinde hiçbir yarar görülmeyen yerlerin Devlet eliyle ihya edilerek yararlanılmak üzere tahsis edileceği açıklanmıştır. Bu nedenle, orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin yalnızca orman köylüleri halkının nakli ve yerleştirilmesi amacıyla değerlendirilmesi olanaklıdır. Böylece, ormanların tahribi önlenerek ulusal ekonomiye katkısı sağlanmak suretiyle orman köylüsünün üretici haline getirilip kalkındırılması amaçlanmıştır. Anayasa'nın bu emredici kuralı nedeniyle yasa koyucunun, bu alanların kullanıcılarına veya başkalarına, hatta orman içi köyler halkına satılmasını veya bu amaçla devredilmesini sağlayacak bir düzenleme yapması olanaklı değildir.” gerekçesine dayandırılmıştır. Açık ki bu kararın da “2B arazilerinin” rastgele satılması tartışmaları sırasında göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Görüldüğü gibi “orman” özellikle de “devlet ormanı” sayılan yerlerin, başta tarım ve yerleşme olmak üzere ormancılık dışı kullanımlara açılması, tarihsel kökenleri Osmanlı devletinin son yıllarına değin indirilebilecek bir uygulamadır. 2000’li yıllara değin, çoğu kez “orman köylüsü” sayılanların içinde bulunduğu yaşama koşullarının iyileştirilmesi söylemiyle yapılan bu uygulamalar sırasında çeşitli hukuksal düzenlemelerle yaklaşık 12 milyon dönüm arazi ormancılık düzeninin dışına çıkarılmıştır. Bu uygulamanın 2000’li yıllardaki genel görünümü ve kimi boyutları Ek 1’de verilmiş ve aşağıda özetlenerek sergilenmiştir:

- ✓ “2B” uygulamalarıyla ormancılık düzeni dışına çıkarılmış arazilerin toplam genişliği 68 ilde 413 bin hektar olarak verilmektedir (Ek 1). 2011 yılına değin bu arazilerin. 208 bin hektarında “kadaastro güncelleme” çalışması yapılabilmektedir
- ✓ 2000’li yıllara değin 47 milyon dönüm “2B arazisinin” yalnızca % 9,3’ünün ifrazı yapılabilmektedir. Başka bir söyleyişle; 2000’li yıllara değin satılabilecek “2B arazinin” yalnızca % 2,5’i; ifrazı yapılabilenin ise yalnızca % 26’sı satışa çıkarılabilmektedir; satışa çıkarılabilenlerin de % 58’i satılabilmektedir.
- ✓ 2000’li yıllara değin yalnızca “hak sahibi” sayılanlara yapılan satışlar sırasında toplam 67 bin dönüm arazi satılabilmektedir; satışların;
 - % 33,2’si Antalya;
 - % 8,9’u Eskişehir ve
 - % 6,3’ü de İstanbul

illerinde gerçekleştirilmiştir.

- ✓ “Hak sahibi” sayılanlara satılabilen 67 bin dönüm “2B arazisin” 2003 yılı fiyatlarıyla toplam 14,9 Trilyon TL gelir sağlanabilmektedir.
- ✓ En çok “2B arazisi” bulunan ilk on ilde tüm “2B arazileri” içindeki payı % 58’dir. Ek 1’de de görüldüğü gibi; en çok “2B arazisi” bulunan üç il ise, sırasıyla Antalya (%9,6), Mersin (% 8,3) ve Balıkesir’dir (%7,4).
- ✓ Ek 1’de de görüldüğü gibi, İstanbul’daki “2B arazilerinin” % 49,8’i Tuzla’dadır ve bu arazilerin de % 93,6’sı (İstanbul’daki tüm “2B arazilerinin” % 46’6’sı) Tuzla’nın Tepeören köyünde bulunmaktadır. Antalya’da ise “2B arazilerinin” toplam % 51,9’u üç ilçede (% 19,3’ Ak-su, % 17,5’i Kaş ve % 15,1’i Kepez) bulunmaktadır.

Toplam 473,4 bin hektar “2B arazisinin” 45,5 bin hektarı Antalya, 39,2 bin hektarı Mersin, 34,9 bin hektarı Balıkesir, 31,7 bin hektarı Ankara, 29’ar bin hektarı da Adapazarı ve Muğla’da bulunuyor. Yapılan istatistiksel çözümlemelere göre açıklama (determinasyon) katsayıları;

- ✓ illerde “*orman köylüsü*” nüfus ile “2B arazilerinin” genişliği arasında $R^2= 0,157$
- ✓ illerin “*toplumsal gelişmişlik endeksi*” ile “2B arazilerinin” genişliği arasında $R^2= 0,514$
- ✓ en fazla “2B arazisi” olan 10 ilin “*orman Köylüsü*” nüfusu ile “2B Arazileri” arasında $R^2= -0,0094$

olarak hesaplanmıştır. Daha açık bir söyleyişle; illerin toplumsal gelişmişliği düzeyi ile “2B arazilerinin” genişliği arasında “*orman köylüsü*” çokluğu ile olandan daha yüksek düzeyde bir bağlantı var. Neden acaba?

Seçme “ikibeciler”...

Ağaoğlu Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Ali AĞAOĞLU):

“Özellikle İstanbul'da arazi fiyatları ciddi bir şekilde şişmişti Bu uygulama arazi fiyatlarının da makul düzeye gelmesine büyük katkı sağlar. Ancak rayiç bedellerin belirlenmesi konusunda devletin taraflarla uzlaşma yoluna gitmesi gerekir... Yasa çıkınca, gidip devlete borcumu ödeyeceğim. Ardından da bu araziler üzerinde yeni yatırım yapmayı planlıyoruz ”

Dumankaya İnşaat Yönetim Kurulu Üyesi Ali Dumankaya):

“İstanbul'da yıllardan beri uygun arazi üretilemiyor. Fiyatları da etkileyen en büyük faktör bu. 2B Yasası ile beraber arazi noktasında piyasa için olumlu gelişmeler olacak”

Bir “2B Arazileri Yönetim Danışmanlığı” Şirketi (!):

“Hak sahipleri yani elinde 2 b arazisi olduğuna dair belgesi olanlar (Vergi kaydı, ihbarname işgaliye, elektrik su kağıtları olanlar bu belgeleri şirketimize getirecekler ve onlar için özel bir dosya oluşturulmasının ilk adımı atılmış olacaktır. Bu belgeler uzmanlarımız tarafından incelenecek ve hangi kişilerin hak sahibi olup olmadığı kararlaştırılacaktır....Dosya tamamlandıktan sonra uzmanlarımız orman mühendisleri ve kadastro elemanları tarafından arazinin niteliği belirlenecektir...”

Siyasal iktidara sorulması gerekmiyor mu?

- ✓ Hangi “2B arazileri” satılacaktır?
- ✓ Nerelerdeki “2B arazileri” kimlere satılacaktır?
- ✓ Henüz yapılaşmamış olan, tarımsal amaçlarla da kullanılmayan ve yeniden orman ekosistemi oluşmamış yaklaşık 3 milyon dönüm “2B arazisi” ne yapılacaktır?
- ✓ “2B arazilerinin” buralarını ormansızlaştıranlara da satılması, başka “orman” sayılan arazilerin “ikibelik” duruma getirilmesine yönelik eylemleri özendirmeyecek midir?
- ✓ “2B arazilerindeki”, başta toprak erozyonu olmak üzere ekolojik sorunları kim, nasıl çözümlenecektir?
- ✓ “2B arazilerinin” rastgele satılmasını sağlayan 4706 sayılı yasanın 2002 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinin gerekçeleri göz ardı mı edilecektir?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM AKP'Lİ YILLAR...

Bilindiği gibi 2002 yılı sonunda yapılan genel seçimlerden sonra Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), oyların % 34,4'ünü almasına karşın TBMM'de büyük bir çoğunluğa sahip olmuştur. 2002-2011 döneminde kurulan dört AKP Hükümeti'nin programlarında “orman köylüsü” konusuna hiç yer verilmeyenken, orman ve ormancılık konularına ise, deyiş yerindeyse, değinilip geçilmiştir. Sözgelimi;

- ✓ 58. Hükümet Programında; “*Ormancılığın geliştirilmesi... sağlanacaktır.*”
- ✓ 59. Hükümet Programında; “*Ormancılığın geliştirilmesi... sağlanacaktır*” ve “*ulusal ormancılık politikası doğrultusunda uzun vadeli bir ana plan hazırlanarak, gerekli destek ve teşviklerin sağlanması temel amacımızdır.*”
- ✓ 60. Hükümet Programında da; “*ağaçlandırma, erozyonla mücadele ve iyileştirme çalışmalarımızı hızlandıracak, kentlerimizin etrafındaki “yeşil kuşak ormancılığını” geliştirerek, daha yaşanabilir kentler oluşturulmasına katkıda bulunacağız, kentlerimizin etrafındaki “yeşil kuşak ormancılığını” geliştirerek, daha yaşanabilir kentler oluşturulmasına katkıda bulunacağız.*”

açıklamalarına yer verilmiştir. Görüldüğü gibi, AKP'nin ilk üç hükümet programında “2B” konusuna hiç değinilmemiştir. Buna karşılık, 12 Haziran 2011 Genel Seçimlerinden sonra yine tek başına siyasal iktidar olan AKP'nin 61. Hükümet Programında ise ormancılık konuları göreceli olarak daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sözgelimi, “*Önümüzdeki dönemde, yeni kurduğumuz Orman ve Su İşleri Bakanlığımız uhdesinde orman varlığımızı daha da artırmak için her türlü tedbiri alacak, ormanlarımızı, ekolojik dengeyi koruyacak ve topluma çok yönlü sürdürülebilir fayda sağlayacak şekilde yönetmeye devam edeceğiz.*” vb genel açıklamaların yanı sıra ilk kez

bu Programda; “Orman vasfını kaybetmiş, ihmalle yıllardır fiili kullanıma açılmış ve kazanılması mümkün olmayan alanları kamu yararı ve kişisel fayda dengesi içinde tekrar düzenleyeceğiz.” sözü verilmiştir. Böyle iken, ikinci AKP Hükümetinin henüz ilk günlerinde “2B arazilerinin” satışı konusu, önceki yıllardan tümüyle farklı amaçlarla yeniden gündeme getirilmiştir: Daha önceleri ağırlıklı “orman köylüsü yararına” söylemiyle ancak kırsal egemen sınıflara arazi sağlanmasına yönelik olarak gündeme gelen çabalar bu kez, “2B arazilerinin” satışı yoluyla;

- ✓ siyasal iktidarın “sıcak para” gereksinmesinin karşılanması,
- ✓ büyük sermayeli inşaat firmalarına arazi sağlanması,
- ✓ yandaş belediyelere yeni yapılaşma arazilerinin açılması,
- ✓ “orman” sayılan arazilerin işgalcilerin durumlarına yasallık kazandırılması

vb hedefler gündeme gelmiştir. Tekeli, siyasal iktidarın bu yöneliminin nesnel temellerini henüz 1980’lerin sonlarında açıklıkla ortaya koymuştur (TEKELİ, 1987):

“... Kentin artık tek tek yapıların eklenmesiyle değil de büyük parçalar halinde yapılanmaya başlaması hem büyük sermayeye ihtiyaç duurmakta hem de ona fırsatlar hazırlamaktadır. Ama henüz büyük sermaye bu alana girmemiştir... Geçmişten farklı olarak önümüzdeki yıllarda kentsel toprak spekülasyonunda büyük sermayenin yönlendirici olacağı beklenir”.

Gerçekten de; 2000’li yıllara gelindiğinde büyük sermaye, özellikle İstanbul, Antalya vb kentlerin çevresindeki geniş kamu arazileri ile tarım arazilerini kentsel yerleşme yerlerine dönüştürme çabalarına girmiştir. 2005 başlarında, TOBB ve ATO Başkanlarının “2B arazileri” ile ilgili açıklamaları da bu eğilimin anlamlı göstergeleri olarak değerlendirilebilir (HİSARCIKLIOĞLU, 2005 ile AYGÜN, 2005):

TOBB Başkanı Rifat HİSARCIKLIOĞLU:

“Adam, üretim yapıyor, faturasını kesiyor, vergisini ödüyor, istihdam sağlıyor, ama bankadan kredi kullanamıyor. Çünkü işgal ettiği yer için ruhsat gösteremiyor. Teşviklerden yararlanamıyor. Şimdi bu durumdaki kişilere bu araziler rayiç bedelle satılsa üç yararlı sonucu olur: Yasadışı bir duruma hukukilik kazandırırınız, devlet olarak gelir elde edersiniz ve önü tıkanan sanayicinin önünü açarsınız”

ATO Başkanı Sinan AYGÜN;

“Orman vasfını yitirmiş yerlere üç-beş katlı binalar, sanayi siteleri, fabrikalar, iş merkezleri yapılmış ama hala bunlar orman olarak gözüktüyor. Bunları yıkmak etik ve ekonomik açıdan da uygun değil. Bunları yıkamıyorsun, yıktıramıyorsun, bari parasını al. O konutun değeri neyse o değerden parasını tahsil et. Buraya hizmet götürmüşsün, asfaltı, elektriği, suyu her türlü imkânı var. Biz ormanları

alıp, ağaçları kesin ve villa yapın demiyoruz ki. Ağaç yok, bina bitmiş, aradan 25 yıl geçmiş. 2B yasaının çıkmasını istemeyenler bunların üzerinde gayrimenkulleri, fabrikaları olanlardır. Nasıl olsa buraları aldık, yıllardır bedava oturuyoruz, diyenlerdir. Çok büyük bir kaynak yatıyor. Hükümeti bu konuda sonuna kadar destekliyoruz.”

Doğal olarak siyasal iktidar da “devlet ormanı” sayılan yerlerin ve bu kapsamda “2B arazilerinin”, sermaye birikim sürecine katkılarını ençoklayabilecek biçimde “değerlendirilmesine” yönelik çeşitli çabalara girmiştir. 2000’li yıllarda “2B arazilerinin”, neredeyse “ne pahasına olursa olsun” tutumuyla satılmak istenmesi, ancak bu bütünsellik içinde ele alındığında tüm boyutları kavranabilir ve olası sonuçları kestirilebilir.

“2B arazilerinin” satışı yeniden gündeme getiriliyor...

İktidarının ilk yıllarında “2B arazilerini” satışına yönelmesi, gerçekte, AKP’nin nasıl bir ekonomik politika uygulamaya çalışacağıının da anlamlı bir göstergesidir. Giderek yakıcı bir sorun boyutlarına ulaşan bütçe açığının kapanmasında kullanılabilir kaynak arayışı içinde olan siyasal iktidarın bulduğunu düşündüğü bir çözüm de “2B arazilerinin” satmak olmuştur. Ancak, anımsanacağı gibi, 2001 yılında çıkarılan ve “2B arazilerinin” rastgele satılmasına olanak sağlayan 4706 sayılı yasa, 2002 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bu nedenle, siyasal iktidar da bu kez Anayasanın söz konusu iptal kararına dayanak olan 169 ve 170. maddelerinde değişiklik yapmaya yöneltmiştir. Ne var ki, bu yönelim, başta ormancılık demokratik kitle örgütleri olmak üzere kamuoyunun görülmedik düzeyde yoğun tepkisine yol açmıştır. Siyasal iktidar da bu tepkileri aşmak amacıyla çeşitli çabalara girmiştir. Bu kapsamda, yap-satçı kökenli ilgili Bakan, inanılmaz yanıltmacılı söylem ve yayınlarla konuyu sürekli olarak kamuoyuna taşımaya çalışmış, bu kapsamda bir de “**2B Gerçeği Orman Vasfını Kaybetmiş Araziler**” adıyla kitapçık yayımlamıştır. Kitapçıkta, siyasal iktidarın, “25 milyar Dolar” gelir sağlanacağını öne sürdüğü girişimini dayandırdığı yanıltmacılı gerekçeler açıklıkla sergilenmiştir. Sözgeli mi, kitapçıkta belirtildiğine göre;

- ✓ “Orman olma vasfını kaybetmiş ve kadastro marifetiyle orman alanları dışına çıkartılmış, bir daha geri kazanılamayan ve ıslah edilemeyen araziler” satılarak 25 milyar dolar gelir elde edilecektir!
- ✓ “Orman vasfını kaybetmiş olan bu araziler orman köylüsü olmayan kişi ve kuruluşların işgali altındadır. 473 bin hektarlık alanı kaplayan araziler üzerinde su, doğalgaz, elektrik gibi alt

* Öyle ki, siyasal iktidar, başta 6831 sayılı Orman Kanunu (2003/4915, 2003/4999, 2004/5177, 2004/5192, 2004/5218, 2008/5801 2009/5831, 2010/6001) olmak üzere çeşitli yasalarda (3213 sayılı Maden Kanunu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 3402 sayılı Kadaströ Kanunu vb) köklü değişiklikler yapmıştır.

yapısı devlet tarafından sağlanmış bulunan 400 bin civarında yapı yer almaktadır.”!

- ✓ “31.12.1981 itibarıyla yapılan tespit bu arazilerin yeniden ormana dönüştürülmesinin “bilim ve fen açısından” mümkün olmadığını vurguluyor.” !
- ✓ “Orman vasfını kaybetmiş arazilerin orman köylüsü dışındaki üçüncü şahıslara satışına 169 ve 170. Maddelerin engel teşkil etmesi sonucunda fiili sorunu çözüme götürecektir yasal zemin bulunmadığı için hiçbir adım atılmamaktadır. Bu çözümsüzlükten mağdur olanların başında yeni uygulamadan büyük ölçüde yararlanacak olan orman köylüleri gelmektedir.” !

Kitapçığın “Sonuç...” başlığı altında ise; “Orman vasfını kaybetmiş arazilerin satışı 20-25 milyar dolarlık tahmini tutarıyla önemli bir ekonomik gelir sağlayacak ve bu kaynağın önemli bir kısmı orman alanlarının zenginleştirilmesinde ve anayasal güvence altında bulunan orman köylüsünün yok-sulluğunun giderilmesinde kullanılacaktır.” görüşü öne sürülmüştür.

Siyasal iktidar bu açıklamalarla da yetinmemiş; ilgili bakan da kendisine yöneltilen konuyla ilgili her soruyu, içeriği ne olursa olsun, söz konusu arazilere İstanbul, Antalya, Bursa dolaylarındaki yoğun olarak yapılaşmış semtleri göstererek; “- Buraları orman mıdır?”; “- Buralarda orman köylüsü mü yaşamaktadır?” türünden karşı sorularla yanıtlamaya çalışmıştır.

Siyasal iktidar Anayasanın 169 ve 170. maddelerini değiştirmeye kalkışıyor...

Siyasal iktidar Anayasanın 169 ve 170. maddelerinin değiştirilmesi için iki kez girişimde bulunmuştur:

- ✓ 4 Nisan 2003 tarihinde 4841 sayılı **Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**'u çıkarmıştır. Bu yasayla 1982 Anayasasının 169 ve 170. maddelerinde iki değişikliğin yapılmasına kalkışmıştır: (i) Anayasanın 169. maddesindeki “Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir” kuralına bir de “işletilir” sözcüğü eklenmiştir. Böylece, devlet orman işletmeciliğinin de özelleştirilmesi hedeflenmiştir. (ii) Anayasanın 170. maddesinde ise; “31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş ve orman sınırları dışına çıkarılmış yerlerin devri, tahsisi, terki, kiraya verilmesi, üzerinde sınırlı ayni hak tesisi, satışı ve satış gelirlerinden orman köylülerinin kalkındırılmalarının desteklenmesi amacıyla ayrılacak payın belirlenmesi, kanunla düzenlenir. Orman köylüleri sınırları içinde kalan yerlerin satışında, kullanıcı orman köylülerine öncelik tanınır.” düzenlemesi yapılmıştır.

Ancak, siyasi iktidarın bu girişimi kamuoyunda yoğun tepkilere yol açmış, 4841 sayılı yasa Cumhurbaşkanı tarafından da onaylanmayarak TBMM'ye geri gönderilmiştir.

- ✓ Siyasal iktidar bu kez 29 Temmuz 2003 tarihinde 4960 sayılı **Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun**'u çıkarmıştır. Yasada, 1982 Anayasasının 169. maddesinde daha önce hedeflenen "*Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir*" değişikliğine yer verilmemiştir. Buna karşılık, 170. maddesinde ise; "*31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş ve orman sınırları dışına çıkarılmış yerlerin; idaresi, satışı, satış esas ve usulleri, satış gelirlerinden orman köylülerinin kalkındırılmalarının desteklenmesi ile ağaçlandırma ve erozyon kontrolü amacıyla ayrılacak payın belirlenmesi kanunla düzenlenir. Bu yerlerden orman köyleri sınırları içinde kalanların satışında, kullanıcısı orman köylüsüne öncelik tanınır.*" düzenlemesi yapılmıştır.

Siyasal iktidarın bu girişimleri de, başta Cumhurbaşkanı, Ana Muhalefet Partisi, **Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği** adı altında örgütlenen sekene yakın demokratik kitle örgütü olmak üzere kamuoyunda yoğun tepkilere yol açmış, yine Cumhurbaşkanı tarafından veto edilerek, TBMM'ye geri gönderilmiştir. Ancak, siyasal iktidarın girişimleri bu kez egemen sınıflar tarafından da açığca desteklenmiştir.

"2B arazilerinin" satışı, Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda...

Siyasal iktidar, "*2B arazilerinin*" satışını sürekli olarak gündemde tutmuş; bu yönde yaratılan beklenti ise, "*orman*" sayılan arazileri "*2B arazilerine*" dönüştürme eylemlerini özendirmiştir. Buna karşılık, konuya Hükümet Programı'nın yanı sıra ne "*Acil Eylem Planı'nda* ne de Dokuzuncu Kalkınma Planı ve 2004 yılında hazırlanan Ulusal Ormanlık Stratejisi'nde yer verilmiştir. Öyle ki, Orman Genel Müdürlüğü'nde hemen her ormanlık çalışması için bir "*eylem planı*" hazırlanırken, nerelerdeki hangi "*2B arazilerinin*" nasıl "*değerlendirilebileceğine*" açıklık getiren herhangi bir program, plan, strateji vb belge hazırlanmamıştır. Böyleyken, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı'nın destekleriyle hazırlanan **Türkiye Ulusal Ormanlık Programı'nda** (TUOP) "*2B uygulamalarıyla*" ilgili strateji ve eylemlere de yer verilmiştir. Sözgelimi, 2004-2023 dönemini kapsayacak biçimde hazırlanan TUOP'un "*Ulusal Ormanlık Politikalarını Gerçekleştirmek ve Amaçlarına Ulaşmak İçin İzlenecek Stratejiler*" arasında;

"1.1.3. Orman Kanunu 2/B maddesi uyarınca orman niteliğini kaybeden alanların orman rejimi dışına çıkarılmasına devam edilmesi ve hizmet edecek ve yeni sahaların açılmasını ve yerleşilmesini özendirerek uygulamaların önlenmesine yönelik uygun ve etkin tedbirlerin ve mevzuat düzenlemelerinin katılımcı olarak belirlenmesi ve uygulanması. Bu amaçla, orman teşkilatı, bilim kuruluşları ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar işbirliği ile orman niteliğini kaybetme ve toplum yararının tespiti için uygun kriter ve metodların belirlenmesi ve gerekli yasal düzenleme çalışmalarının 2008 yılı sonuna kadar tamamlanması."

stratejisi öne sürülmüştür (ÇOB, 2004/b). TUOP'da ayrıca;

“Bugüne kadar gerçekleştirilen 2B uygulamalarının çok yönlü (ekolojik, sosyal, ekonomik) sonuçları ve etkilerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için bir araştırma çalışmasının gerçekleştirilmesi, sonuçların katılımcı olarak değerlendirilmesi, toplum için bilgilendirme programlarının hazırlanması ve uygulanması”

...

“Orman Kanunu 2B maddesi ile ilgili mevzuat geliştirme ihtiyaçlarının katılımcı olarak belirlenmesi ve gerçekleştirilmesi”

eylemlerine de yer verilmiştir. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi, 2011 yılı ortalarına değin bu doğrultuda herhangi bir kapsamlı çalışma yapılmamış; buna karşılık kimi bakanlar kamuoyuna “2B arazilerinin” satılması ile ilgili birbirleriyle tutarsız açıklamalar yapmayı sürdürmüştür.

“İkibeciler” için yeni hukuksal düzenlemeler yapıyor...

2003 yılındaki “başarısızlıklardan” sonra siyasal iktidar, yeni arayışlara girmiş; “2B arazilerinin” satışının yanı sıra “devlet ormanı” sayılan yerlerin daraltılmasını daha da kolaylaştırabilecek hukuksal ve yönetsel alt yapının oluşturulmasına yönelik düzenlemeler yapmıştır. Bu yönelimin kimi boyutları, siyasal iktidarın “orman” sayılan yerlere nasıl yaklaştığını göstermesini örneklemek amacıyla aşağıda sergilenmiştir.

a) 4999 Sayılı Orman Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2003):

Yasayla 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1 ve 2. maddeleri de aralarında olmak üzere çok sayıda maddesi yeniden düzenlenmiştir. Sözgelimi;

- ✓ Yasanın 1. maddesinin “H” bendi;

“Orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan **kızılağaçlıklar** ile **aşılı kestanelikler**, fıstıkçamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar”

biçiminde değiştirilerek aşılı olarak meyve ağaçlarına dönüştürülen kestanelikler ile kızılağaçlıkların “orman” sayılmaması sağlanmıştır;

- ✓ 6831 sayılı yasanın 2. maddesinin uygulanamayacağı yerler kapsamına tabiat parkları, tabiatı koruma alanları da alınmıştır;
- ✓ orman kadastro komisyonlarının çalışma alanları genişletilerek kadastro keskinleşmiş yerlerde tespit edilen fennî hataların düzeltilmesi işlerinin de orman kadastro komisyonları tarafından yapılması kuralı getirilmiştir;

- ✓ 6831 sayılı yasanın 116. maddesinde yapılan değişiklikle, “*orman*” sayılmayan ağaçlıklı yerlerden, bu kapsamda da kızılâğaçlıklar ve aşılı kestaneliklerden” ağaç kesilmesi büyük ölçüde kolaylaştırılmıştır.

Ancak, Anayasa Mahkemesi 6831 sayılı yasanın 1 ve 116. maddesinde yapılan değişiklikleri Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etmiştir. Öte yandan, 4999 sayılı yasayla 6831 sayılı yasanın 11. maddesinde yapılan düzenlemeyle “*2B uygulamalarıyla*” artık “*orman*” sayılmayabilecek yerlerin ancak orman ekosistemleriyle örtülü olduğu OGM tarafından belirlendiğinde yeniden “*orman*” sayılarak tapuya tescil edilmesi de olanaklı kılınmıştır.

6831 sayılı yasanın 4999 sayılı yasayla değiştirilen maddeleri uyarınca yapılan çalışmalarla 5,4 milyon dönüm arazi “*orman*” sayılarak sınırlandırılmış, yalnızca 940 bin dönüm arazi de “*2B uygulamasıyla*” ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır.

b) 6831 Sayılı Orman Kanununa Göre Orman Kadastrosunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik (2004):

6831 sayılı yasada yapılan değişiklikler, doğal olarak ilgili yönetmeliğin de yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir. 2004 yılında yeniden düzenlenen Yönetmelikte “olumlu” sayılabilecek düzenlemeler de yapılmıştır. Sözügelimi;

- ✓ “*2B*” uygulamalarının milli parkların yanı sıra “*tabiatı koruma alanları*” ile “*tabiat parklarında*” da yapılmaması,
- ✓ “*2B*” uygulamalarıyla ormancılık düzeni dışına çıkarılan, ancak yeniden orman ekosistemleri oluşmuş olduğu Orman Genel Müdürlüğüne belirlenen ve Maliye Bakanlığınca Genel Müdürlüğe tahsis edilen yerlerin yeniden “*orman*” sayılarak Genel Müdürlüğe tahsis edilmesi,
- ✓ “*Bilim ve Fen Bakımından Orman Niteliğinin Tam Olarak Kaybolması*” durumu tanımlanırken “*Üzerinde ağaç ve ağaççık toplulukları bulunmayan*” söylemi yerine “*31/12/1981 tarihinden önce üzerinde ağaç ve ağaççık toplulukları bulunmayan*” söyleminin temel alınması,

* Anayasa Mahkemesi'nin 17 Mart 2004 tarihli ve E:2003/100, K:2004/33 sayılı kararın gerekçesinde; “...*bilim ve fen bakımından da orman ağacı olmadığı saptanmamış kızılâğaçlıkların ve aşılı kestaneliklerin orman tanımından çıkarılmasının onların korunmasını engelleyerek Anayasa'nın 169. maddesinin sağladığı güvenceden yoksun bırakacağı açıktır. Öte yandan, dava konusu 4999 sayılı Yasa'nın 13. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 116. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci fıkrasında belirtilen ağaç sahiplerinin her türlü zâtî ihtiyaçları ve pazar satışları düzenlenmiş, kızılâğaçlar ile aşılı kestanelikler bunun dışında tutularak aynı maddenin birinci fıkrasının (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkra ile kızılâğaçlar ile aşılı kestaneliklerin sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışları için yapacakları kesimlerin keşif, damga ve nakliye işlemlerine tâbi olmadan köy muhtarlıklarınca düzenlenen bir belge ile yapılacağı öngörülmüştür.*” görüşlerine yer verilmiştir

sağlanmıştı. Öyle anlaşılıyor ki, 2003 yılında kamuoyunda yoğunlaşan tartışmaların da etkisiyle göreceli olarak daha olumlu sayılabilecek bir düzenleme yapılmıştır. Ancak, söz konusu uygulamalara dayanak olan “*Bilim ve Fen Bakımından Orman Niteliğinin Tam Olarak Kaybolması*” durumu için yine;

“...ormancılık faaliyetleri ve ekonomisi yönünden orman kurulmasında yarar olmayan yerler bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş sayılır.”

tanımı temel alınmıştır.

c) 5304 sayılı Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2005):

Anımsanacağı gibi, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 4. maddesinde yapılan düzenlemeyle kadastro ekiplerinin de kimi durumlarda orman kadastro yapabildiği kılınmış, yol açtığı olumsuzluklara karşın uygulama sonraki yıllarda da sürdürülmüştür. 5304 sayılı yasayla bu uygulamada biçimsel kimi değişiklikler yapılmıştır. Sözgelimi, 3402 sayılı yasanın 5304 sayılı yasayla değiştirilen 4. maddesine göre;

“*Çalışma alanında orman bulunması ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman kadastro başlanılmamış olması halinde, orman kadastro ve bu ormanların içinde ve bitişğinde her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti kadastro ekibi tarafından yapılır. Ancak, bu çalışmalarda kadastro ekibine, Orman Genel Müdürlüğü taşra teşkilâtınca görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi ile tarım müdürlüklerince görevlendirilecek bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisinin bildirimden itibaren yedi gün içerisinde iştirak ettirilmesi zorunludur. Bu çalışmalara muhtar ve birliksilerin katılmaması halinde çalışmalar re'sen devam ettirilir.*”

Böylece, bu düzenlemeyle;

- ✓ “genel kadastro” çalışmaları sırasında “*orman*” sayılan yerlerin bulunulması durumunda Orman Genel Müdürlüğü'nün iki ay önceden bilgilendirilerek orman kadastrounun yapılmasının istenmesi koşulu da kaldırılmış,
- ✓ kadastro ekiplerinin yapacağı orman kadastro çalışmalarına, Orman Genel Müdürlüğü'nce en az *bir* orman yüksek mühendisi (ya da orman mühendisinin), tarım müdürlüklerince de bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisinin katılması zorunlu kılınmıştır.

Doğal olarak bu düzenlemeyle orman kadastro çalışmaları da hızlandırılmıştır. Sözgelimi, 2009 yılı sonuna değin 50 milyon dönüm arazi “*orman*” sayılarak sınırlandırılmış, buna karşılık 4,9 milyon dönüm arazi ise “*2B*” uygulamasıyla ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır.

d) 5831 Sayılı Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (15 Ocak 2009)

Yasayla 6831 sayılı yasanın orman kadastro çalışmaları düzenleyen 7, 9 ve 45. maddeleri değiştirilmiş; 6831 sayılı yasaya Ek Madde 10 eklenmiştir. Ayrıca Yasayla 3402 sayılı Kadastro Kanunu'na da yaşamsal önemde bir ek ve bir de geçici madde getirilmiştir.

i) 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda Yapılan Düzenlemeler:

5831 sayılı yasayla yapılan düzenlemelerle;

- ✓ henüz orman kadastro çalışmaları başlatılmamış yerlerde, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'na göre oluşturulan "kadastro ekiplerinin" orman kadastro çalışması da yapılabilmesi;
- ✓ 3402 sayılı yasa uyarınca yapılan orman kadastro çalışmaları sırasında daha önce kesinleşmiş orman haritalarında saptanan yüzölçümü yanlışlıklarının da kadastro ekiplerince düzeltilmesi,
- ✓ 6831 sayılı yasanın 2 (ve 2B) maddelerinin uygulanmasıyla artık "orman" sayılmayan yerlerin, işleminin kesinleştiği tarihten itibaren kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisap edilebilmesinin engellenmesi

sağlanmıştır. Böylece, herhangi bir yerin "orman" sayılıp sayılmaması kararının da alındığı ve bu yerlerinin sınırlarının belirlendiği; başka bir söyleyişle, "2B" uygulamalarının da yapıldığı orman kadastro çalışmaları, üyeleri arasında ormancılık öğrenimi görmüş hiçbir kimsenin bulunmadığı ya da devlet orman işletmelerinin bir tür "gözlemci" olarak görevlendirdiği "kadastro ekipleri" tarafından yapılması "istisnai" bir durum olmaktan çıkarılmış; kural durumuna getirilmiştir.

ii) 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nda Yapılan Düzenlemeler:

5831 sayılı yasayla 3402 sayılı yasaya, "Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Kadastro ve Tescil" başlığı altında "Ek Madde 4" getirilmiştir. Düzenlemeyle, siyasal iktidarın "2B arazilerinde" yapmak istediklerinin hukuksal alt yapısı büyük ölçüde oluşturulmuştur Yapılan düzenlemeye göre;

"6831 sayılı Orman Kanununun...2 nci maddesinin (B) bendine göre orman kadastro komisyonlarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, fiili kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu ve kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığı kadastro tutağının beyanlar hanesinde gösterilmek suretiyle, bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen askı ilanı hariç diğer ilanlar yapılmaksızın öncelikle kadastro yapılarak Hazine adına tescil edilir."

Açıktır ki, söz konusu yerleri, başka bir söyleyişle “2B arazilerini” kullananlar, buralarını ormansızlaştıranlar ve/veya ormansızlaştıranlardan satın/devir almış kişi ve kuruluşlardır. İlk durumda olanlar, 6831 sayılı yasaya göre “orman suçlusudur”. Dolayısıyla, ikinci durumdakilerin ve bu yerlere kullanılabilir duruma getirenlerin ise “orman suçunun iştirakçisi” olarak sayılması gerekir.

Öte yandan, aynı maddede;

“Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, daha öncesi tescil edilmiş olduğuna bakılmaksızın Maliye Bakanlığının talebi üzerine, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne fiili kullanım durumları dikkate alınmak suretiyle ifraz ve/veya tevhit de yapılabilir.”

kuralına da yer verilerek söz konusu alt yapı pekiştirilmiştir.

Ayrıca, bu düzenlemeyle, sözü edilen iş ve işlemlerin “5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’ndaki kısıtlamalara tabi olmaksızın...” yapılabilmesi de olanaklı kılınmıştır. Böylece söz konusu iş ve işlemler sırasında ekolojik koşulların göz önünde bulundurulması tümüyle rastlantılara bırakılmıştır.

Bu düzenlemeyle, Ulutaş’ın da belirttiği gibi;

““i) Orman Kadastro Komisyonları işlevsiz hale getirilerek “orman” sayılabilecek yerlerin uzmanlığı orman olmayan kişilerce belirlenebilmesi, ii) kesinleşmiş orman haritalarındaki yüzölçümü hatalarının düzeltilmesi iş ve işlemlerinin kadastro ekipleri tarafından yapılabilmesi, iii) orman kadastrounun bütünüyle etkisizleştirilmesi ve işlevsizleştirilmesi, iv) “orman” sayılan yerleri ormansızlaştırılarak “orman suçu” işlemleri kişilerin kadastro tutanağının “Beyanlar” hanesine yazılması yoluyla suç niteliğinin ortadan kaldırılması, v) yapılacak olan uygulamanın ikinci kez kadastro çalışması sayılmamasıyla “suçlu” kişilere ayrıcalık tanınması ve söz konusu arazilerin fiili kullanım durumlarına göre “ifraz ve/veya tevhidinin”

yapılabilmesi olanaklı kılınmıştır* (ULUTAŞ, 2009).

Kısacası, 5831 sayılı yasayla, çeşitli biçimlerde kullanılan “2B arazilerinin” işgalcilerince ve/veya işgalcilerden satış vb yollarla devralanların hukuksal olarak da sahiplenebilmesine yönelik işlemler büyük ölçüde kolaylaştırılmıştır.

5831 sayılı yasayla yapılan düzenlemeler de, başta Ormanlarımıza Sahip Çıkılma Birliği (OSB) olmak üzere ilgili kamuoyunun tepkisini çekmiştir.

* Cumhuriyet Halk Partisi 5831 sayılı yasanın; (i) 5. maddesiyle 6831 sayılı Orman Kanunu’na eklenen ek madde 10’un; (ii) 8. maddesiyle 3402 sayılı Kadastro Kanunu’na eklenen Ek Madde 4’ün birinci fıkrasının, dördüncü fıkrasının birinci cümlesi ile beşinci fıkrasının Anayasa’nın 2., 10., 11., 44., 153., 169. ve 170. maddelerine aykırı olduğu gerekçeleriyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurmuştur. Ancak, Anayasa Mahkemesi, 12 Mayıs 2011 tarihinde aldığı kararla bu istemi reddetmiştir.

OSB, 12 Mart 2009 tarihinde milletvekillerine gönderdiği mektupta şu tezler öne sürülmüştür:

“Anayasada değişiklik yapılması gerekirken bu yapılmadan 2/B sahalarının satışına yönelik teknik alt yapıyı hazırlayan ve bugüne kadar verilmiş Anayasa Mahkemesi kararlarına aykırı hükümler içeren 5831 sayılı yasa çıkarılmıştır. 2/B alanlarının satışına alt yapıyı oluşturan Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 5831 sayılı kanunla getirilen Ek Madde 4 ile ülkemizin en önemli sorunlardan biri olan 2/B çözümlenmek istenilmiştir ki bu durum çözümden çok çözümsüzlüğü getirecektir.”

Yargıtay 20. Hukuk Dairesi Onursal Başkanı Ferruh Atbaşoğlu ise düzenlemeyi “Örtülü Af” olarak nitelendirdikten sonra şu görüşleri öne sürmüştür (ATBAŞOĞLU, 2009):

“Bu madde (Ek Madde 4; YÇ), çok yalın ve ucu açık bir maddedir. Şöyle ki, Hazine adına tescil edilen alanların nasıl değerlendirileceği ve ne olacağı meçhuldür. Bu alanlar orman sayılmadığına göre Hazine dilediğince tasarrufta bulunabilir.”

Aynı yazısında, Hazine'nin bu arazilerini *“istediğine satabileceğini, dilediğine tahsis edebileceğini, dilediğine bedelsiz verebileceğini”* de belirten Atbaşoğlu; *“Kamu malı niteliği kaldırılınca Hazine tasarruf hakkına sahip olur.”* tezini de öne sürmüştür.

AKP'nin “en son” girişimleri...

Cumhuriyet, 20.08.2003

Musa Kart, 20 Ağustos 2003 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan karikatüründe haklı çıkmıştır. Gerçekten de, siyasal iktidar, “2B arazilerin” rastgele satma isteğinden vazgeçmemiştir. Bu amaçla, Anayasanın 170. maddesine aykırı olduğunu bile bile, başta 5831 sayılı yasa olmak üzere gerçekleştiği hukuksal düzenlemelerden de yararlanarak bu doğrultuda gerekli teknik çalışmaları yapmış; Aralık 2011’de kamuoyuna yansıtılan bilgilere göre bir yasa tasarısı taslağı hazırlamıştır. Ancak, siyasal iktidar her zamanki antidemokratik tutumunu sürdürmüş, hazırlık çalışmalarını akıl almaz bir gizlilikle yürütmüş; başta ilgili fakülteler ve meslek örgütleri olmak üzere ilgili hiçbir kişi, kurum ve kuruluştan görüş almamıştır. Bu ketumluğunun yanı sıra yaptığı hazırlık çalışmalarını yandaş basına sızdırarak bir yandan olası tepkileri ölçmeye çalışmış bir yandan yeni “ikibelik” eylemleri özendirmiş bir yandan da, deyiş yerindeyse, “minareyi çalanların kılıf hazırlayabilmelerini” ve “ikibe vurgunculuğunu” kolaylaştırmıştır.

Öte yandan, Aralık 2011 ortalarında ilgili Bakan, Tasarının hazırlanıp Bakanlar Kurulu’nda imzaya sunulduğunu bildirmiş ancak Tasarıyı yine kamuoyuna açıklamamıştır. Tasarının “ele geçirilmesine” (!) yönelik girişimler sürdürülürken bu kez de Tasarının TBMM’ye gönderilmesinin Başbakan ile kimi bakanların isteği üzerine bir kez daha ertelendiği öğrenilmiştir. Basında yer alan haberlere göre;

✓ “İstanbul, İzmir ve Antalya gibi büyük şehirlerdeki değerli 2B arazileri üzerindeki çok katlı yapılardaki mülkiyet durumu”,

- ✓ “arsa üzerinden satışta hak sahipliği”,
- ✓ “imar affı tartışmalarının gündeme gelmesi”

konularının “sorun yaratabileceği” kaygısı, söz konusu ertelemeye yol açmıştır (ELÇİ, 2011). Bu nedenlerle Tasarının içeriği ancak gazete haberleri temel alınarak irdelenebilmiştir. Sözgelimi, Çelikkan’ın verdiği bilgilere göre (ÇELİKKAN, 2011);

- ✓ “Hâlihazırda orman vasfını kaybetmiş devlet arazilerini kullananların arazileri için değer biçilecek;
- ✓ Bin metrekareyi aşan kısım rayiç bedel üzerinden, bin metrekare altındaki araziler daha düşük bedelle satılacak;
- ✓ “2B arazilerinde” belirlenen bedele itiraz edilemeyecek;
- ✓ Satış bedelini kabul eden kişiler için taksit olanağı tanınacak. Taksitli satışlarda bir miktar ön ödeme alınacak, geri kalan 4 yılda eşit taksitlere bölünecek;
- ✓ 2B’den yararlanacak çiftçilerin mağdur olmamasını sağlayacak fiyatlandırma yapılacak. Bu açıdan tarım arazisi ile lüks konutlar birbirinden ayrılacak;
- ✓ Devredilecek arazide çarpık yapılaşma riski görülürse geri dönüşüm için TOKİ’ye devredilebilecek ve
- ✓ 2B arazilerin satışından sağlanacak gelirin önemli bir kısmı Van depremlerinin ardından yapılacak düzenleme uyarınca kentsel dönüşüme aktarılacak. Bu şekilde 500 milyar liralık kentsel dönüşüm külfeti hafifletilecek. İlke olarak yeni orman arazilerinin oluşturulmasına da bu kaynaktan para aktarılacak. Kalan kısım bütçeye bırakılacak.”

Ancak, siyasal iktidarın basına yansıyan bir başka yaklaşımının da bu bağlamda göz önünde bulundurulması gerekir: Çevre ve Şehircilik Bakanının açıklamalarına bakılırsa, siyasal iktidar Anayasa Mahkemesi’nin daha önce iptal ettiği;

- (i) 4875 sayılı **Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu**’nun 3. maddesinin “d” fıkrası ile
- (ii) (ii) 2644 sayılı **Tapu Kanunu**’nun 2005 yılında çıkarılan 5444 ve sayılı yasayla değiştirilen 35. maddesinin 1. fıkrasının dördüncü tümcesi ile 7. fıkrasının “a” bendini

yeniden gündeme getirecek (AKŞAM, 2011). Anımsanacağı gibi, Bakanın “Bunun cari açığı azaltmaya faydası var, ekonomiyi geliştirmeye faydası var, yatırım getirmek için faydası var. Bir büyük faydası da, paralı yabancı gelecek.” gerekçesiyle gündeme getirdiği bu düzenlemelerde;

“Yabancı yatırımcıların Türkiye’de kurdukları veya iştirak ettikleri tüzel kişiliğe sahip şirketlerin, Türk vatandaşlarının edinimine açık

olan bölgelerde taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı aynî hak edinmeleri serbesttir.”

“...Yabancı uyruklu bir gerçek kişinin ülke genelinde edinebileceği taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikte sınırlı ayni hakların toplam yüzölçümü iki buçuk hektarı geçemez. **Bu fıkrada belirtilen koşullarla, yüzölçümü miktarını otuz hektara kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.**”

“...yabancı uyruklu gerçek kişilerin il bazında edinebilecekleri taşınmazların, **illere ve il yüzölçümüne göre binde beşi geçmemek üzere oranını tespitte Bakanlar Kurulu yetkilidir.**”

olanakları getirilmişti. Bakanın sözünü ettiği düzenleme gerçekleşirse, özellikle henüz herhangi bir amaçla kullanılmayan yaklaşık 3 milyon dönüm “2B arazisinin” yabancılara satışı da gündeme gelebilecektir.

Bu açıklama ve gelişmelerden anlaşılabilirdiği kadarıyla, siyasal iktidar:

- ✓ dünyada başka hiçbir ülkesinde uygulama örneği artık görülmeyen “2B” uygulamasını hem gereksiz hem de olanaksız kılacak anayasal ve yasal düzenlemeler yapmamıştır;
- ✓ “orman” sayılacak yerlerin sınırlarının belirlenmesi ve tapuya tescil edilmesi çalışmalarını, mülkiyet sorunlarını daha da artırabilecek biçimde hızlandırmıştır;
- ✓ “orman” sayılacak yerlerin sınırlarını belirleme çalışmalarının ormancılık bilgisi ve tekniğinin gereklerine göre yapılabilmesini olanaklı kılacak hukusal ve kurumsal düzenlemeleri yapmamış, aksine, tersi uygulamaları daha da kolaylaştırmıştır;
- ✓ “2B arazilerinin” kamu yararına değerlendirilmesini – “satılması” değil, “değerlendirilmesi”- yönünde çabalara girmemiş, ancak, konuyu sürekli olarak gündemde tutarak, kamuoyunu yanıltıcı bilgiler yayarak vb yollarla yeni “ikibelik” arazilerinin üretilmesine yönelik eylemleri özendirici bir tutum izlemiştir;
- ✓ ilgili bilim ve araştırma kuruluşları, Anayasanın 135. maddesinde sözü edilen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile hiçbir biçimde işbirliği yapmamıştır;
- ✓ “2B arazilerinin” satışından sağlanabilecek gelirleri ne türden amaçlarla ve nasıl kullanılacağını açıklıkla ortaya koyamamış; “ağaçlandırma yapmak”, kentsel rantların yandaş sermayecilere aktarılmasını sağlayan “kentsel dönüşüm” çalışmaları yapmak ve en son olarak da depremden yıkılan Van’ın yeniden kurulması vb “kamusal” görünümlü yatırımlarda kullanılacağına yönelik yanıltıcı çabalara girmiştir.

Kısacası, deyim yerindeyse, Ocak 2012’de bile “Garp cephesinde yeni bir şey olmayacak” ancak siyasal iktidar yine “bildiğini okuma” çabası içinde olacaktır.

Ya CHP?

Bilindiği gibi, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 12 Haziran 2011 Genel Seçimler öncesinde güncel sorunlarla ilgili görüş ve önerilerini kamuoyuna açıkladığı çok sayıda kitapçık hazırlamıştı. Bu kitapçıkların birisi de “**30 Yıllık 2B Sorunu Bitecek, Herkes Rahat Bir Nefes Alacak**” idi (Ek 3/j). CHP, bu kitapçıkla yetinmemiş; 25 Kasım 2011 tarihinde TBMM’ye “2B Barış Kanunu” adıyla sunduğu “**Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alanların İdaresi, Değerlendirilmesi ve Tasarrufu Hakkında Kanun Teklifi**” hazırlamıştır. Gerekçesinde belirtildiğine göre Yasa önerisinde özetle şu konularda düzenlemelerin yapılması öngörülmüştür (CHP, 2011):

- ✓ *6831 sayılı Orman Kanununun 1744, 2896 ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 2. maddesine göre oran kadastro komisyonlarınınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan 2B alanlarından uygun olanların yeniden devlet ormanına dönüştürülmesi,*
- ✓ *Orman bütünlüğünün korunması veya halkın kalkınmalarının sağlanması amacıyla ormaniçi ve bitişçi köylerin ve halkın orman dışına nakledilerek bu halk kısmen ya da tamamen yerleştirilmesi için bu alanların (2A ve 2B alanlarının) ve Hazineye ait diğer yerlerin Devlet eliyle ihya edilerek bu halka devredilmesi,*
- ✓ *2A ve 2B alanlarının idaresi, değerlendirilmesi ve tasarrufu ile bu işlemlerden elde edilecek gelirlerle orman köylülerinin kalkınması ile orman alanlarının ıslah/ihyası ve orman alanlarının oluşturulması, gecekondular ve 2/B arazileri üzerindeki yerleşim yerlerinin altyapısının yapılması ve iyileştirilmesi ve şehirlerdeki yapıların depreme karşı güçlendirilmesi, hayvancılığın desteklenmesi ile devlet üniversitelerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi,*
- ✓ *Bu işlemleri yapmaya yetkili ve görevli idareler ile bu işlemlerin yapılmasına ilişkin usul ve esasların tespit edilmesi.*

Yasa önerisi üzerinde ayrıntılı olarak tartışılması gereken madde önerilerine yer verilmiştir. Bunların başlıcaları aşağıda sergilenmiştir:

(iii) Yasa önerisinin 4. maddesine göre “2B araziler”;

- ✓ *“orman” sayılan yerlerin içindeki köylerde yaşayanların tümüyle ya da kısmen yerleştirilmesi ve devlet tarafından “ihya edilerek” bu köylerde yaşayanlara “devredilmesi” veya*

* Yasa önerisinde çeşitli yönlerden tartışılması gereken sözcük ve tümceler tarafımdan koyu renkli olarak dizilmiştir.-YÇ.

- ✓ yeniden devlet ormanına dönüştürülmesi uygun görülenlerin devlet ormanı yapılmak üzere **istek üzerine** Orman Genel Müdürlüğüne **ya da**
 - ✓ **kamu hizmetlerinde kullanılması için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına tahsis edilebilir,**
 - ✓ **bunların dışında kalanlar** ise Hazineye ait taşınmazlar gibi genel hükümlere göre **satılma**, trampa edilmek, arsa veya kat karşılığı inşaat yaptırılmak, yatırım yapmak amacıyla üzerlerinde irtifak hakkı tesis edilmek, kiraya verilmek **vb diğer şekillerde** değerlendirilmek suretiyle idare veyahut tasarruf edilebilir.
- (iv) Yasa önerisinin 6. maddesinde “2B araziler” ile ilgili “hak sahibi” sayılabacaklara açıklık getirilmiştir. Buna göre;

“Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten **geriye doğru beş yıl süreyle kullandıkları tespit edilen** gerçek kişiler veya kanuni mirasçıları ile tüzel kişilerden bu yerleri satın almak için süresi içerisinde başvuran ve ilgili **daire tarafından belirlenen** satış bedelini kabul ettiğini ve ödeyeceğini yazı olarak taahhüt edenler”

“hak sahibi” sayılabilecektir.

Öte yandan, yasa önerisinde, 6831 sayılı yasanın 2. maddesinin “A” bendiyle ilgili düzenlemelere de yer verilmiştir. Örneğin 12. maddenin ikinci fıkrasına göre;

“Orman bütünlüğünün korunması veya halkının kalkınmalarının sağlanması amacıyla devlet ormanları içinde ve **bitişğinde** bulunan köyler halkından buldukları yerlerde kalkındırılmaları mümkün olmayanların **öncelikle 2/A alanlarına**, bunun mümkün olmaması halinde 2/B alanlarına veya Hazneye ait diğer taşınmazlara kısmen veya tamamen nakline ve yerleştirilmelerine karar verilme-ye... Bakanlar Kurulu yetkilidir.”

Yasa önerisinin 14. maddesinde ise “2B arazilerinden” satışından elde edilecek gelirlerin ne amaçla kullanılacağına açıklık getirilmiştir. Maddeye göre, söz konusu gelirlerin;

- a) yüzde kırkının, orman köylülerinin kalkınması ile orman alanların ıslah/ihyası ve yeni orman alanlarının oluşturulması,
- b) yüzde otuzunun, gecekondulu bölgeleri ve 2/B arazileri üzerindeki yerleşim yerlerinin altyapısının yapılması ve iyileştirilmesi ile şehirlerdeki yapıların depreme karşı güçlendirilmesi,
- c) yüzde otuzunun ise hayvancılığın desteklenmesi ile üniversitelerin geliştirilmesi ve desteklenmesi

amacıyla kullanılması öngörülmüştür. Yasa önerisinin 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun’un yürürlükten kaldırılması kuralına yer verilen 17. maddesinde ayrıca, “Bu kanunun

uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Orman ve Su İşleri, Çevre ve Şehircilik, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlıklarının görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca belirlenir” kuralına da yer verilmiştir. Açık ki, yasa önerisinde öngörülen işlemlerin, ilgili öteki bakanlıkların “görüşü alınarak” da olsa Maliye Bakanlığı belirlenmesi, kamu yönetiminin temel ilkeleri ile bağdaştırılabileceği güç uygulamalara yol açabilecektir.

Görüldüğü gibi; gerek siyasal iktidarın basına yansıyan Yasa Tasarısı gerekse CHP'nin yasa önerisinde temel yaklaşım “2B arazilerinin”, satışı ağırlıklı olmak üzere “değerlendirilmesi” ile ilgilidir.

Öte yandan, söz konusu yaklaşımların, getirilen önerilerin;

- ✓ Anayasa Mahkemesi'nin daha önce konuyla ilgili olarak aldığı kararlar ve
- ✓ Anayasanın 169 ve 170. maddelerindeki kurullarla

bağdaştırılması güç, kimi yönleriyle de olanaksızdır. Ayrıca, her iki parti tarafından sergilenen yaklaşımlarda da, “2B” uygulamalarına dayanak olan anayasal ve yasal düzenlemelerin yürürlükten kaldırılması, bu düzenlemeler doğrultusunda uygulamaların durdurulması öngörülmektedir.

Yaşama geçirilmesi durumunda böylesi yaklaşımlarla “2B” sorununun köklü biçimde çözümlenebilmesi olanaksızlaşacak, dahası, “yeni” ekolojik, toplumsal, hukuksal, yönetsel sorunlara yol açılabilecektir.

“2B arazileri” sorunu, en azından yaklaşık kırk yıldır gündemdedir. “Devlet ormanı” sayılan yerlerdeki orman ekosistemlerini 31.12.1981 tarihine değin yok ederek arazilerinde yerleşenlerin, tarım yapanların eylemleri, deyiş yerindeyse “yanlarına kâr kalmıştır.” Oysa, bilindiği gibi, şimdilerde “yeni” bir anayasanın hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir ve bu çalışmaların da en geç bir yılda tamamlanması öngörülmektedir. Dolayısıyla “2B” sorununun kalıcı biçimde çözümlenebilmesi için gerekli anayasal ve yasal düzenlemelerin de en geç bir yıl içinde yapılması olanaklıdır. Böyleyken, gerek iktidar gerekse Ana Muhalefet Partisi'nin sergilediği aceleciliğin, en azında kamuoyunun bilemediği bir nedeni olsa gerek.

Öte yandan, bir yandan bu gelişmeler yaşanırken, “2B arazilerinin” satışı na karşı çıkanlar, sorunun temellerini tüm boyutlarıyla kamuoyuna aktarmamış, kamu yararına kalıcı olarak çözümlenebilmesini sağlayabilecek somut çözüm önerileri geliştirememiş, geliştirilebildiklerini de gerektiğince toplumsallaştıramamıştır. Bu nedenle, siyasal iktidar, öteki kamusal varlıklar gibi 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinin “B” bendi uyarınca artık “orman” sayılmayan yerleri de, önceki Maliye Bakanı'nın söylemiyle “babalar gibi” satabilecektir.

Önceleri “*orman*” sayılan bir yerin sonradan herhangi bir gerekçeyle “*orman*” sayılmaması, yalnızca ekolojik değil ekonomik ve toplumsal sonuçları da olan bir uygulamadır. Bu uygulama Cumhuriyetin hemen tüm dönemlerinde yapılmış; “*orman*”, özellikle de “*devlet ormanı*” sayılan yerlerin daraltılmasına yol açmıştır. Artık “*orman*” sayılmayan yerler ise önce çeşitli tarım etkinlikleri yapılan arazilere, sonraları da yerleşme yerlerine dönüştürülmüştür. Açıktır ki, bu, ağırlıklı ekonomi politik, dolayısıyla toplumsal ve siyasal boyutları da olan bir süreçtir. Peki, bu süreçten daha çok kimler yararlanmıştır ve yararlanacaktır? Sözelimi yoksul köylüler mi; “*devlet ormanı*” sayılan yerleri kırsal egemen sınıf ve katmanlar ile “sus payı” olarak da yoksul köylülere dağıtan siyasal iktidarlar mı; 2000’li yıllarda ise “cari açık” ve “sıcak para” gereksinmesi içinde kıvranan ve “*2B arazilerini*” rastgele satmaya çalışan AKP mi; kimler? “*2B*” vb uygulamaların ve sonuçlarının tüm boyutlarıyla kavranabilmesi için bu soruların da yanıtlanması gerekiyor. Bu nokta da aynı soru yanıt bekliyor; böyle bir çabaya kimler girecek; evet, kimler girecek?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TARTIŞMA

“Gerçek bütündür.”
G. Hegel

Hegel’in sıkça alıntılanan bu sözünün çağrıştırdığı gerçeklikler nedense ülkemizde gerektiğince göz önünde bulundurulmuyor. Dolayısıyla çoğunlukla, doğru veri ve bilgilerin gerektiğince değerlendirilebilmesi rastlantılara kalıyor. Çeşitli kuruluşların Ek 3’te örnekleri verilen “2B” konusuyla ilgili açıklamaları da bu gerçeği açıklıkla ortaya koyuyor. “2B arazilerinin” satışına indirgenmiş bu açıklamaların çoğunluğu doğru bilgilere dayanıyor; daha da önemlisi, içtenlikli bir duyarlılığı sergiliyor. Ancak, bu durum, konunun gündeme getiriliş nedenlerinin nesnel temellerinin, yol açabileceği gelişmelerin tüm boyutlarıyla kavranabilmesine yetmiyor. Dolayısıyla, siyasal iktidarın her alanda bolca sergilediği fırsatçılığın, “mirasyediciliğinin” önlenbilmesi de rastlantılara kalıyor. .

Öte yandan, daha sonra ayrıntılı olarak sergilendiğinde de görülebileceği gibi, tartışmalar çoğunlukla tümüyle “ormanseverler” ve kısmen de “orman” sayılan yerlerin ve özellikle orman ekosistemlerinin korunması ve yönetimiyle doğrudan ve dolaylı olarak ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından yapılıyor. Oysa konunun, en az “devlet ormanı” sayılan yerlerin ve orman ekosistemlerinin korunması denli önemli başka boyutları da var tartışılması gereken. Ancak, “2B” uygulamalarının ve “2Barazilerinin” rastgele satılmasının sözgelimi; anayasa hukuku, bitkisel üretim ve hayvancılık, köy ve özellikle “orman köylerinin” kalkınması, kentleşme ve kentsel çevre sorunları, kamusal varlıkların özelleştirilmesi, kamu yönetiminde etkenlik vb boyutlarıyla da tartışılması gerekiyor. Ne yazık ki, bu gerek yeterince yerine getirilemiyor. Açıkır ki, bu durumların aşılması gerekiyor.

* Ek 3’te yer verilen açıklamalar, ilgili kuruluşların konuyla ilgili görüşlerinin tümünü değil yalnızca önerilerini içeriyor. Alıntılarda biçim ve dil korunmuş; belirtilmişse yayımlandıkları yer ve tarihleri de verilmiştir.

Öte yandan, siyasal iktidara ve tartışmayı söz konusu arazilerin yalnızca satılması boyutuyla yapmayı yeğleyen bilim adamları ile demokratik kitle örgütlerine bakılırsa ortada “*olmuş bitmiş*” bir durum var ve bu durumun bir biçimde aşılması gerekiyor! Bu, doğru ancak son derece eksik bir önermedir. Ek olarak; söz konusu duruma neden ve nasıl geldiği ile bundan sonra neler olabileceğinin, kamuya zarar verebilecek düzenleme ve uygulamaların önlenememesi için kimlerin neleri ne zaman ve nasıl yapması gerektiğinin de sorgulanması zorunludur. Bu zorunluluğun yerine getirilebilmesi sırasında öncelikle “*orman*” sayılan yerlerin daraltılmasına yol açan girişimlerin nesnel temellerinin göz ardı edilmemesi, yöntemsel bir zorunluluktur. Bu zorunluluk yerine getirilmeye çalışıldığında ise üç temel boyut öne çıkıyor:

- (i) **Kırsal üretim ilişkilerinin niteliği ile dönüşümü ve bu dönüşümde belirleyici olan dinamikler ile bu dönüşümün yol açtığı ekonomik, toplumsal ve siyasal sonuçlar:** Açıktır ki, bu boyutta, “*orman köylüsü*” sayılanlar ile devlet arasındaki ilişkilerin de içeriği ve geçirdiği dönüşümler, göz ardı edilmemesi gereken öncelikli alt boyutlardan birisi olmaktadır.
- (ii) **Hızlı ve plansız kentleşmenin yol açtığı “kentsel” arazi talebinin karşılanma dinamikleri:** Bilindiği gibi; kentleşme sürecinin planlanmadığı koşullarda, bitkisel üretim, hayvancılık ve özellikle de ormancılık yapılan araziler üzerinde yoğun baskılar kaçınılmaz olmaktadır. Türkiye’de bu baskıların çoğu zaman “*orman*” sayılan arazilerin daraltılmasına yol açan hukuksal düzenlemeleri ve uygulamaları gündeme getirdiği bilinen bir başka gerçekliktir.
- (iii) **Ülkedeki egemen üretim ilişkilerinin dayattığı sermaye birikim süreçleri:** Bilerek ya da bilmeden çoğunlukla göz ardı edilen bu süreçler, her türlü kamusal varlığın ve bu kapsamda da “*orman*” sayılan yerlerin kullanım amaçlarını biçimlendirmektedir.

Bu boyutlar gerektiğince sorgulanmadığında “*2B*” konusunda üretken tartışmaların yapılması olanaksızdır. 2003 yılından beri yapılagelen tartışmaların hemen hemen yalnızca “*2B arazilerinin*” satılmasına/satılmaması kısırdöngüsüne dönüşmüş olması da, bir bakıma, bu gerçeği açıklık ortaya koymaktadır. Bu nedenle, aşağıdaki tartışmalar sırasında bu boyutların göz önünde bulundurulmasına özen gösterilmiştir.

Tartışmanın hangi düzlemlerde yapılması gerekiyor?

“*2B*” konusunun birbirlerinden soyutlanmaması gereken üç düzlemde tartışılması gerekiyor.

i) Birinci Boyut: Arazi Kullanım Politikası

İlginçtir, planlama, ülkemizde günümüzde de anayasal bir zorunluluktur. Örneğin, Anayasanın;

- ✓ 45. maddesinde “tarımsal üretimin”,
- ✓ 57. maddesinde “konut gereksinmesinin karşılanması”,
- ✓ 131. maddesinde “yüksek öğretimin” ve “öğretim elemanlarının yetiştirilmesinin” ve
- ✓ 166. maddesinde de “Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayinin ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesinin, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını”,

planlanması kurallarına yer verilmiştir. Bilindiği gibi, çok sayıda strateji, program ve eylem planının hazırlanmasına karşın bu kurallar, özellikle 2000’den sonra sözcüğün tam anlamıyla “rafa kaldırılmıştır”. Ayrıca, 2000’li yıllardan önce de gerekliliğinin her fırsatta vurgulanmasına karşın ülkesel düzlemde kullanım yeteneklerine dayalı bir arazi kullanım planlanması yapılmamıştır. Bu yoksunluğun, “orman” sayılan yerler ile milli parklar, özel çevre koruma bölgeleri vb çeşitli gerekçelerle koruma altına alınmış yerlerde bir ölçüde de olsa aşıldığı söylenebilir. Ancak, bu yerlerle ilgili planlama çalışmaları da, belirlenip sınırlandırılmış arazilerin tek başlarına ele alınması ve içindeki “özel öneme sahip” varlık ve ortamların korunmasına ve kullanılmasına indirgenmiştir. Oysa bu yerlerin planlanmasının da, temelde, ülke genelindeki arazi kullanım politikaları ve dolayısıyla arazi kullanım planlarıyla ilişkilendirilmesi zorunludur.

Öte yandan, açıktır ki, arazi kullanım politikalarının oluşturulması, bu politikaların yaşama geçirilmesine yönelik arazi kullanım planlaması, çok değişkenli bir olgudur: Arazinin yapısal özellikleri; sözgelimi yersel konumu, yeryüzü biçimi, toprakların fiziksel ve kimyasal yapısı, yöneyi, üzerindeki bitki örtüsü, su vb varlıkların niteliği, niceliği/yaygınlığı vb koşullar kullanım amacı ve biçimi üzerinde etkili olabilen değişkenlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla, arazi kullanım politikaları geliştirilir ve planlanırken, kısa dönemde ve kolaylıkla değiştirilemez/dönüştürülemez nitelikte olan bu değişkenlerin, en azından ekolojik gerekçelerle göz önünde bulundurulması yönetsel bir zorunluluktur. Ne var ki, kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir toplumsal yapılanmada bu zorunluluk yalnızca “bilimsel” gerçekler göz önünde bulundurularak yerine getirilemez: Bu süreçte, sınıfsal gerçeklikler de söz konusu karar ve uygulama süreçlerinde az ya da çok belirleyici olur. Ülkemizde ise arazi kullanım politikaları söz konusu gerçekliklerin yönlendiriciliğinde geliştirilmemiş ve bu politikaların yaşama geçirilmesine yönelik arazi kullanım planları hazırlanmamıştır. Dolayısıyla, arazilerinin ve özellikle de kamu arazilerinin kullanım amaçları ve biçimleri üzerinde hemen yalnızca egemen üretim ilişkileri, dahası vurguncu eğilimler belirleyici olmuştur. Birinci bölümde değinildiği ve izleyen başlık altında ayrıntılı olarak tartışılırken de görülebileceği gibi, ülkemizde, onlarca yıldır yalnızca “doğal olarak orman ekosistemi bulunan yerlerde ormancılık yapmak” yaklaşımı geçerlidir. Egemen sınıflar ise orman işletmeciliğinden “orman” sayılan arazilerin ormancılık dışı kullanım olanaklarından olabildiğince daha fazla yararlanma, gerekti-

ğinde bu olanakları daha da artırma isteği ve çabası içinde olmuştur. Bu nedenlerle, sözgelimi, Anayasanın 169 ve 170. maddeleri ile 6831 sayılı yasanın 2. maddesinde geçen “orman” sayılan yerlerden;

- ✓ “orman olarak muhafazasında” yarar görülüp görülmediğine yahut
- ✓ “tarım alanlarına dönüştürülmesinde” ya da “tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında” yarar olup olmadığına

ilişkin kararların böylesi bir yapıda alınabileceği gerçeğinin gözden kaçırılmaması gerekir. Ne var ki, “2B” vb uygulamaların bu boyutta sözü edilen karar alanları ile hiçbir ilişkisi olmamış; “orman” sayılan bir yerleri daraltma, herhangi bir arazideki orman ekosistemleri ortadan kaldırılarak arazi kazanma eylemlerinin, bir bakıma hukuksal olarak aklanması amaçlanmıştır. Böylece; 2000’li yıllara değin, bir yandan kırsal egemenlerin bir yandan da, başta “orman köylüsü” sayılanlar olmak üzere yoksul köylülerin arazi gereksinmelerinin ekonomik ve siyasal herhangi bir maliyete yol açmaksızın karşılanması hedeflenmiştir. Ancak, 2000’li yıllarda bu amaç ve hedeflerin öncelikleri de değişmiştir.

ii) İkinci Boyut: Ormancılık

Ekolojik yönden nerelerde ormancılık yapılabileceği ya da yapılması gerektiği kararının gerçekçi olarak verilebilmesi, açıktır ki, öncelikle ormancılık bilgisini gerektirir. Ek olarak; Anayasanın 169 ve 170. maddelerinde, dolayısıyla 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2. maddesinde yer verilen, herhangi bir yerin;

- ✓ “orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından yarar” bulunup bulunmadığının ve
- ✓ “bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş” olup olmadığının

belirlenebilmesi için orman mühendisliği öğrenimi yapmış olmak da tek başına yeterli olmaz: Çeşitli yönlerden yaşamsal önem taşıyan bu kararın uygun bir süreçte alınabilmesi, karar sürecine katılanların mesleki niteliğinin uygun, bilgi ve deneyim birikimlerinin yeterli olmasına bağlıdır. Ayrıca, gerektiğince ayrıntılı ve güncel veri tabanı ile gerekli belgeler olmadığında söz konusu kararların gerçekçiliği tümüyle rastlantısal, Türkiye özelinde ise olanaksızdır. Ne var ki, söz konusu kararları alan orman kadastro komisyonlarının;

- ✓ üye bileşimleri uygun değildir;
- ✓ çalışanları uygun çalışma ortamı koşullarına sahip kılınmamıştır; dolayısıyla, görevlendirmeleri çoğunlukla istek dışıdır ve “sürgün yeri” olarak algılanmaktadır;
- ✓ kararlarını dayandıracakları hukuksal düzenlemeler sıkça değiştirilmektedir,

- ✓ özellikle 1980'den sonra yapılan hukuksal düzenlemelerde geçen tanımlarla orman ekolojisinin gerekleri doğrultusunda karar üretebilmesi olanaksızlaştırılmıştır;
- ✓ özellikle tarihsel boyutları irdeleyebilecekleri bilgi, belge, harita, fotoğraf vb malzemeler de yetersizdir.

Ek olarak, daha önce de değinildiği gibi;1987 yılında çıkarılan 3402 sayılı Kadastro Kanunu ve 2009 yılında çıkarılan 5831 sayılı **Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'la yapılan düzenlemeler, söz konusu kararların, üyeleri ormancılıkla uzak yakın hiçbir ilişkisi bulunmayan kadastron ekiplerinde de üretilmesini olanaklı kılmıştır.

Öte yandan, herhangi bir yerin, özellikle de üzerlerinde orman ekosistemi bulunan arazilerin;

- ✓ “*orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmemesi*” ve
- ✓ “*bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş*”

durumlarının olabileceği varsayımıyla yapılmıştır. Bu varsayım hiçbir anlamda doğru değildir:

- ✓ Daha önce “*orman*” sayılmış herhangi bir yer, yalnızca üzerinde toplu durumda bulunan ağaç ve ağaççıkların yok edilmesiyle hem ekolojik hem de yasal olarak “*orman*” niteliğini yitirmez. Anımsanacağı gibi, 6831 sayılı yasanın 2000’li yıllarda da yürürlükte bulunan 1. maddesine göre; “*Tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır*”. Dolayısıyla, tanımdaki “*yerleri*” olgusu ortadan kalkamayacağından söz konusu “*orman*” niteliğini yitirme durumu da ortaya çıkamaz.
- ✓ 6831 sayılı yasanın 1986 yılında yeniden düzenlenen 2. maddesinde geçen ve aynı yıl yürürlüğe konulan ilgili Yönetmeliğin 32. maddesinde yapılan “*Bilim ve Fen Bakımından Orman Niteliğinin Tam Olarak Kaybolması*” tanımı, orman ekolojisi yönünden anlamlı değildir ve ormancılık etkinliklerinin gerekleriyle bağdaştırılabilmesi olanaksızdır. Çünkü, daha önce “*orman*” sayılabilecek yerlerden olma özelliğine sahipken, daha önce de değinildiği gibi, üzerinde orman ekosistemi bulunurken yalnızca üzerindeki orman ekosistemi yok edildiğinde “*orman*” niteliğini yitirmez. “*2B arazilerinin*” bir kısmında doğal olarak yeniden orman ekosistemlerinin oluşabilmesi, Orman Genel Müdürlüğü’nün bu arazileri yeniden ormancılık düzenine alma girişimlerinde bulunması da bu gerçeği ortaya koymaktadır.*

Eğer herhangi bir yerdeki orman ekosistemi herhangi bir yolla yok edilmişse, bu eylem, Anayasanın 169. maddesinin üçüncü fıkrasına, dolayısıyla

* Öyle ki, Orman Genel Müdürlüğü, yalnızca İstanbul’da 1 346,6 hektar genişliğinde 565 parça arazinin üzerinde doğal olarak oluşmuş orman ekosistemleri bulunduğu savıyla yeniden “*orman*” sayılarak kendisine tahsis edilmesini istemiştir (OGM, 2011/a).

da 6831 sayılı yasaya göre suçtur. Ayrıca, “devlet ormanı” sayılan yerler, yine Anayasanın 169. maddesinin ikinci fıkrasına göre de “zaman aşımıyla mülk edinilemez.”

Kısacası, Anayasanın 169 ve 170. maddelerine, dolayısıyla da 6831 sayılı yasanın 2. maddesine dayandırılan “2B” uygulamalarıyla, temelde aynı Anayasanın aynı maddesinin önceki fıkralarına aykırı bir durum yaratılmıştır.

iii) Üçüncü Boyut: Kamusal Arazilerin Değerlendirilmesi

Dayanağı Anayasanın 169 ve 170, 6831 sayılı yasanın da 2. maddesinin “B” bendi olan “2B” uygulamalarıyla hemen hemen tümü de “devlet ormanı” yerler Hazine adına ormancılık düzeni dışına çıkarılmıştır. Dolayısıyla, ortada, öncelikle “kamusal arazilerin değerlendirilmesi” sorunu vardır. Aybay’a göre;

“...bu arazi, kamu mallarında **Hizmet Malları-Ortak Mallar-Sahipsiz Mallar** şeklinde yapılan sınıflandırmada **‘sahipsiz mallar’** kategorisine girer. Devletin **‘hüküm ve tasarrufuna’** tabi malların bakımı, korunması, işletilmesi ve kullanılması **‘özel kanun hükümlerine tabidir.’** (AYBAY, 2009).

Gerçekten de, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 715. maddesine göre;

“Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Aksi ispatlanmadıkça, yararı kamuya ait sular ile kayalar, tepeler, dağlar, buzullar gibi tarıma elverişli olmayan yerler ve bunlardan çıkan kaynaklar, kimsenin mülkiyetinde değildir ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz.”

Aybay aynı yazısında durumu, Anayasanın 170. maddesi ile 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanunu’nun, siyasal iktidarların üzerinde en çok durduğu 11. maddesi yönünden ayrıntılı biçimde tartışmaktadır Aybay’a göre “2B arazileri”, kısaca;

“Orman sınırı dışına çıkarılan ve **tasarrufu devlete ait olan ve bu nedenle de zilyetlikle iktisabı kesin olarak hukuken mümkün bulunmayan araziler,**..”dir.

Öte yandan, 3402 sayılı Kadastro Yasası’na ilişkin, Anayasa Mahkemesi’nin 14.03.1989 gün ve E.1988/35, K.1989/13 sayılı kararı da bu doğrultudadır:

“...Orman niteliğini yitiren yer, orman toprağı olmakla devletindir. Bu nitelikte bir yer ancak ihya edilerek Anayasa doğrultusunda köylüye verilebilir, kişilerin özel mülkiyetine geçirilemez.”

Böyleyken, daha önce değinildiği gibi, 2001 yılında 4706 sayılı “Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” çıkarılarak, “2B arazilerinin”

“...rayiç bedeli üzerinden, köylerde varsa öncelikle kullanıcısı orman köylüsüne, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde ise kullanıcılarına doğrudan satılabileceği, aynı amaçla harca esas metrekare birim değeri üzerinden ilgili belediyelere ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'ne de ...”

devredilebilmesi olanaklı kılınmıştır. Ancak, yine daha önce değinildiği gibi, Anayasa Mahkemesi, dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer'in başvurusu üzerine;

“...4706 sayılı Yasa'nın, orman niteliğini yitirdiği için orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin orman köylülerine “tahsis” yerine, mülkiyetinin orman köylülerine ve diğer kullanıcı kişilere satılmasını ya da ilgili belediyeler ile Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'ne devredilmesini, ayrıca kullanıcıları tarafından satın alınmayan yerler ile kullanıcısı bulunmayan yerlerin de Hazine'ye ilişkin diğer taşınmazlar gibi değerlendirilmesini öngören 3. maddesi, Anayasa'nın 170. maddesine açıkça aykırı düşmektedir.”

gereğesiyle bu düzenlemeyi de iptal etmiştir. Bu durumda, söz konusu yerlerin, Anayasanın 170. maddesinde öngörüldüğü gibi;

“Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından,...31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin **değerlendirilmesi...**”

bir zorunluluktur. Dolayısıyla, Anayasanın söz konusu kuralı yürürlükte olduğu sürece sorunun; “2B arazileri” başka amaçlarla, sözgelimi, gelirleriyle ağaçlandırma ya da depremzedelerin yerleştirileceği konutlar yapmak, TOKİ'ye ya da belediyelere devretmek, satış gelirleriyle üniversitelere kaynak sağlamak vb amaçlarla “değerlendirilemez”.

Bu gerçeklikler göz önünde bulundurulduğunda, “2B”yle ilgili tartışmaların yalnızca “2B arazilerinin”, satılıp satılmamasına ve/veya satışın nasıl yapılabileceğine indirgenemeyeceği daha kolay kavranabilecektir.

Öte yandan, konunun gerektiği gibi tartışılabilmesi için aşağıda örneklenen üç boyutlu bir sorgulama çerçevesinden yararlanılması ise yol açıcı olacaktır:

“2B” Konusunu Sorgulama Çerçevesi

I- HERHANGİ BİR YERİN “ORMAN” SAYILMASI, SAYILMAMASI

a) Durumun Veri Alınması

b) Gerekli Görülmesi

- Kimler ?
- Neden ?
- Nasıl /Neye Dayanarak?

II- HERHANGİ BİR YERİN “ORMAN” SINIRLARI DIŞINA ÇIKARILMASI

- a) “Orman” Olarak Muhafazasında “Yarar Görülmemesi”
 - Nereleri yararlı görülüyor?
 - Neden yarar görülüyor ?
 - Kimler yarar görmüyor ?
- b) “Orman” Vasfını Yitirmiş Sayılması
 - Nereleri “yitirmiştir” ?
 - Neden “yitirmiştir”?
 - Nasıl “yitirmiştir”?
 - Ne zaman “yitirmiştir”?
 - Kimler “yitirtmiştir” ?
 - Yitirdiğine ilişkin kararları kimler, nasıl karar veriyor?

III- “ORMAN” SINIRLARI DIŞINA ÇIKARILAN YERLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- a) Durum (Envanter)
 - Nereleri hangi amaçlarla kullanılabilir?
 - Nereleri, kimler tarafından ne amaçla/nasıl kullanılıyor?
 - Nereleri ne amaçla değerlendirilebilecektir?
 - Nereleri kimler ne amaçla ve hangi koşullarla kullanabilecektir?
- b) Planlama
 - Planlama süreci kimler tarafından yönetilecektir?
 - Planlama sürecinin hangi aşamasına kimler nasıl katılabilecektir?
 - Planlama sürecinde kararlar nasıl alınacaktır?
- c) Uygulama-İzleme
 - Nasıl bir yönetsel düzenek işletilecektir?
 - Hangi araçlardan yararlanılacaktır?

Açıklıkla görüldüğü gibi, söz konusu boyutlar ve alt boyutlar ilişkili oldukları anayasal ve yasal düzenlemelerin kapsamı ile birlikte değerlendirildiğinde, başta kırsal ve kentsel toplumbilim, kentbilim, ekonomi, tarım alanları ile ilişkilendirilebilecek soruların yanıtlanması gereğini gündeme getirmektedir. Ne var ki, bu gerek bugüne değin hiçbir düzlemde yerine getirilmemiştir; görünüşe bakılırsa bundan sonra da getirilmeyecektir.

Öte yandan; herhangi bir yerin “orman” sayılıp sayılmaması ve/veya “orman” sayılan bir yerin herhangi bir gerekçeyle ormancılık düzeni dışına çıkarılabilmesi, aşağıda kimileri örneklenen alt yapısal koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir:

- ✓ Toplumun orman ekosistemlerinden sağlanabilecek ürün ve hizmetlere yönelik gereksiniminin nitelik ve niceliği ile orman ekosistemi

özelliklerine sahip arazilerin bu türden ürün ve hizmetleri sunabilme gücünün belirlenmesi;

- ✓ arazilerin kamu yararının ençoklanması yönünden en uygun ekolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel kullanım amaçları ve biçimlerinin ortaya konulması ve bu amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilecek arazi kullanım planlamasının yapılması;
- ✓ “orman” sayılabilecek yerlerin hukuksal olarak tanımlanmasında temel alınan ölçütlerin yalnızca (i) orman ekosistemlerinin ekolojik özelliklerine, (ii) ekolojik zorunluluklara dayandırılması;
- ✓ daha önce orman ekosistemi özelliklerine sahip olan bir yerin kendiliğinden “orman vasfını kaybetmesi” durumunun orman ekolojisi yönünden kabul edilebilir bir durum olarak algılanmaması;
- ✓ “orman vasfını tam olarak kaybetmiştir” kararı için “üzerinde ağaç ve ağaççık topluluğunun bulunmaması” gibi yetersiz bir ekolojik koşul ile “ormancılık faaliyetleri ve ekonomisi yönünden orman kurulmasında yarar görülmemesi” gibi öznel değerlendirmelere son derece açık bir ölçütünün temel alınmaması;
- ✓ ormancılık “bilim ve fenninin” gerekleri doğrultusunda verilmesi gereken bir kararın, aralarında ziraat mühendisi ya da teknikeri ile yerel ziraat odası ve belediye encümenince (ya da köy muhtarlığınca) belirlenen temsilcilerin çoğunluğu oluşturduğu bir kurul (orman kadastro komisyonu) tarafından alınabildiği bir yönetsel yapıdan kaçınılması;

gerekleri ülkemizde yerine getirilmemiştir. Bu nedenle de, Türkiye’de de herhangi bir yerin “orman” sayılıp sayılmaması ve/veya herhangi bir yerde ormancılık yapılıp yapılmaması kararlarının, ülkesel ve/veya bölgesel düzeyde arazi kullanım politikaları ve bu politikalar göz önünde bulundurulacak hazırlanan arazi kullanım planları göz önünde bulundurulmadan alınmaması gerekir.

Açıktır ki, söz konusu koşulların yerine getirilebilmesine yönelik böyle bir sorgulama, çeşitli yönlerden zorlu bir uğraşı gerektirecektir. Ancak, ne denli zorlu olursa olsun, kamu yararının gerektiğince gözetilebilmesi için bu koşulların yerine getirilmesi ötelenemeyecek bir zorunluluktur.

“Orman” sınırları dışına çıkarma uygulamalarının tarihsel olarak sınırlandırılması ne anlama geliyor?

Herhangi bir uygulamanın başlatılması ve/veya sonuçlandırılması için “uygun” bulunan bir tarihin temel alınmasının, gerçekte, geri kalmış toplumlara özgü bir tutum olduğu söylenebilir. Tarihsel bir sınırlandırılmayla çoğunlukla yapılmak istenen, temelde, yapılacak bir uygulamayı ötelenmesi ve/veya belirlenecek tarihe değin gerçekleştirilen, bu kapsamda da işlenen “suçların” yoksanması, başlanmasıdır: Başka bir söyleyişle; herhangi uygulama için bir tarihsel sınır konulduğunda ya daha önce olup bitenler görmezden gelinecektir ya da daha sonra yapılabilecek sakıncalı eylemlerin yolu bir süreliğine açılacaktır. Özellikle 2000’li yıllarda yapılan

hukuksal düzenlemelerin çoğunda, “uygun” bir tarihsel sınırın getirilmesi, artık kanıksanan bir tutum olmuştur. Doğaldır ki, bu durumda öncelikle; “*nederin*” ve “*kimler için*” sorularının öncelikle yanıtlanması gerekir. Ancak, ilginçtir, “2B” konusu tartışılırken bu sorular hemen hemen hiçbir düzlemde sorulmamıştır. Sorulmadığı içindir ki, herhangi bir uygulama için tarihsel sınırın konulmamasının yol açabileceği gelişmeler de çoğunlukla sorgulanmamıştır. Anayasanın 169 ve 170. maddelerinde ve dolayısıyla, 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2. maddesinin “A” bendindeki, “*Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler(in)*” de “*orman*” sayılmamasını olanaklı kılan kural, “2B” konusu denli bile tartışılmamıştır. Oysa daha önce de belirtildiği gibi, bu kurala göre, siyasal iktidarların Türkiye’deki “*orman*” sayılan 212 milyon dönüm araziye “*tarım arazilerine*” dönüştürebilmesi olanaklı kılınmıştır. Bu nedendir ki, herhangi bir uygulamanın başlatılması ve/veya sonuçlandırılması ile ilgili olarak “uygun” bir tarihsel sınırın konulmasının ve konulmamasının yol açabileceği gelişmeler yönünden sorgulanması bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, herhangi bir yer daha önce “*orman*” sayılan yerlerden iken “*orman*” sayılmaması” ya da başka bir söyleyişle, “*orman sınırları dışına çıkarılması*” uygulaması özelinde yerine getirilmeye kalkışıldığında, üç evre ortaya çıkmaktadır :

(i) Herhangi Bir Tarihsel Sınırın Olmadığı Evre:

1961 Anayasasının 131. maddesinin 1970 yılında değiştirilmesine değin ilgili hukuksal düzenlemelerde söz konusu uygulamalar için herhangi tarihsel sınır getirilmemiştir. Örneğin, anımsanacağı gibi, 6831 sayılı Orman Kanunu 1956 yılında çıkarıldığında 2. maddesinde; “*İklim, su ve toprak rejimine zarar verilmeyen ve daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi Ziraat Vekâletince uygun görülen ormanların orman rejimi dışında bırakılması...*” olanaklı kılınmıştır. Açığı ki, bu düzenlemeyle, siyasal iktidarlara, tarihsel olarak “*ucu açık*” uygulama yapabileme olanağı sağlanmıştır.

(ii) Tarihsel Sınır Olarak “15 Ekim 1961”in Alındığı Evre:

Yine anımsanacağı gibi; Anayasanın 131. maddesi 1970 Yılında değiştirilirken; “*Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvalık, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında ve hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan topraklarla şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu*” yerlerin “*orman*” sayılmaması sağlanmıştır. Böylece, söz konusu uygulama için bir tarihsel sınır getirilmiştir: 15.10.1961. Başka bir söyleyişle de, herhangi bir yerdeki orman ekosistemini 15.10.1961’den önce yok etmiş olmak “*orman suçu*” sayılmaktan çıkarılmıştır.

* Anımsanma kolaylığı düşünülerek bu evrelere ilişkin anayasal düzenlemelere yineleme pahasına bir kez daha yer verilmiştir.

(iii) Tarihsel Sınır Olarak “31 Aralık1981”in Alındığı Evre:

1982 Anayasasının şimdilerde de yürürlükte bulunan 169. maddesiyle; “31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler(in)..” “orman sayılmaması olanaklı kılınmıştır. Böylece, 15.10.1961-31.12.1981 tarihleri arasında “devlet orman” sayılan 1,2 milyon dönüm arazide orman ekosistemlerini yok ederek tarım yapanlar ile yine “devlet orman” sayılan 130 bin dönüm araziye yerleşenler için bir anlamda “anayasal af” çıkarılmıştır.

Bu nedenledir ki, konuya doğru bakış, öncelikle, “ikibecileşme” olgusunun bir süreç olduğu; ekonomik, toplumsal, kültürel ve dolayısıyla da siyasal temellerinin bulunduğu gerçeğinin görülmesini gerektirmektedir. 2007 yılında Ergun Özbudun’a (ve Arkadaşlarına) hazırlattırılan Anayasa Taslağında 31.12.1981 tarihinin 2007 yılına çekilmesi girişimi göz önünde bulundurulduğunda, bu tezin gerçekliği daha kolay kavranabilecektir. Eğer AKP bu düzenlemeyi gerçekleştirebilmiş olsaydı, 1989-2007 döneminde 465 bin dönüm orman ekosistemini yok ederek yerlerinde tarım yapan 109 bin; 329 bin dönüm orman ekosistemini yok ederek yerlerine yerleşen 64,2 bin kişi de “ikibeci” sayılıp bağışlanabilecekti.

Suçlular, suça katılanlar nasıl “hak sahibi” sayılabilir?

“2B” uygulamalarıyla artık “orman” sayılmayarak ormancılık düzeni dışına çıkarılan yerlerin tümüne yakın bir kısmı, üzerlerindeki orman ekosistemleri yok edilerek tarım arazisine ve yerleşme yerlerine dönüştürülmüş” “devlet ormanı” sayılan yerlerdir. Oysa 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin ilk fıkrasına göre;

“Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.”

Dolayısıyla, “2B arazileri” söz konusu olduğunda ortada, kesinlikle gözden kaçırılmaması gereken;

- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 17 maddesine göre suç sayılan ve cezalandırılması gereken eylemler;
- ✓ (i) devletin, her iki Anayasa da yer verilen “Devlet, ormanların korunması...için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır” kuralının, somut olarak da; (ii) ilgili kuruluş Orman Genel Müdürlüğü'nün, 1937 yılında çıkarılan 3204 sayılı kuruluş yasasında sayılan görevlerinin gereklerini yeterince yerine getirmeme (ve/veya getirememe) durumu

vardır. Böyleyken, söz konusu suçları işleyenler ve/veya işlenmiş bir suçun sağladığı olanaktan yararlanan kişiler, sözgelimi, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun'dun 11. maddesinde önce “*bu yerleri kullanan kişiler*”, daha sonra 1991 ve 1995 yıllarında çıkarılan 3763 ve 4127 sayılı yasayla yapılan değişiklikte ise “*hak sahibi*” sayılabilmektedir. Açıktır ki bu, gerçekte, söz konusu “orman suçunu” işleyenlerin başışlanması anlamına gelmektedir. Oysa anımsanacağı gibi, Anayasanın 169. maddesinde; “...*münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.*” kuralına yer verilmiştir. Açıktır ki, teknik olarak “genel af” sayılmasa da bu, yasanın suç saydığı bir eylemin suç olmaktan çıkarılmasıdır.

“2B arazilerinin” herhangi bir biçimde “değerlendirilmesinin” çok boyutlu olduğu gerçeğinin artık görülmesi gerekiyor...

Çoğunlukla “2 B arazilerinin” satılmasının yalnızca “orman” sayılan yerlere ve/veya orman ekosistemlerine zarar verebilecek bir uygulama olacağı sanılıyor ve sürekli olarak da bu boyutu öne çıkarılıyor. Bu, son derece eksik ve yaşamsal önemde olumsuz gelişmelere yol açabilecek bir yaklaşımdır. Çünkü olgunun kamusal yaşamı doğrudan ilgilendiren en az “orman” sayılan yerler ve/veya orman ekosistemlerinin zarar verilmesi denli önemli boyutları vardır. Bu boyutların kimileri aşağıda örneklenmiştir:

- ✓ Saptamalara göre “2B arazilerinin” yaklaşık % 5’ini oluşturan 221 bin dönümü, çeşitli kişi ve kuruluşlar tarafından yapılaştırılmıştır (Ek 2) Buralarda kentsel arazi rantlarının yeniden paylaşılmasına yönelik her türlü yasa dışı ilişki, kamu yararına düzenlemeleri olanaksızlaştıracak denli kurumsallaşmıştır. Kısacası, olgunun bir boyutu kentleşme ve kentsel rantların bölüşümü ile ilgilidir.
- ✓ Büyük kentsel yerleşmelerin yakınlarındaki “2B arazileri” ise hemen arsalarla dönüştürülebilir konumdadır ve yerli ve yabancı büyük inşaat firmaları bu gibi yerlerin satışını beklemektedir. Gerçekte, siyasal iktidarın sıkça öne sürdüğü parasal gelirin en önemli kaynağı da bu gibi yerlerin satılmasıdır. Ancak, siyasal iktidar, öne sürdüğünün tersine ağaçlandırma ya da orman köylülerin kalkındırılması için gerekli parasal kaynağı üretmekten çok bu gibi kamusal arazileri büyük sermayeli inşaat yatırımcılarına sunmayı hedeflemektedir. Dolayısıyla, olgunun bir boyutu da ekonomiktir..
- ✓ Olgunun bir başka boyutunu ise “2B arazilerinin” bir kısmının tarım yatırımcılarına aktarılması oluşturmaktadır: Özellikle Akdeniz ve Ege Bölgelerindeki “2B arazileri” zeytincilik, narenciye, seracılık ve organik tarım için göz ardı edilemeyecek ekolojik olanaklar sunmaktadır. “Bozuk orman” olarak nitelendirilen arazilerin bile zeytinciliğe tahsis edilmesine kalkışıldığı, bu arazilerde “organize tarım bölgelerinin” oluşturulmasından söz edildiği göz önünde bulundurulduğunda sermayenin

bu doğrultudaki yöneliminin boyutları daha kolay kavranabilecektir. Dolayısıyla, olgununun bir boyutu tarımdır.

- ✓ “2B arazilerinin” herhangi bir yolla satılması kamu, idare, anayasa, ceza ve çevre hukuku alanlarıyla ilgili çeşitli sorunları gündeme getirebilecektir. Dolayısıyla, olgununun bir de hukuksal boyutu vardır.
- ✓ İşgal edilerek yerleşilmiş “2B arazilerinin” çoğunluğu AKP’li belediyelerin yönetimindedir. Bu gibi yerleşmelerin yakınındaki “2B arazilerinin” yandaş belediyelere devredilmesi, yerel yönetimlerdeki AKP iktidarını pekiştirebilecektir. Bu, günümüz koşullarında Cumhuriyetimizin geleceği yönünden de göz ardı edilmemesi gereken bir siyasal boyuttur.
- ✓ “2B arazilerinin” satılmasıyla, ilk gündeme getirildiğinde söz edilen 25 milyar dolayında olmasa da göz ardı edilemeyecek boyutta bir parasal kaynak, deyiş yerindeyse “su yüzüne çıkacaktır”. Açıktır ki ilgili Bakanın açıkça belirttiği gibi bir kısmı “kayıt dışı” olan bu parasal kaynağın ekonomik işlemler üzerinde çeşitli düzeylerde etkileri olabilecektir.
- ✓ Özellikle henüz yapılaşmamış, tarımsal amaçlarla da kullanılmayan “2B arazilerinin” hem yersel konumları hem de nitelikleri, hangi amaçlarla kullanılıyor ve/veya kullanılacak olursa olsun, çeşitli ekolojik sorunlara yol açmaktadır ve/veya yol açabilecektir.

Bu nedenlerledir ki, 2003 yılından bu yana yapılagelen tartışmaların, deyiş yerindeyse, “*olmuş bitmiş sayılan bir duruma hukuksal kılıf hazırlama*” oyunundan öteye geçememesi, kesinlikle aşılması gereken bir tutumdur.

Yanıtlanması gereken çok önemli sorular da var...

Aşağıdaki soruların da öncelikle yanıtlanması, “2B” konusunun çok yönlü olarak tartışılabilmesi için önemli kolaylıklar sağlayabilecektir:

- ✓ Orman kadastro çalışmaları 1937 yılından bu yana neden bitirilmemiştir?
- ✓ Daha önce “orman” olan bir yer, nasıl olup da “*bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak*” yitirebilmektedir?
- ✓ “Orman” sayılma özellikleri “*bilim fen bakımından*” tam olarak yitirdiği öne sürülen yerleri bu duruma getirenler kimlerdir?
- ✓ Bu işgalleri kimler, nasıl özendirmiştir?
- ✓ Bugüne değin ormancılık düzeni dışına çıkarılan yaklaşık 12 milyon dönüm araziye kimler, nasıl sahiplenmiştir ve şimdilerde bu arazileri kimler, hangi amaçlarla ve nasıl kullanmaktadır ?
- ✓ İşgal edilen “2B arazilerinin” şimdilerdeki kullanılma biçimleri, çevrelerindeki orman ekosistemlerini ve ormancılık çalışmalarını ne yönde etkilemektedir ?

- ✓ “Devlet ormanı” sayılan arazileri “ikibelik” duruma getiren eylemler tümüyle önlenebilmiş midir?
- ✓ 1961 Anayasasınının 131. maddesinde 1970 yılında yapılan değişiklikle gündeme getirilen 15.10.1961 tarihi, 1982 Anayasasında neden 31.12.1981 tarihine çekilmiştir?
- ✓ İşgal edilen yerlerin işgalcilerine satılması, bu süreci olağanlaştırıp sürekli kılmamış mıdır/kılmayacak mıdır?
- ✓ 31.12.1981 tarihinden sonra “ikibelik” duruma getirilip de işgal edilmiş yerlerin işgalcileri bundan sonra, deyiş yerindeyse ellerini kollarını bağlayıp “yazgılarını” sessizce kabullenebilecekler midir?
- ✓ Daha önce “orman” sayılan bir yeri herhangi bir gerekçeyle “orman” saymayarak ormancılık düzeni dışına çıkarma uygulamalarını kimler, neden, nasıl savunmuştur / savunmaktadır?
- ✓ 31.12.2002 tarihine değin “2B arazisi” sayılan 4,7 milyon dönüm arazinin neden yalnızca 115 bin dönümünün “hak sahipler” belirlenilmiş ve bu arazinin de tümü neden satılamamıştır?
- ✓ Satılabildiği belirtilen 67 bin dönüm “2B arazisinin” çoğunluğu il, ilçe, köy olarak nerelerdedir; gerçekte kimler tarafından, hangi fiyatlarla satın alınmıştır ve şimdilerde kimler tarafından hangi amaçlarla kullanılmaktadır?
- ✓ 3116 sayılı yasanın çıkarılmasından bu yana zeytinciliği geliştirme, tarımsal üretime ve kentsel yerleşmelere arazi kazandırmak amacıyla; (i) maki ve fundalıkları ve/veya “orman” saymama, “orman” sayılan yerleri “orman vasfını kaybetmiş” sayma, (ii) “orman” tanımını değiştirme vb yollarla yapılan uygulamaların ekonomi-politik ve siyasal amaçları ve sonuçları olmamış mıdır; olmuşsa eğer bu sonuçlardan dolaylı ve doğrudan olarak hangi sınıf ve katmanlar daha çok yararlanmıştı?
- ✓ “2B arazilerinin” satılması için “gerekli” çalışmalar yapılırken; (i) şimdiki kullanım biçimleri, kullanım ve değışim değerleri kimler tarafından ve nasıl belirlenmiştir; (ii) kamu yararına en uygun kullanım biçimlerinin ne olması gerektiği yersel olarak belirlenmeden, böylesi bir belirlemeye dayalı kullanım planlaması yapılmadan kamu yararına bir “değerlendirme” nasıl yapılabilecektir; (iii) “2B arazilerinin” satılmasına yönelik karar ve uygulama süreçlerine Orman-Köy İlişkileri, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel Müdürlükleri (Temmuz 201’den sonra da daire başkanlıkları) ile Anayasanın 135. maddesinde sözü elden kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği nasıl katılabileceklerdir?

Ne var ki, bu sorular bugüne değin hemen hemen hiçbir düzlemde sorulmamış; daha önce de birkaç kez vurgulandığı gibi, “2B arazilerinin” satışı

ile ilgili işlemler de yalnızca nerelerinin, hangi kişi ve kuruluşlara nasıl satılacağına indirgenmiştir.

Öte yandan; “2B arazilerinin” yersel dağılımı ile kullanım biçimleri göz önünde bulundurulduğunda satılmasına yönelik işlemler hiç de kolay olmayacak, dahası çözümlü son derece güç, kimileri de olanaksız sorunları gündeme getirebilecektir. Buna karşılık siyasal iktidara, uzantısı olan yandaş belediyelere ve büyük inşaat şirketlerine önemli ekonomik ve siyasal yararlar sağlayabilecektir. Ek 2’de görüldüğü gibi “2B arazilerinin” % 62’sinin ne durumda olduğu bilinmemektedir. Buna karşılık, yerleşme yerine dönüşmüş “2B arazilerinin” tüm “2B arazileri” içindeki payı ise yalnızca % 4,7’dir. Başka bir söyleyişle; “2B arazilerinin” yalnızca % 4,7’si belki hemen satılabilecek durumdadır ve bu arazilerin çoğunluğu, rantı göreceli olarak yüksek yörelerde bulunmaktadır (Ek 1). Buna karşılık, tarımsal amaçlarla kullanıldığı öne sürülen 1,6 milyon dönüm “2B arazisinin” nerelerde bulunduğu, niteliği ve ne kadarının “orman köylüleri” tarafından kullanıldığı ise bilinmemektedir. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda, doğal olarak akla;

<<- Satışı yapılacak araziler yalnızca yerleşilmiş olan ve/veya tarım yapılan “2B arazileri” ise eğer bu satışlar, siyasal iktidar için, deyiş yerindeyse, “ürküttüğü kurbağaya değecek midir?”>>

sorusu gelmektedir. Değmeyeceğini siyasal iktidar da bilmektedir kuşkusuz. Bu nedenledir ki, siyasal iktidarın yalnızca yapılaşmış ve tarımsal amaçlarla kullanılmakta olan yerleri

“2B arazilerinin” bir kısmı, deyiş yerindeyse “kapanın elinde kalmıştır”. Şimdi bu duruma yasallık kazandırılmak, isteniyor. İstenecek başka Őeyler de var kuşkusuz. İyi ama, bunlar neden tartişılmıyor; ve yine deyiş yerindeyse, neden “gölge boksu” yapılıyor ki?

“YARINLAR” İÇİN SONSÖZLER...

Bilindiği gibi, ülkemizde arazilerin ekolojik koşulların gereklerini yerine getirebilecek ve toplumsal gereksinimleri kamusal yararı ençoklayabilecek biçimde karşılayabilecek arazi kullanım planları yapılmamaktadır. Gerçekte, böylesi bir planlamanın zamanı da neredeyse tümüyle geçmişir: Verimli tarım arazileri tarım dışı kullanımlara açılmış; su havzaları yapılaşmış; dere yatakları ile ayırteğici özellikleri nedeniyle koruma altına alınmış yerler bile yerleşme alanlarına dönüştürülmüştür. Öyle ki, “*orman niteliğini tam olarak yitirmiş olmak*” ve “*orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görmemek*” vb gerekçelere anayasalarda ve yasalarda yer verilebilmiş; bu özellikle olduğuna karar verilen yaklaşık beş milyon dönüm arazi hukuksal olarak “*orman*” sayılmayabilmiş, işgalcileri de “hak sahibi” olarak nitelendirilebilmiştir. Ek olarak, AKP, hemen hemen yaşamın her alanında temel davranış biçimine dönüştürdüğü hukuk dışılığını sürdürme kararlılığına ve olanağına sahiptir: Kamuoyuna yapılan açıklamalarda öyle anlaşılıyor ki, siyasal iktidar bu kez anayasa değişikliği yapmaya kalkışmayacak ve/veya belki de hazırlık çalışmaları yürütölen “yeni” anayasada “2B” uygulamalarının kapsamını daha da genişletecek bir düzenlemeler yapma çabasına girebilecektir. “Yeni” anayasadan önce yapabileceği bir yasal düzenleme ise Cumhurbaşkanlığı tarafından hemen onaylanabileceğ; öla ki Ana Muhalefet Partisi düzenlemenin iptali için dava açarsa da Anayasa Mahkemesi düzenlemeyi iptal etmeyebileceğ; iptal etse bile, iptal kararı yürürlüğe girinceye değin, deyiş yerindeyse “atı alan Üsküdar”ı geçmiş” olabilecek ve geri dönüşü de olmayacaktır.

Bu koşullarda, doğal olarak;

<<- Her türden kamusal varlığı ve hizmet alanını özelleştirebilen siyasal iktidarın yaptıkları ve yapmak istedikleri göz önünde bulunduğunda, “2B arazilerinin” kamu yararını ençoklayabilecek biçimde nasıl “değerlendirilebileceği” tartışması artık ne denli anlamlıdır?

sorusu akla gelmektedir. Anlamlıdır, çünkü, aşığıda başlıcaları sergilenen soruların özellikle bu aşamada da yanıtlanması gerekmektedir:

- ✓ **“2B uygulamalarına” dayanak olan anayasal ve yasal kurallar şimdilerde de yürürlüktedir:** Hem Anayasanın 169 ve 170. maddeleri, dolayısıyla, hem de 6831 sayılı yasanın 2. maddesinin “B” bendindeki “2B” uygulamalarına dayanak olan yaptırımlar değiştirilmemiştir; 6831 Sayılı Orman Kanununa Göre Orman Kadastrosunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik yürürlüktedir. Dahası, 2009 ve 2010 yıllarında uygulamanın yasal dayanaklarını daha da güçlendirebilecek yeni yasal düzenlemeler yapılmıştır. Kısacası, bu düzenlemeler yürürlükte kaldığı sürece “2B” uygulaması bundan sonra da yapılmayacak mıdır?

- ✓ **Anayasa Mahkemesi'nin "2B arazilerinin" nasıl "değerlendirilemeyeceğini" ortaya koyan kararları değişmemiştir.** Başka bir söyleyişle, "2B arazilerinin" yalnızca "ormanlar içinde veya bitişindeki köyler halkının kalkındırılması" amacıyla "değerlendirilebileceği" şimdilerde de geçerli bir anayasal kuraldır. Ayrıca; (i) 1983 yılında çıkarılan 2924 sayılı "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanunu"nun 1993 yılında Anayasa Mahkemesi'nin iptal ettiği 11. maddesi ve (ii) 2001 yılında çıkarılan 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un yine Anayasa Mahkemesi tarafından 2002 yılında iptal edilen 3. maddesi ile amacı ve yöntemi aynı olan uygulamaların yapılması öngörülmektedir ki, Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu maddeleri iptal gerekçeleri bu işlemler için de geçerlidir. Dolayısıyla bu gerekçelerin aşılacağı bir uygulama yapabilecek midir?
- ✓ **İlgili yönetsel yapı kamu yararına bir uygulama için yetersizdir:** Görünüşe bakılırsa nerelerdeki "2B arazilerinin" kimlere nasıl satılabileceğinin belirlenmesine yönelik çalışmalar, deyiş yerindeyse, "kapalı kapılar ardında" yapılmıştır. Bırakın ilgili meslek kuruluşlarını, fakülteleri ve araştırma kuruluşlarını bir yana, sözgelimi Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü ile Orman Genel Müdürlüğü bile çalışmalara gerektiğince katılmamış; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile Maliye Bakanlığı "2B arazilerinin" satılmasına yönelik işlemleri neredeyse tek başına yürütebilmiştir. Bu süreçte, sözgelimi CHP'nin yasa önerisinde olduğu gibi yalnızca Maliye Bakanlığının kamu yararının gerektiğince gözetilebileceği söylenebilir mi?
- ✓ **Ormancılık öğrenimi yapmamış kişilerin oluşturduğu kadastro ekiplerinin "2B uygulaması" yapabilmesini olanaklı kılan yasal düzenlemeler yürürlüktedir.** Daha önce "orman kadastro" yapılmış yerlerdeki olası "hataların" düzeltilmesini de yapabilen bağımlı ve karar süreçleri antidemokratik "kadastro ekiplerinin" bu işlemleri keyfi, "yanlış" uygulamalara yol açmamış mıdır ve bundan sonra da açmayacak mıdır?
- ✓ **"2B arazilerinin" rasgele satılması çeşitli ekolojik ve toplumsal sorunlara yol açabilecektir:** Daha önce de belirtildiği gibi, 4,7 milyon dönüm "2B arazisinin" yalnızca % 4,7'si, çoğunlukla geri dönülemeyecek biçimde yerleşme yapılaşmıştır. % 33,2'sinde ise çeşitli tarımsal etkinlikler yapılmaktadır. Buna karşılık, 3 milyon dönüm "2B arazisinin" ise durumda olduğu, kimler tarafından nasıl kullanıldığı bilinmemektedir. Gerçekte siyasi iktidarın temel amacı da bir kısmı henüz yeniden orman ekosistemleri oluşmamış bu yerlerin TOKİ'ye devredilmesini, büyük inşaat firmalarına, dahası yabancı kişi ve kuruluşlara satılabilmesini, yandaş belediyelerce imara açılmasını sağlamaktır. Böyle bir uygulama, çözümlenemeyecek ekolojik ve toplumsal sorunlara neden olmayacak mıdır?

Öyle anlaşılıyor ki, siyasal iktidar, özellikle kamusal varlıklar ve hizmet alanları söz konusu olduğunda "sirtında yumurta küfesi taşımadığını" düşünüyor ve tam bir mirasyedi rahatlığıyla içinde hareket ediyor; Anayasaya, yasalara karşı hileli yol ve yöntemlere başvurabiliyor; "Deprem Vergisi" adıyla halktan toplananları bile amaç dışı kullandığını en ufak bir pişmanlık ve utanç duymadan açıklayabiliyor. Ancak siyasal iktidarın bu tutumu, konunun gerektiğince tartışılmasını ve giderek de "2B" vb "ucube" uygulamaların engellenmesi için çaba gösterilmesini engellememelidir.

Ne yapılmalıdır ?

Gerçekte bu soruyu, Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği (OSB), 2003 yılında ayrıntılı biçimde yanıtlamıştı. Ancak, OSB'nin önerileri hemen hemen hiçbir düzlemde dikkate alınmamıştır. Öyle ki, bu önerilerin kamuoyuna açıklandığı günlerde ve sonrasında OSB'ye katılan kuruluşlardan kimileri başka başka görüş ve öneriler de öne sürebilmiştir. Ne var ki, OSB içinde ve dışında birçok kuruluş, deyiş yerindeyse "tek ağacı görmekten ormanı görememe" yanılmasıyla ya "orman popülizmini" aşamamış ya da konuyu "2B arazilerinin" rastgele satılmayacağı ve/veya nasıl satılması gerektiğini vurgulamakla yetinmeyi yeğlemiştir (Ek 3). Oysa yapılması gereken, "ikibecilik" vb yaklaşımlara yol açan nesnel temellerin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunabilecek önerilerin geliştirilmesi ve her düzlemde de kararlılıkla savunulmasıdır. Böylesi bir çabaya girebilecekler yararlı olabilir düşüncesiyle geliştirilen uzun ve kısa dönemli öneriler aşağıda tartışmaya açılmıştır.

a)Uzun Dönemli Öneriler

Daha önce de değinildiği gibi, Türkiye'de ormancılık çalışmaları, temelde, doğal olarak oluşmuş orman ekosistemlerinin bulunduğu yerlerde yapılmaktadır. Doğal olarak bu çalışmaların, orman ekosistemlerinden sağlanabilecek ürün ve hizmetlerin "uygun" nitelik ve nicelikte, zamanında ve yerinde devamlı olarak topluma sunulmasına yönelik olması beklenir. Türkiye ormancılığının da, temelde, bu beklentilerin karşılanması amacıyla yönetilmesine çalışıldığı söylenebilir. Ancak, açıktır ki, çoğu zaman, egemen sınıfların istekleri ve siyasal iktidarların kısa dönemli çıkarları bu süreçte belirleyici olmuştur. Oysa, yine daha önce de değinildiği gibi, orman ekosistemlerin kamusal varlıklar olarak algılanması ve dolayısıyla ormancılık yönetiminin de her durumda kamu yararının en çoklanmasını amaçlaması gerekir. Aşağıda dokuz aşamada özetlenen işlemlerin sıradüzenli olarak gerçekleştirilmesi, bu gereğin yerine getirilebilmesini büyük ölçüde kolaylaştırabilecektir:

- (1) Toplumun Orman Ekosistemlerinden Sağlanabilen Ürün ve Hizmetlere Yönelik Gereksiniminin Nitelik ve Niceliğinin Yersel Olarak Belirlenmesi: "T"
- (2) Ekolojik Koşulların Ormancılık Çalışmalarını Zorunlu ve Olanaklı Kıldığı Yerlerin Belirlenmesi: "E"

- (3) "E" ve "T" Belirlemelerinin Örtüştürülmesi: "B"
- (4) Ormanlık Yapılacak Yerlerin Belirlenmesi: "OY"
- (5) "OY"ler için "E" ve "T" Belirlemelerinin Gerektirdiği Ormanlık Politikalarının Geliştirilmesi: "OP"
- (6) "OP"lerin Yaşama Geçirilmesine Yönelik Eylem Planlarının Hazırlanması: "EP"
- (7) "OP"nin ve "EP"lerin Gerektirdiği Yönetmelik Yapıların Oluşturulması: "YY"
- (8) "E+T+B+OY+OP+EP+YY" Sürecinin Yaşama Geçirilmesine Yönelik Hukuksal Düzenlemelerin Yapılması
- (9) Ormanlık Öğretiminin "OP"nin ve "EP"lerin Yaşama Geçirilmesi İçin Gerekli Nitelikte Teknik Personelin Yetiştirilmesine Yönelik Olarak Düzenlenmesi

Ne var ki, ülkemizde bu zorunluluk yerine getirilmemiştir. Getirilmediği içindir ki siyasal iktidarlar, hemen hemen her dönemde, üzerlerinde öteden beri orman ekosistemleri bulunduğu için kolaylıkla "orman" sayılmış yerlerin daraltılmasına yönelik çabalara yine kolaylıkla girebilmiştir. "2B" uygulamaları da bu çabaların boyutlarından birisidir. Öte yandan, "2B arazilerinin" kamu yararını en çoklayabilecek biçimde nasıl "değerlendirilebileceği" sorusu da ancak yukarıda özetlenen dokuz aşamalı işlem süreci gerektiği gibi gerçekleştirilebildiğinde gerçekçi biçimde yanıtlanabilecektir. Başka bir söyleyişle, söz konusu zorunluluk yerine getirilmedikçe, "2B arazilerinin", kamu yararını en çoklayabilecek biçimde "değerlendirilmesini" bir yana, "2B" konusunun anlamlı bir temelde tartışılabilmesi bile olanaklı değildir; en azından, rastlantısalıdır.

Bu noktada; "- Söz konusu dokuz aşamalı işlemsel süreç, ülkemizin içinde bulunduğu toplumsal, kültürel ve siyasal koşullarda gerçekleştirilebilir mi?" sorusunun da yanıtlanması gerekmektedir. Evet, teknik ve yönetmelik olarak gerçekleştirilebilir! Ormanlık alanında ulaşılan bilgi ve deneyim birikimi, kamuoyundaki bilinçlenme ve örgütlenme düzeyi, iletişim ve bilgi üretim ve yayım teknolojilerindeki gelişmişlik, söz konusu işlemlerin önceki dönemlerden çok daha kolay gerçekleştirilebilmesini olanaklı kılmaktadır. Ancak, sorun, bu süreçteki teknik ve yönetmelik işlemlerin yapılarak yapılamaması değildir; böyle bir istenci olan siyasal iktidar sorunudur. Açık ki, AKP türünden siyasal partilerin iktidarlarından böylesi bir sorunun kamu yararı en çoklanabilecek biçimde çözümlenebilmesini beklemek, hiç de gerçekçi bir tutum olmayacaktır. Dahası, siyasal iktidar, elde edilecek gelirin, sözgelimi deprem, sel vb doğal oluşumların yol açtığı ve/veya yol açabileceği yıkımların önlenmesi ve onarılması için kullanılacağı gerekçesini de öne sürerek "2B arazilerinin" satışına toplumsal dayanaklar oluşturmaya bile çalışabilecektir. Bu, bir önyargı olarak algılanmamalıdır: AKP'nin, 2003 yılında yapmaya çalıştığı, 2009 ve 2010 yıllarında yaptığı hukuksal düzenleme ve uygulamalar bu gerçeği açıklıkla ortaya koymaktadır.

Öte yandan; öne sürdüğü görüş ve önerilere bakılırsa (Ek 3), başta Cumhuriyet Halk Partisi olmak üzere, “2B arazilerinin” rasgele satışına karşı çıkan siyasi parti ve demokratik kitle örgütlerinin de söz konusu dokuz aşamalı sürece ya da benzer uzun dönemli köklü çözümlere “sıcak” yaklaşmayabilecekleri, dahası, “yeni” anayasa hazırlanıncaya değin bu konunun ertelenmesi isteminde bulunmayacakları da söylenebilir. Yine de ne denli uzun dönemli ve köktenci olursa olsun, kamu yararını en çoklayabilecek çözümlerin üretilmesi ve kararlılıkla savunulması gerekmektedir. Kaldı ki, göreceli olarak daha orta ve kısa dönemde gerçekleştirilebilecekler de vardır.

b)Orta ve Kısa Dönemli Öneriler

Uzun dönemde gerçekleştirilebilecek köklü çözümler üretmek ve kararlılıkla yaşama geçirmeye çalışmak Türkiye örneği ülkelerde yerleşik bir tutum değildir. Aksine, gününbirlik “çözümler” üretmek, dahası, olabildiğince “iş bitirici” olmak, 1980’li yıllarda Turgut Özal’la birlikte giderek her alanda ve kesimde öne çıkarılan ve yüceltilen bir davranış biçimi olmuştur. En son, kanun hükmündeki kararnamelerle kamu yönetiminde gerçekleştirdiği düzenlemelerin açıklıkla ortaya koyduğu gibi AKP iktidarı da benzer düzenleme ve uygulamalar yapmaktadır ve bundan sonra da yapacaktır. Siyasi iktidar, çok büyük bir olasılıkla, “2B arazilerinin değerlendirilmesi” konusunda da benzer bir tutum içinde olacak ve söz konusu arazileri büyük sermayeli yap-satçılara, yabancı yatırımcı ve Türkiye’de arazi almak isteyen kişilere istediği gibi satacak ve/veya TOKİ, yandaş belediyeler, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı vb kuruluşlara tahsis edecektir. İlgili bakanlığın son olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı biçiminde örgütlenmesi bu doğrultudaki uygulamaları kolaylaştırabilecektir. Dahası; “yeni” anayasada, 2003 yılında Anayasanın 169 ve 170. maddelerinde yapmaya kalkıştığı değişiklikleri gerçekleştirebilecek, bu kapsamda da “2B uygulamalarının” tarihsel sınırını genişletebilecek ve daha da kolaylaştırabilecek düzenlemeleri yapabilecektir. Böyle de olsa, bu noktada;

<<- En azından, “2B arazilerinin” kamu yararını en çoklayacak biçimde “değerlendirilmesini” zorunlu görenler neleri savunmalıdır?>>

sorusunun yanıtlanması gerekmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, OSB, bu sorunun yanıtını 2003 yılında vermişti. Şimdi, bu yanıtların “güncelleştirilmesi” ve olabildiğince de ayrıntılandırılması zorunlu olmuştur.

(i) “Yeni” Anayasa hazırlanıncaya değin “2B arazilerinin” satışı durdurulmalıdır:

Daha önce de belirtildiği gibi, bu doğrultuda yapılması gereken temel düzenleme, öncelikle 1981 Anayasasındaki 169 ve 170. maddelerindeki ilgili düzenlemelerinin yürürlükten kaldırılmasıdır. Gerek siyasi iktidarın kamuoyuna yansıtıldığı biçimiyle yapmaya çalışıldığı yasal düzenlemenin gerekse Ana Muhalefet Partisi’nin hazırladığı yasa önerisinin yürürlükteki Anayasanın 169 ve 170. maddeleri Anayasa Mahkemesi kararları ile bağdaştırılabilmesi olası değildir. Siyasi iktidarın yaklaşık kırk yıldır kullanılagelen

“2B arazilerini” cari açığın kapatılması vb amaçlarla rastgele satmasına yönelik düzenleme ve uygulamalarına doğrudan ya da dolaylı yollarla destek olabilecek yaklaşımlardan kaçınılmalıdır.

(ii) “Orman” sayılan yerlerin ormancılık düzeni dışına çıkarılmasına yönelik beklentiler kaldırılmalıdır:

“Yeni” Anayasa yürürlüğe girinceye değin aşağıdaki düzenlemelerin yapılması için ısrarlı olunmalıdır:

- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 2. maddesinin “A” ve “B” bentlerinde sözü edilen yerlerin, 1983 yılında çıkarılan 2896 sayılı yasayla yapılan değişiklikte olduğu gibi yalnızca “...devlet eliyle ihya edilerek kısmen veya tamamen orman içi köyler halkının yerleştirilmesi veya bu amaçla değerlendirilmesi maksadıyla, orman sınırları dışına” çıkarılmasını sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.
- ✓ 6831 sayılı yasanın yukarıda önerildiği biçimde yeniden düzenlenecek 2. maddesinin uygulanması sırasında herhangi bir yer için “orman sınırları dışına çıkarma” kararının verilebilmesi için;
 - açıkça tanımlanmış bir kamusal yararının ençoklanması,
 - başka seçeneklerin bulunmaması

durumlarında ancak

- “su ve toprak rejimine zarar vermeme”,
- “orman bütünlüğünü bozmama”,
- “çevresindeki orman ekosistemlerinin tüm öğeleriyle kendisini yenileyebilme gücüne zarar vermeme” ve
- “ormancılık çalışmalarının etkenlik, verimlilik ve kârlılık düzeylerini düşürmeme”

koşullarının eş zamanlı olarak aranması sağlanmalıdır.

- ✓ 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmasının Desteklenmesi Hakkında Kanun tümüyle yeniden düzenlenerek yalnızca yapılmış ve orman kadastro çalışmaları tamamlanıncaya değin yukarıdaki belirtilen koşulları sağlayacak biçimde yapılacak “2B” uygulamalarıyla artık “orman” sayılmayan yerlerin “değerlendirilmesine” yönelik olarak düzenlenmelidir. Bu çalışmalar sırasında “orman köyü” sayılan yerleşmelerin tümü değil; “buldukları yerlerde kalkındırılmayacaklarına” karar verilenler ile “orman” sayılan yerlerin güvenliği ve ormancılık çalışmalarının etkenliği yönünden sorun yarattıkları belirlenen yerleşmeler “öncelikli hedef kitle” olarak kapsama alınmalıdır.

(iii) “Orman” sayılacak yerlerin belirlenmesi ve sınırlandırılması çalışmalarının ormancılık biliminin gerekleri doğrultusunda yapılabilmesi sağlanmalıdır:

Bu amaçla;

- ✓ 6831 sayılı Orman Kanunu'nun orman kadastro çalışmaları düzenleyen 7-12. maddeleri yeniden düzenlenmelidir. Bu kapsamda; • 6831 sayılı yasanın 7. maddesi, orman kadastro çalışmaları olabildiğince en kısa sürede bitirilmesini, • orman kadastro komisyonları ve ekiplerinde ormancılık eğitiminden geçmişlerin sayısal çokluğunu, • karar süreçleri demokratikleştirilebilmesini; • orman kadastro komisyon ve ekiplerinde işlendirilecek personelin özlük hakları iyileştirilmesini sağlayabilecek düzenlemeler yapılmalıdır
- ✓ 6831 sayılı yasanın 8-11. maddeleri; “*orman sınırları dışına çıkarma*” kararlarına yerel orman işletme müdürlükleri ile TMMOB Orman, Ziraat, Harita ve Kadastro, Çevre, Şehir Planlama Mühendisleri Odaları başta olmak üzere ilgili öteki demokratik kitle örgütlerinin de itiraz edebilme olanağı getirilmelidir.
- ✓ 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 2005 yılında çıkarılan 5304 sayılı yasayla yeniden düzenlenen 4. maddesi yürürlükten kaldırılarak kadastro ekiplerinin orman kadastro, saptanan yanlışlıkların düzeltilmesi vb çalışmaları da yapabilmeleri engellenmelidir;
- ✓ 2009 yılında çıkarılan 5831 sayılı Tapu Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un orman kadastro ile ilgili maddeleri yürürlükten kaldırılmalıdır.

(iv) “2B arazileri” kamu yararını çoklayabilecek biçimde “değerlendirilmelidir.”:

“2B arazileri”, önceleri “*orman*” sayılan yer özelliklerine sahipken bu özelliklerini yitirdiği düşünüldüğü için artık hukuksal olarak “*orman*” sayılmayan arazilerdir. Bu durumun, “2B arazilerinin” değerlendirilmesine yönelik uygulamalar sırasında şu gerçekliklerle birlikte göz önünde bulundurulması zorunludur:

- ✓ Bu yerlerin tümüne yakın bir kısmı önceleri “*devlet ormanı*” sayılan yerlerden iken ormansızlaştırılmıştır.
- ✓ Bu yerleri ormansızlaştıranlar, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 14 ve 17. maddelerine göre “suç” işlemiştir.
- ✓ Bu “suçların” işlendiği dönemde yürürlükte olan 1961 Anayasasının 131 ve 1982 Anayasasının da 169. maddesiyle devlet ile somut olarak da Orman Genel Müdürlüğü 3204 sayılı kuruluş yasasıyla kendisine verilen “*ormanları koruma*” görevini yerine getirememiştir.
- ✓ Yerel yönetimler, ormansızlaştırılan yerleri imara açarak, alt yapı yatırımlarını yaparak “orman suçu” sayılan eylemlere katılmıştır.
- ✓ Anayasanın 169. maddesindeki; “...*münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.*” kuralı şimdilerde de yürürlüktedir.

- ✓ Artık hukuksal olarak “orman” sayılmayan bu yerlerin hemen hemen tümü Hazine'dir.
- ✓ 1982 Anayasasının 170. maddesi değiştirilmediği sürece bu yerlerin yalnızca “Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından...değerlendirilmesi...” söz konusu olabilir.

Kısacası, ortada, kamu yararını ençoklayabilecek biçimde çözümlenmesi zorunlu olan kamusal bir sorun vardır. Somut gerçeklikler göz önünde bulundurulduğunda bu gereğin, “olabildiğince” yerine getirilebilmesine yönelik uygulamalar sırasında aşağıda açıklanan olgular gözden kaçırılmamalıdır:

- ✓ “Devlet ormanı” sayılan yerleri ormansızlaştırarak “orman suçu” işleyenler ve bu “suça” katılanlar, artık belirlenemez ve dolayısıyla da cezalandırılmaz. **Dolayısıyla, ortada verili, yaygın bir söyleyişle de “olmuş bitmiş” bir durum vardır.**
- ✓ Ek 2’de görüldüğü gibi; “2B arazilerinin” bir kısmı yapılaşmıştır ve yapılaşmış kısımlarının yersel konumları, kullanım amaçları ve kullanıcıları farklıdır. Bu arazilerin bir kısmı ise tarımsal amaçlarla kullanılmaktadır ve bir kısmında da doğal olarak yeniden orman ekosistemleri oluşmuştur. **Dolayısıyla, “2B arazilerinin”, deyiş yerindeyse toptancı bir yaklaşımla satılması olanaksızdır.**
- ✓ Çeşitli amaçlarla kullanılmakta olan “2B arazilerinin”, teknik bir söyleyişle, “arazi kullanım yetenekleri” bilinmemektedir. **Dolayısıyla, bu koşullarda, “2B arazilerinin” arazi kullanım yeteneklerinin, başka bir söyleyişle de ekolojik koşulların gerektirdiği biçimde kullanılıp kullanılmadığı ya da nasıl kullanılabileceği yahut kullanılması gerektiği belirlenemez.** Bu nedenle “2B arazilerinin” böylesi bir sorgulama yapılmadan rastgele satılması, devredilmesi çeşitli ekolojik sorunlara yol açabilecektir
- ✓ “2B arazilerinin” değişim değerleri, dolayısıyla rantı yersel olarak ve kullanım biçimlerine göre son derece değişkendir. Bu değişkenlik göz önünde bulundurulduğunda satış bedellerinin, öne sürüldüğü gibi yalnızca “vergi ödemelerine”, “rayiç bedellerine” bakılarak gerçekçi olarak belirlenebilmesi olanaksızdır. **Dolayısıyla, “2B arazilerinin” satışında kamusal yararının gerektiğince gözetilebilmesi tümüyle “rastlantılara” kalmıştır. Egemen üretim ilişkileri veri iken bu “rastlantıların” her durumda egemen sınıfların yararı doğrultusunda gerçekleşmesi, bir bakıma kaçınılmazdır.**
- ✓ “2B arazilerini” kullananların ve/veya ellerinde bulunduranların toplumsal, daha açık bir söyleyişle sınıfsal kimlikleri belirsizdir. Sözelimi, büyük sermayeli yap-satçı kişi ve kuruluşların yanı sıra kamu kuruluşları, büyük-orta-küçük köylüler, işçi ve memurlar da “2B arazilerini” çeşitli yollarla sahiplenmiş görünmektedir. **Dolayısıyla, “2B arazilerinin” eşitlikçi bir yaklaşımla herkese aynı koşullarla satılması,**

varolan toplumsal eşitsizlikleri egemen sınıflar yararına pekiştirebilecektir.

Bu nedenlerle, kamu yararının olabildiğince ençoklanabilmesi için “2B arazilerinin” genellemeci bir yaklaşımla satılmaması ve temelde üç boyutlu bir uygulamanın yapılması zorunludur:

(1) Yapılaşmış “2B Arazilerinin” Değerlendirilmesi:

Bu arazilerin değerlendirilmesi sırasında kentsel ve kırsal yerleşmeler, özellikle de köyler arasında kamusal yararın ençoklanabilmesi temelinde bir ayırım gözetilmelidir. Bu kapsamda çevresel, toplumsal ve ekonomik yönden sakıncasız yerlerden özel kişi ve kuruluşların kullanım dakileri, buldukları yerlerin benzer konumdaki ortalama arazi değ iş im değ erleri üzerinden kullanıcılara satılabilirdir. Bu yolla elde edilebilecek gelirler ise, içinde buldukları yoksunluklar nedeniyle çevrelerindeki orman ekosistemlerine zarar verdikleri ve/veya ormancılık çalışmalarının etkenlik düzeyini düşürdükleri belirlenen köylülerin durumlarının iyileştirilmesi; somut olarak da 2924 sayılı yasanın yaşama geçirilmesi amacıyla kullanılmalı; bu amaçla, Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliğı vb ilgili demokratik kitle örgütleriyle iş birliğı yapılmalıdır.

(2) Tarımsal Amaçlarla Kullanılan “2B Arazilerinin” Değerlendirilmesi:

Tarımsal amaçlarla kullanılmakta olan “2B arazilerinin”, arazi kullanım yetenekleri belirlenmeli; bu amaçla Anayasanın 171. maddesi doğrultusunda üreticilerin tarımsal kalkınma kooperatiflerde örgütlenmeleri özendirilmeli, kooperatiflerin etkinlikleri çeşitli yollarla desteklenmeli; bu arazilerin tarım dışı amaçlarla kullanılmasına izin verilmemeli; tarımsal üretime uygun olmayan “2B arazileri” yeniden orman ekosistemleri oluşturmak amacıyla değerlendirilmelidir.

(3) Yeniden Orman Ekosistemleri Oluşmuş ve Oluşturulabilecek “2B Arazilerinin” Değerlendirilmesi:

Orman Genel Müdürlüğü, doğal olarak orman ekosistemleri oluşmuş “2B Arazilerinin” yeniden hukuksal olarak “orman” sayılmasına yönelik girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimlerin hukuksal dayanakları güçlendirilmelidir. Yeniden orman ekosistemi oluşturulabilecek ve/veya oluşturulması gereken “2B arazilerinde” ise yöre halkının da katılımlarıyla hazırlanacak tümleşik havza yönetim planları doğrultusunda çok amaçlı ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır. Bu amaçla, uygun ekolojik koşullara sahip “2B arazileri”, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 57-67. maddeleri ile 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu'nun “Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki Arazilerde Tespit, Tahsis ve İzin “ başlığı altında yer verilen 4. maddesi kapsamında sayılan kurum ve kuruluşların çok amaçlı ağaçlandırma çalışmalarına tahsis edilmelidir. Yerleşme yerlerinin yakınlarındaki “2B arazilerinin” ağaçlandırılması sırasında “kent ormanlarının” ile gü rültüyü, hava kirliliğini önleyebilecek, yakındaki “devlet

ormanı” sayılan yerlerdeki orman ekosistemleri için bir tür “*güvenlik kuşakları*” oluşturabilecek yapıda orman ekosistemlerinin oluşturulması hedeflenmelidir.

“Yeni” anayasa hazırlanırken...

Mustafa Sönmez’in bildirdiğine göre AKP ilk kez “*2B arazilerini*” satmaya kalkıştığı 2003 yılında dış ticaret açığı 22,087 milyon ABD Dolar iken 2005 yılında 43,298 ABD Dolarına çıkmış, Ekim 2011’de ise 100,9 milyon ABD doları olmuştur. Dış borç stoku da 2003 yılında 144 milyon dolar iken 310 milyon ABD Dolarına çıkmıştır (SÖNMEZ, 2011/a). Bu süreçte gözden kaçırılmaması gereken bir başka olgu da cari açığın 2010’lu yıllarda ulaştığı boyutlardır. Yine Sönmez’in belirttiğine göre Türkiye 78 milyar dolarlık cari açık büyüklüğüyle dünyada ABD’nin ardından birinci, “*cari açık/millî gelir*” oranıyla da dünyada birinci konumdadır (SÖNMEZ, 2011/b). Siyasal iktidarın bu olumsuzlukları, her türlü kamusal varlığı ve hizmet alanını özelleştirerek aşmaya çalıştığı bilinmektedir. Bu nedendir ki, özelleştirme gelirleri de, 2002 yılında 536 ve 2003 yılında da 187 milyon ABD Doları iken her türlü kamusal varlığın satılmasına başlandığı 2004 yılında 1,283; 2005 yılında 8,222; 2006 yılında 8,960; 2007 yılında 4,259 ve 2008 yılında da 6,297 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir (GazetelerTR, 2009). Ek olarak, siyasal iktidar bu durumun yaratabileceği olumsuz sonuçları dolaylı vergileri artırma; “İşsizlik Fonu”, “Deprem fonu” vb kaynakları bütçeye aktarma; sanayi, enerji, eğitim ve sağlık alanındaki kamu yatırımlarını azaltma vb yollara da başvurmaktadır. Öyle anlaşılıyor ki, bu ekonomik koşullarda siyasal iktidar, ekonomik getirisi yönünden, deyiş yerindeyse, “ürküttüğü kurbağaya” değmese de “*2B arazilerini*” satacaktır. Uygun deyişle; “denize düşmüş ve yılanı sarılmıştır” çünkü. Öngörülen satışa dayanak olan hukuksal düzenlemelerin, en azından amaçları yönünden 1982 Anayasasının 169 ve 170. maddelerine aykırı olduğu için belki de (!) Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilebilecek olması, siyasal iktidarı kaygılandırmamaktadır. Çünkü siyasal iktidar bu olasılığı göz önünde bulundurmakta ancak; deyiş yerindeyse “atı alıp Üsküdar’a geçmeyi” düşünmekte; Anayasa Mahkemesi’nin konuyu gündeme alması ve görüşmesi, iptal yönünde bir karar vermesi durumunda da kararın Resmi Gazete’de yayımlanmasına değin geçecek süre içinde “satılabildiği denli satmayı” hedeflemektedir. Açık ki, siyasal iktidar hedeflediği geliri, çoktan yapılaşmış yerler ile “*orman köylülerinin*” yerleştiği ve/veya tarımsal amaçlarla kullandığı arazilerden çok henüz yapılamamış ve tarımsal amaçlarla da kullanılmayan “*2B arazilerinin*” TOKİ üzerinden ve/veya doğrudan büyük sermayeli yerli ve yabancı özel inşaat şirketlerine yapacağı satışlardan sağlamayı ummaktadır. Böylece, “cari açık şampiyonu” siyasal iktidar, bu yolla az da olsa “nefes alabilecektir.” Bu nedenlerle siyasal iktidarın, özel-

* Dönemin Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu da, “*2B arazilerine ilişkin düzenlemenin TBMM gündemine ne zaman geleceğine*” ilişkin bir soruyu yanıtlarken siyasal iktidarın temel amacını açıklıkla belirtmiştir: “*Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından 2B alanlarının*

likle “devlet ormanı” sayılan yerlere böylesi yönelimi, “2B arazilerini” satmakla bitmeyecek; devlet orman işletmeciliği düzeninin özelleştirilmesine yönelik düzenleme ve uygulamalarına yeni boyutlar, giderek anayasal dayanaklar hazırlama çabasına da girecektir. Gerçekte, devlet orman işletmeciliği düzeninin özelleştirilmesine yönelik düzenleme ve uygulamalar, 2000’li yıllarda giderek yaygınlaştırılmıştır. Bu kapsamda;

- ✓ “devlet ormanı” sayılan yerlerin mülkiyeti,
- ✓ “devlet ormanı” sayılan yerlerden yararlanılması,
- ✓ temel ormancılık çalışmaları,
- ✓ orman ürünlerini işleyen devlet sanayi işletmeleri

özelleştirilmiştir. Öyle ki, çoğunluğu Anayasanın 169. maddesine aykırı olan bu hukuksal düzenleme ve uygulamalar her düzlemde açıklıkla da dile savunulabilmektedir. Sözgelimi, dönemin Maliye Bakanı;

“Şimdi bakın ormanlara, devretmişik milyonlarca hektar orman, nasıl işletiliyor. ‘Siz çok iyi işletiyorsunuz.’ Bana göre hiç iyi işletilmiyor. Özel sektörü sokun oraya. Gidin bakalım kuzey ülkelerinde özelleştirilmiş ormanlara bir bakın yani nasıl yapmış adamlar. Kanada’ya bakın nasıl yapıyor adamlar”

diyebilmiştir. AKP’yle birlikte önce Orman Genel Müdürü ve 2011’de AKP milletvekili olan Osman Kahveci;

“Her türlü orman faaliyetinin özel sektörden yararlanmak istiyoruz. Değişmezsek değişimin ayakları altında ezileceğiz. Tüccar gibi davranmazsak batma sinyalleri verip maaşları bile ödeyemez hale geleceğiz”.

...

“Yangın söndürme ve diğer tüm alanlarda özel sektörden faydalanma yoluna gideceğiz. Devlet ihale edip yaptıracak ve kontrol edecek”;

açıklamasını yapabilmektedir (OMO, 2005). Ek olarak, bu yaklaşımlara, 2004-2023 döneminde uygulanacak biçimde hazırlanan ve “Devlet ormancılığından millet ormancılığına geçişin bilimsel metni” olarak tanımlanan **Türkiye Ulusal Ormancılık Programı**’nda da yer verilmiştir (ÇOB, 2004):

“Ormancılık hizmetlerinin planlanması ve uygulanmasında özel sektörün ve özellikle yetkilendirilmiş ormancılık bürolarının teşvik edilmesi”;

“Ormanların köy tüzel kişiliklerince korunması uygulamalarının yaygınlaştırılması”

belirlenmesi ve tapu tescil işlemlerinin hazine adına kaydedilmesinin Ankara, İstanbul, İzmir ve Antalya gibi şehirlerde tamamlanmıştır. **Yani esas para edecek yerlerde işlemler bitti.** Bazı kırsal alanlarda çalışmalar devam ediyor.” (12 Ocak 2011 tarihli Radikal Gazetesi).

“Dikili satış uygulamalarının sonuçlarının ve yaygınlaştırılmasına yönelik engellerin belirlenmesine ilişkin bir araştırma-değerlendirme çalışmasının gerçekleştirilmesi ve bu çalışma sonuçları dikkate alınarak dikili satışın serbest piyasa koşullarında yapılmasını sağlayacak mevzuat ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi.”

Doğal olarak, 2010-2014 döneminde uygulanacak biçimde hazırlanan OGM “stratejik planı”nda ise;

“Ormanlık faaliyetlerinin mümkün olan en ileri düzeyde özel sektöre taahhüt yoluyla yaptırılması için birimlerin ve ormanlık alanındaki faaliyette bulunan özel sektörün teşvik edilmesi. Bu bağlamda orman mühendisleri yetki yasası çerçevesinde kurulacak olan yeminli bürolar sisteminin geliştirilmesi konusunda teknik destek verilmesi.”

hedefi öne sürülmüştür (OGM, 2011/b).

Siyasal iktidarın bu türden yaklaşımlara anayasal dayanaklar sağlamaya kalkışması yadırgatıcı olmayacaktır kuşkusuz. Gerçekten; daha önce de değinildiği gibi, siyasi iktidarın 2003 yılındaki Anayasanın 169 ve 170. maddelerinin değiştirme girişimi, bu olasılığın hiç de azımsanmaması gerektiğini açıklıkla ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, siyasi iktidarın 2007 yılında Prof.Dr. Ergun Özbudun ve “arkadaşlarına” hazırlattığı öne sürülen anayasa taslağındaki “orman” sayılan yerler ve ormanlık düzeyiyle ilgili maddeler de anımsanabilir. Anımsanacağı gibi bu taslakta “Ormanların Korunması ve Genişletilmesi” başlığı altındaki 131. maddede hem devlet orman işletmeciliği düzeni hem de “2B” uygulamasıyla ilişkilendirilebilecek şu hükümlere de yer verilmişti:

<<...

2) *Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz ve kanuna göre buralar devletçe yönetilir, işletilir ve **işlettirilir**.*

...

4) *Aşağıda belirtilen durumlar ve yerler dışında orman sınırları daraltma yapılamaz:*

a) *Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanlarına veya başka alanlara dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler,*

b) *23/07/2007 tarihinden önce ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik ve zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler,*

c) *Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler.*

5) *4. fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yerlerin değerlendirilmesi veya gerçek ve tüzel kişilere satılması veya bedeli karşılığında kullanım hakkı verilmesi kanunla dü-*

zenlenir. Satış veya kullanım hakkı verilmesinde öncelik, fiilen bu arazileri kullananlar veya orman köylülerindedir.>>

Görüldüğü gibi, Özbudun'un (ve "arkadaşlarının") hazırladığı "Anayasa Tasarısı Taslağı"nda;

- ✓ "devlet ormanı" sayılan yerlerin özel kişi ve kuruluşlar tarafından işletilebilmesinin olanaklı kılınması;
- ✓ 1982 Anayasasınının 169. maddesindeki "orman niteliğini yitirme" durumu ile ilgili tarihsel sınırın, "31.12.1981" tarihinden bu kez 2007 yılına çekilmesi

öngörülmüştür. Bu tasarı öngörüldüğü gibi kesinleştirilebilseydi;

- ✓ devlet orman işletmeciliği düzeninde Anayasasınının 169. maddesine aykırı olarak yapılan özelleştirmeci uygulamalar anayasal dayanağa kavuşturulmuş;
- ✓ 1982-2007 döneminde işlenmiş 49 bin "tarla açma" ("orman" sayılan yerleri tarımsal araziye dönüştürme) ve 15,4 bin de "yerleşme" ("orman" sayılan yerlere yerleşme) suçu işlemler başlanacak; yaklaşık 700 bin dönüm arazinin de "orman" sayılmaması sağlanmış olacaktır.

Öyle anlaşılıyor ki, başta sendikalar olmak üzere demokratik kitle örgütlerinin "yeni" anayasa hazırlık sürecindeki akıl almaz edilgenlikleri aşılandığında AKP, bu amacına da kolaylıkla ulaşabilecektir. Dolayısıyla, "orman" sayılan yerler ile ormancılık düzeniyle ilgili olarak "yeni" anayasada yer verilebilecek ve bu kapsamda "2B" vb benzeri uygulamalara dayanak sağlamayacak kuralların ne olması gerektiği üzerinde de tartışılması gerekmektedir. Aşağıda bu gereğin yerine getirilmesine katkıda bulunabilecek görüş ve öneriler tartışmaya açılmıştır:

- ✓ 31.12.1981 tarihinden önce "orman" özelliğini yitirdiğine karar verilen ve orman kadastro çalışmaları bitirilinceye değin bu doğrultuda karar verilecek olan yerlerin "değerlendirilmesine" ilişkin kurallar "yeni" Anayasada, "Geçici Maddeler" olarak düzenlenmelidir.
- ✓ "Yeni" anayasanın "orman" sayılan yerler ve ormancılık düzeniyle ilgili maddesi aşağıdaki biçimde düzenlenmelidir:

"Devlet, orman sayılan yerlerin korunması ve genişletilmesi için gerekli yasaları koyar ve önlemleri alır; ekolojik koşulların ve kamu yararının gerektirdiği yerlerde ormancılık yapılması ve bu amaçla yapılacak kamulaştırmalar yasayla düzenlenir.

Orman sayılan tüm yerlerin yönetimi devletin gözetimindedir. Orman sayılan yerler hiçbir gerekçeyle daraltılamaz ve zorunlu kamu hizmetleri dışında ormancılık dışı amaçlarla kullanılamaz ve ittifak hakkına konu olamaz.

Devlet ormanı sayılan yerler, yasaya göre devletçe yönetilir ve işletilir. Devlet ormanı sayılan yerlerin mülkiyeti, yönetilmesi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz. Bu yerler zaman aşımıyla mülk edinilemez.

Orman sayılan yerlere zarar verebilecek hiçbir etkinliğe ve eyleme müsaade edilemez; bu eylemleri özendirilecek siyasi propaganda yapılamaz ve orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz.

Yanan orman ekosistemlerinin yerinde yenileri oluşturulur ve bu yerler ormancılık dışı amaçlarla kullanılamaz.

Devlet orman sayılan yerlerdeki yerleşmelerde yaşayanların kalkındırılması, orman sayılan yerlerin korunması ve ormancılık çalışmalarının zorunlu kıldığı durumlarda başka yerlere yerleştirilmesi; orman sayılan yerlerin korunması ve işletilmesi amacıyla devletle işbirliği yapmaları yasayla düzenlenir.”

- ✓ 1982 Anayasasının; 44. maddesindeki; “*Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz*” kuralına “yeni” anayasada da yer verilmelidir.

Görüldüğü gibi; genelde “*devlet ormanı*” sayılan yerlerin daraltılması ve özelde de “*2B*” vb uygulamaları; kamuoyunda artık yaygın olarak “*2B arazileri*” olarak anılan yerlerin herhangi bir yolla satılmasına indirgenemeyecek denli çok boyutlu bir sorundur. AKP iktidarının bu sorunu, deyiş yerindeyse “*mirasyedi*” yahut “*müflis tüccar*” yaklaşımıyla “*çözümleme*” peşinde olduğu, hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak denli açıklık kazanmıştır: AKP iktidarı, öteki kamusal varlık ve hizmet alanlarında olduğu gibi, “*2B arazilerini*” de satarak, “*devlet ormanı*” sayılan yerleri doğrudan ve dolaylı yollarla özelleştirerek gelir sağlamayı, dayandığı toplumsal sınıf ve katmanlara doğrudan ve dolaylı yollarla kaynak aktarmayı amaçlamaktadır. 2003 yılından bu yana öne sürdüğü gerekçeler ise bir aldatmacadır. Bu yalın gerçeklik karşısında “*orman popülizmine*” indirgenmiş çevre/doğa korumacı duyarlılıklarla yetinilmesi, AKP iktidarından kamu yararına çözümler beklemektir ki, bu da, deyim yerindeyse, “*olmayacak duaya âmin*” deme tutumudur. Bu tutumlar artık aşılmalıdır. Açıktır ki, 2010’lu yıllarda, konunun AKP tarafından yeniden gündeme getirildiği 2003 yılındaki siyasal ve toplumsal koşullar yoktur. Sözgelimi; Cumhurbaşkanı’nın ve yüksek yargı organlarının kamu yararını gözeten bir özen içinde olduğu söylenemez; edilgenlik, toplumun daha geniş bir kesiminde giderek yaygınlaşan bir tutum olmuştur; başta ormancı meslek kuruluşları ve orman fakülteleri olmak üzere ormancılık kamuoyu geçmiştiki demokratik tepkiselliklerini daha akılcı ve etkili yöntemlerle sürdürmemektedir; Ek olarak, “*2B arazilerinin*” satılmasına “*ormansever*” duygusallığıyla karşı durma eğilimi aşılamamıştır; çevre/doğa korumacı oluşumlar ise duyarlılıklarını ve eylemliliklerini çoğunlukla tekil sorun alanları özelinde yoğunlaştırmıştır. Gösterge-

ler, 2012 yılında giderek yoğunlaşacak olan “yeni” anayasa tartışmalarının da böylesi koşullarda yapılma olasılığının yüksek olduğunu düşündürmektedir. Bu, “*orman*” sayılan yerler ve orman ekosistemleri ile devlet ormancılığı düzeninin geleceği yönünden de kaygı verici bir durumdur.

Her “2B arazisi” İstanbul Sultanbeyli, Antalya Kepez vb yerlerde olduğu gibi yapılaşmış değildir; dahası ne durumda olduğu ve ne amaçla, nasıl kullanılmasının kamu yararını en çoklayabileceği bilinmemektedir. Peki; buraları, kimlere satılacaktır?

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AKŞAM, (2011); “*Yabancılara mülk satışı kolaylaşacak*”,
<http://www.aksam.com.tr/yabancilara-mulk-satisi-kolaylasacak-81001h.html>; 22.12.2011
- ANONİM (1998), **Türkiye Cumhuriyeti Orman Sektörü Sosyal Değerlendirme Raporu**, FAO ve Dünya Bankası, Ankara.
- ANONİM, (2002); **Orman Köyü Kalkındırma Kooperatifleri Yönetici ve Üyelerinin Orman Ekosistemlerindeki Biyolojik Çeşitliliği Yerinde Koruma Eğitimi Projesi (GEF SGP TUR/98/G52)**, Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunları Araştırma Derneği, Ankara.
- AKSOY, Muammer (1987); “*Anayasalarımız ve Ormanlarımızın Korunması (Ormanların Korunmasının ve Genişletilmesinin Anayasa Hükümleri ile Desteklenmesi)*”, **Cumhuriyet Dönemi Ormanlığında 3116 Sayılı Orman Yasası ve Sonrası**, Türkiye Ormanlıklar Derneği, Ankara.
- ATBAŞOĞLU, Ferruh (2009); “*2/B’de Karanlık Yol*”, 19 Şubat 2009 Tarihli **Cumhuriyet Gazetesi**
- AYAZ, Hüseyin (2010); “*Türkiye’de Orman Mülkiyetinde Tarihi Süreç ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları*”, III. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi 20-22 Mayıs 2010, **Bildiriler Kitabı** Cilt: I; Artvin.
- AYBAY, Aydın (2009); “*Orman Talanı ve 2/B*”, 30 Ocak 2009 tarihli **Cumhuriyet Gazetesi**, Sayfa 2.
- AYGÜN, Sinan (2005); “*Bu işgali bitirin !... “2B’leri satın*”, 24 Ocak 2005 tarihli **Türkiye Gazetesi**.
- BİNGÖL, İsa (1990); **Geçmişten Günümüze Ormanlarımız ve Ormanlığımız, Cilt I**, Ormanlık Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını No: 3, İstanbul.
- CHP, (2011); **2B Barış Kanunu (Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alanların İdaresi, Değerlendirilmesi ve Tasarrufu Hakkında Kanun Teklifi**, 25 Kasım 2011
- ÇAĞLAR, Yücel (1979/a); **Türkiye’de Ormanlık Politikası (Dün)**, (Kendi yayını), Ankara.
- ÇELİKKAN, Erdinç (2011) Yabancıya mülk satışı ile 2-B’ye son şekil verildi”, **Hürriyet Gazetesi**, 15 Kasım 2011.
- ÇOB (2004); **Ulusal Ormanlık Stratejisi**, TC Çevre ve Orman Bakanlığı, Ankara.
- ELÇİ, Zerin (2011); “*Erdoğan istedi, 2B’ye ‘kat’ rötüşu geliyor*”
<http://www.ntvmsnbc.com/id/25308261/>; 22 Aralık 2011
- GazetelerTR (2009); “*İşte özelleştirme Gelirleri*”, <http://www.gazetelertr.com/iste-ozellestirme-gelirleri.html> (28 Ekim 2009).
- GÖKÇE, Osman – TUNALIOĞLU, Renan (2010); Ege Bölgesi’nde Optimal Zeytin Yayılış Alanlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma,
<Http://www.osmangokce.net/yazilar/tarim/84-ege-boelgesinde-optimal-zeytin-yayili-alanlarinin-tesptne-yoenelk-br-artirma>

- GÜLÖKSÜZ, Elvan (2010); "*Ormanda Mülkiyet Hakları Mücadelesi Ve Orman Kanunu'nun 2/B Düzenlemesi*", **Ekonomik Yaklaşım**, Cilt 21, Sayı: 74, Gazi Üniversitesi, Ankara
- HİSARCIKLIOĞLU, Rifat (2005); "*2 B tekrarlansın, 100 milyar dolar gelir !*", 21 Ocak 2005 tarihli **Hürriyet Gazetesi**.
- İNAL, Selahattin (1967); **Türkiye'de Ormanların Tehdit ve Kadastro Problemi**, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara.
- İSTANBULLU, Turan (1966); Türkiye'de **Devletten Başkasına Ait Ormanların İdare ve İşletmesi Üzerine Araştırmalar**, İÜ Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt XXVI, Sayı 1, İstanbul.
- KUTLUK, Halil (1948); **Türkiye Ormancılığı ile İlgili Tarihi Vesikalar, 893-1339 (1478-1923)**, Cilt 1, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- OGM, (2011/a); <http://web.ogm.gov.tr/birimler/merkez/kadastro/Dokumanlar>(9 Aralık 2011)
- OGM, (2011/b); **Orman Genel Müdürlüğü 2010 Yılı Faaliyet Raporu**, Orman Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- OMO, (2005); **Orman Mühendisliği Dergisi**, Ocak-Şubat-Mart 2005, TMMOB Orman Mühendisleri Odası, Ankara.
- OGM, (2006); **Orman Varlığımız**, Orman Genel Müdürlüğü, Ankara.
- ORKÖY (2005), **Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü Hizmet Değerlendirme Raporu**, <http://www.cevreorman.gov.tr/orkoy/haber/rapor.pdf>.
- SÖNMEZ, Mustafa (2011/a); "*Borcu, Açığı Bırak, Araba Geyiğine Bırak*", Para-Meta-Para, 1 Ekim 2011 Tarihli **Cumhuriyet Gazetesi**.
- SÖNMEZ, Mustafa (2011/b); "*Cari Açık: No Problem': İşin Sırrı Bütçede*", Para-Meta-Para, 18 Kasım 2011 Tarihli **Cumhuriyet Gazetesi**.
- TEKELİ, İlhan (1991); "*Türkiye'de Küçük Sermayenin Spekülatif Kentinden Büyük Sermayenin Spekülatif Kentine Bir Geçiş mi Yaşanıyor?*", **Görüş**, Sayı 1, Ankara
- TOYGAR, Süreyya (1964); **Eski ve Yeni Hükümlere Orman Anlamı ve Ormanların Mülkiyet Bakımından Bölünüşü**, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- ULUTAŞ, Cazibe (2009); "*5831 Sayılı Kanun Sonrası Ormanlarımız ve 2B Sorununda Gelinek Nokta*", 29.1.2009 tarihli yayımlanmamış metin, TEMA Vakfı.

“2B arazilerinin” yersel konumu, yapısal özellikleri, dolayısıyla değişim değeri son derece değişkendir. Satılacak “2B arazilerinin” satış fiyatlarının kimler tarafından ve nasıl belirlendiği kamuoyuna hiçbir biçimde açıklanmamıştır. Açıktır ki satış bedellerinin “rayiç bedel” vergi” değerleri vb ölçütler temel alınarak belirlenmesinden ve deyiş yerindeyse “kapalı kapılar ardında” yapılacak satışlardan yandaş vurguncular ve büyük sermayeli yap-satçılar daha çok yararlanabilecek; kamu zarar görebilecektir.

“2B arazilerinin” bir kısmı, deyiş yerindeyse “kapanın elinde kalmış”. Şimdi bu duruma yasallık kazandırılmak, isteniyor. İstenecek başka Őeyler de var kuşkusuz. İyi ama, bunlar neden tartişılmıyor; ve yine deyiş yerindeyse. neden “gölge boksu” yapılıyor?

EKLER

Ek 1/a: 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 2. Maddesinin "B" Bendi Uyarınca "Orman" Sayılmayan Arazilerin İllere Dağılımı

İller	Hektar	İl	Hektar
Adana	12.357	Kahramanmaraş	5.737
Adapazarı	29.643	Karabük	2.620
Adıyaman	1.860	Karaman	826
Afyon	10.673	Kastamonu	2.131
Amasya	3.602	Kırıkkale	12.706
Ankara	31.706	Kırklareli	14.757
Antalya	45.548	Kırşehir	254
Artvin	41	Kocaeli	5.338
Aydın	5.135	Konya	4.895
Aksaray	512	Kütahya	5.152
Balıkesir	34.887	Kayseri	29
Bartın	1.014	Malatya	2.645
Bilecik	1.561	Manisa	6.848
Bingöl	35	Muğla	29.138
Bitlis	1.825	Muş	2
Bolu	16.095	Mersin	39.287
Burdur	8.363	Niğde	204
Bursa	14.534	Nevşehir	18
Bayburt	6	Ordu	956
Çanakkale	4.105	Osmaniye	1.552
Çankırı	4.516	Rize	14
Çorum	181	Samsun	15.290
Denizli	4.265	Sinop	1.760
Diyarbakır	135	Sivas	50
Edirne	4.122	Siirt	35
Elazığ	450	Ş.Urfa	50
Eskişehir	9.456	Tekirdağ	2.991
Gaziantep	9.960	Tokat	3.558
Giresun	50	Trabzon	1.005
Gümüşhane	12	Tunceli	28
Hatay	3.856	Uşak	2.769
Isparta	3.174	Yalova	1.768
İstanbul	18.233	Yozgat	1.412
İzmir	14.772	Zonguldak	10.910
TOPLAM			473.419

Ek 1/b: “2B Arazilerinin” En Çok Bulunduğu 10 İl

İller	Hektar	%
Antalya	45.548	9,6
Mersin	39.287	8,3
Balıkesir	34.887	7,4
Ankara	31.706	6,7
Adapazarı	29.643	6,3
Muğla	29.138	6,2
İstanbul	18.233	3,9
Bolu	16.095	3,4
Samsun	15.290	3,2
İzmir	14.772	3,1
10 İL TOPLAMI	274.599	58,0
TÜRKİYE TOPLAMI	473.419	100,0

Ek 1/c: İstanbul'daki “2B Arazilerinin” İlçelere Dağılımı

İlçeler	m2	Köy Sayısı	Köy Başına Ortalama 2B Arazisi (m2)
Adalar	837,00	1	837,00
Beykoz	2 386 366,55	76	31 399,56
Kartal	79 290,35	6	13 215,06
Maltepe	1 335 750,00	4	33 393,75
Pendik	3 002 290,00	26	115 472,69
Şile	798 292,00	369	2 163,39
Tuzla	6 704 105,00	9	744 900,56
Ümraniye	356 211,70	75	4 749,49
Üsküdar	5 089,00	1	5 089,00
TOPLAM	14 668 231,6	567	25 869,9

Kaynak: İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü

Ek 1/d: Antalya'da İlçelere Göre "2B Arazileri" ve Toplam "Orman" Sayılan Yerler İçindeki Payları

İlçeler	2B Arazileri (m2)	%
Aksu	81 982 568,00	19,3
Kaş	74 445 338,00	17,5
Kepez	64 400 094,00	15,1
Manavgat	41 179 083,00	7,1
Serik	30 341 718,00	7,1
Alanya	30 083 807,00	6,2
Döşemealtı	26 547 541,00	6,0
Konyaaltı	25 529 226,00	4,3
Gazipaşa	18 473 765,00	3,0
Demre	12 700 378,00	2,9
Kemer	12 370 036,00	0,6
Korkuteli	2 607 752,00	0,4
Kumluca	1 607 333,00	0,3
Finike	1 476 167,00	0,3
Elmalı	841 442,00	0,2
Muratpaşa	592 486,00	0,1
Gündoğmuş	317 859,00	0,1
İbradı	233 500,00	0,1
Akseki	195 897,00	0,0
TOPLAM	425 730 093,00	100,0

Kaynak: Antalya Orman Bölge Müdürlüğü

Ek 2: Çeşitli Belirlemelere Göre “2B Arazilerinin” Kullanılma Biçimlerine Dağılımı

Kullanım Biçimleri	Hektar	%
Ekili Arazi	241,964	67,5
Meyve Bahçesi	51.667	14,4
Şehirde İskân Alanı	8.670	2,4
Beldelerde İskân Alanı	1.026	0,3
Köylerde İskân Alanı	11.327	3,2
Otlak, Yaylak	29.899	8,3
Kamuya Tahsisli Alan	1.784	0,5
Sera Alanı	2.021	0,6
Narenciye Alanı	5.693	1,6
TOPLAM	358.267	100,0

Kaynak: Zeki YÜKSEL, Orman Kadastro Çalışmaları ve 2B, www.cevreorman.gov.tr (1 Ağustos 2005)

Kullanım Biçimleri	Hektar	%
Ekili Alan	294.000	82,1
Meyve Bahçesi	110.000	30,7
Yapılaşmış Alan	22.200	6,2
Narenciye Alanı	8.000	2,2
Sera Alanı	2.200	0,6
Otlak	35.000	9,8
TOPLAM	358.267	100,0

Kaynak: Kemal KARA, Orman Dışına Çıkarma İşlemi ve Orman Dışına Çıkarılan Alanların Değerlendirilmesi Sorunu, 15.7.2005, İstanbul.

“2B Arazilerinin” Konumu ve Kullanım Biçimleri		Genişlik	
		Hektar	%
1) Yerleşim Yeri	Köy	7 035	1,5
	Belde	8 514	1,8
	İlçe	6 624	1,4
	TOPLAM	22 173	4,7
2) Tarım Alanı	Sera	2 365	0,5
	Narenciye	8 041	1,7
	Zeytinlik, Fındıklık, Bağ, Bahçe	111 115	23,5
	Otlak, Yaylak Kışlak	35 419	7,5
	TOPLAM	156 940	33,2
3) Başka		294 309	62,2
GENEL TOPLAM		473 422	100,0

Kaynak: Halit Demir; “2B -Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Araziler Sorunu Bu Arazilere İlgili Olarak 27 Ocak 2009 Tarihinde Yürürlüğe Giren 5831 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Hakkında Görüş ve Öneriler” konulu sunumu, 13 Mart 2009, TBMM. Ankara.

Ek 3: Çeşitli Kuruluşların “2B” Konusu ile İlgili Görüş ve Önerileri

“2B arazilerinin” satışı kamuoyunda yoğun tartışmalara yol açtı, açıyor. Genel olarak olumlanabilecek bu tartışmalar sırasında çok sayıda kişi ve kuruluş konu ile ilgili açıklamalar yaptı, öneriler geliştirdi. Ancak, bu açıklama ve öneriler siyasal iktidarca hemen hemen hiç dikkate alınmadı. Konu yeniden gündeme getirildiğinde bu tartışmalar büyük bir olasılıkla yeniden yoğunlaşacaktır. Bu tartışmalara katkıda bulunabilir düşüncesiyle hazırlanmış bir derleme aşağıda sunulmuştur.

a) Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği (2003)

Sayıları seksene yaklaşan demokratik kitle örgütü tarafından 2003 Yılında Yayımlanan “**Anayasamız Orman Kırımını Kolaylaştırmak İçin Değiştirilmek İsteniyor ! İddialar ve Gerçekler**” başlıklı kitapçıkta aşağıdaki görüş ve önerilere yer verilmiştir:

Herhangi bir nedenle ormancılık düzeni dışına çıkarılan ve çıkarılacak olan yerlerin kamuoyuna değerlendirilebilmesi için aşağıdaki düzenlemeler, sırasıyla gerçekleştirilmelidir !

- 1) Orman kadastrosu çalışmaları ve dolayısıyla da daha önce “orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin” değerlendirilmesi ve bu kapsamda da satılması ile ilgili iş ve işlemler, aşağıda 2 ve 3. bentlerde açıklanan gerekler yerine getirilinceye değin durdurulmalıdır.
- 2) 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2, 7-11. maddeleri değiştirilmelidir. Bu kapsamda;
 - a)2. maddeyle herhangi bir yer için “orman sınırları dışına çıkarma” kararının verilebilmesi için;
 - “su ve toprak rejimine zarar vermeme”,
 - “orman bütünlüğünü bozmama”,
 - “çevresindeki orman ekosistemlerinin tüm öğeleriyle kendisini yenileyebilme gücüne zarar vermeme” ve
 - “ormancılık çalışmalarının etkenlik, verimlilik ve kârlılık düzeylerini düşürmeme”

koşullarının eş zamanlı olarak aranması sağlanmalıdır.

b)7. maddesi, orman kadastro üye bileşimi; **“ormancılık bilimi ve tekniğinin gereklerinin yerine getirilebilecek”** biçimde düzenlenmelidir.

c)8-11. maddeleri; **“orman sınırları dışına çıkarma”** kararlarına, yerel orman işletme müdürlükleri ile TMMOB Orman Mühendisleri Odası başta olmak üzere ilgili öteki sivil toplum kuruluşlarının itiraz edebilme olanağı getirilmelidir.

- 3) 3402 sayılı Kadastro Kanunu'yla **“orman kadastro yapabilme”** olanağı kaldırılmalıdır.
- 4) Orman sınırlarını belirleme ve tapuya tescil çalışmaları beş yıldan daha kısa bir süre içinde bitirilmelidir.
- 5) Orman kadastro ve tescil çalışmaları bitirildikten sonra Anayasanın **“orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerler...”** ile **“...tarihinden önce orman niteliğini tam olarak yitirmiş...yerlerin”** orman sınırları dışına çıkarılmasına olanak veren hükümleri ile 6831 sayılı Orman Kanununun 2. maddesi tümüyle yürürlükten kaldırılmalıdır.
- 6) Orman kadastro çalışmaları sırasında herhangi bir nedenle **“orman sınırları dışına çıkarılan”** yerlerden **“şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak”** bulunduğu yerler, bu tür eylemleri caydırıcı düzenlemelerle **değerlendirilmeli**; tarım ve hayvancılık yapılmakta olan yerlerin ise, Anayasamızın 170. maddesinde öngörüldüğü gibi, devlet eliyle imar ve ıslah edildikten sonra orman içi köylülerinin arazi kullanım planlarına uygun olarak kısmen veya tamamen yerleştirilmesine tahsis edilmesi sağlanmalıdır.

b) İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi (2005)

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi adına Prof. Dr. Uçkun GERAY, Prof. Dr. Kadir ERDİN, Prof. Dr. Ünal ASAN ve Prof. Dr. Abdi EKİZOĞLU tarafından hazırlanan 6 Haziran 2005 tarihli yazanakta aşağıdaki görüş ve önerilere yer verilmiştir:

- ✓ ...orman dışına çıkarma işleminin, “orman bütünlüğünü bozmayacak”, “su ve toprak rejimine zarar vermeyecek” biçimde yapılması doğrultusunda bir Anayasa değişikliğine gidilmesi; öte yandan “biyolojik çeşitliliğe”, “yaban hayatına” ve “tarihsel ve kültürel değerlere” zarar vermeme koşullarının da 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesine eklenmesi yerinde olacaktır.
- ✓ 2B işlemi görmüş olan arazilerin bir kategorisi olan tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik gibi tarım arazisi haline dönüşmüş veya tarımda kullanılmasında yarar bulunan yerler için “bedel alınarak tahsis” yapılması yerine, bu arazilerin göç nedeniyle terk edilmesi durumunda yeniden orman rejimine sokulabilmesini kolaylaştırmak için yalnızca “tahsis” işleminin temel alınması zorunludur. Orman köylüsünün içinde bulunduğu kırsal yoksulluğun azaltılması doğrultusunda, orman köylüsünün uzun yıllardır kullandığı ve genelde kendi geçimi için yararlandığı arazinin bir bedel alınarak tahsis edilmesinin sosyal ve ekonomik anlamda doğru olmayacağı açıktır. Esasen, “kanuni haklar” adı altında öteden beri desteklenmekte olan orman içi ve kenarı köyler için bir bedelin düşünülmesinin yanlış olacağı ve uygulama sıkıntısı yaratacağı düşünülmektedir. Tahsis edilen yerlerin tahsis amacı dışında kullanılmaması, aksi halde orman idaresince geri alınması önlemi uygulanmalıdır.
- ✓ Yerleşim yeri haline dönüşmüş alanların belirlenmesi için “toplu yerleşim alanı” kavramının yeniden tanımlanması zorunludur. 2B işlemi görmüş olan ve toplu yerleşim alanı kapsamı içerisinde yer alan alanların, ilgili belediyelere, “kentsel dönüşüm planı” uygulamaları içerisinde yer alması koşulu ile devri düşünülmelidir. Dolayısı ile bu tür alanlarda “kullanım kadastro” yapılmalı, alandan elde edilecek gelir kiraya veya ecri misile (emsal kira) dayandırılmalı, “kentsel dönüşüm” planı uygulamaları yapıldıktan sonra, yeni oluşan kentteki yerleşim olanakları ile kullanım kadastrondaki haklar dengelenmelidir. Bir başka ifade ile belediyelere devredilen bu 2B alanlarının, kullanım kadastro temel alınarak, doğrudan ve önceden tapusunun verilmesi söz konusu olmamalıdır.
- ✓ Belediye ve mücavir alanlar sınırlamasının yeni duruma göre il sınırlarına kadar uzandıysa düşünülürse, yerleşim alanının yeni tanımının ya-

pılarak bu çerçeveye uygun düşen belediyelere devredilmesi düşünülmelidir.

- ✓ *Toplu yerleşim alanı kapsamına girmeyen yerlerdeki her türden yapılanmanın ortadan kaldırılması devlet politikası olarak ele alınmalıdır.*
- ✓ *Öte yandan yeni işgalleri önleyecek etkin önlemler devreye sokulmak zorundadır. Örneğin 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 17. maddesinin 2. fıkrasına orman içine izinsiz yapılan bina ve tesislerin, ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan yıkılmasını sağlayacak hükümler eklenmeli, öte yandan da bu konuda ihmali görülen görevlilerle bunlara alt yapı ve kamu hizmetlerinin götürülmesini sağlayanlar caydırıcı biçimde cezalandırılmalıdır.*

c) Türkiye Ormancılar Derneği (2005)

Dernek, Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği (OSB) üyesi olmasına, dolayısıyla OSB'nin öne sürdüğü görüş ve önerilere katılmasına karşın "2/B'nin Tarihsel Gelişimi" başlıklı bir yazanak hazırlamıştır. "Genel Başkan" imzalı yazanakta aşağıdaki görüş ve önerilere yer verilebilmiştir:

"2/B'nin 6831 sayılı Orman Kanunu ve Anayasanın 169. maddesinden çıkarılması orman kadastro çalışmalarının tamamlanmasına bağlıdır. Orman kadastro çalışmaları tamamlandığında 2/B'ye de gerek kalmayacaktır.

Orman alanlarının % 80'inin kadastro yapılmıştır. Çevre ve Orman Bakanı Sayın Osman Pepe 2005 bütçe görüşmelerinde orman kadastro çalışmalarının 2 yılda tamamlanacağı taahhüdünde bulundu. 2005 yılı içerisinde 3402 sayılı Kadastro Yasasında 5304 sayılı yasa ile değişiklik yapılmış ve Türkiye'nin kadastro çalışmalarının 3 yıl içerisinde tamamlanacağı öngörülmüştür. Bu nedenle 2002 yılı sonuna kadar orman sınırları dışına çıkarılmış alanların değerlendirilmesi, kadastro çalışmalarının tamamlanmasına kadar dondurulmalı, öngörülen 2-3 yıllık süre içerisinde bu alanların alt yapı çalışmaları yapılmalıdır. 2/B kapsamı dışında olan açma, yerleşme ve yapılaşmalar da derhal yıkılarak ormanlaştırılmalıdır. Aksi halde 2/B gündemde tutulduğu, yeni açma ve yerleşmelere göz yumulduğu taktirde orman alanlarının tahribi artmakta, binlerce hektar orman alanı kısa sürede kapkaççıların eline geçmektedir. Bugüne kadar oluşmuş olan orman azalmalarının % 56,1'i yasalardan kaynaklanmıştır. Önlem alınmadığı takdirde 2/B'nin gündemde tutulması nedeniyle de binlerce hektar orman alanı yok olacaktır. 473 bin hektar alanın yukarda gösterilen yersel dağılımı kesin değildir. Ayrıca bu alanların kullanıcılarına ilişkin de bir bilgi yoktur. Orman kadastro çalışmaları kadar bu bilgiler ile kullanım kadastro-su çalışmaları yapılmalıdır. İki yılı aşkın süredir 2/B alanlarının satışından söz edilmiş, ancak hiçbir altyapı çalışması yapılmamıştır.

Sonuç olarak; 2/B 6831 sayılı Orman Kanunu ve Anayasanın 169. maddesinden çıkarıldıktan yani 2/B uygulamaları tamamlandıktan sonra orman sınırları dışına çıkarılan alanların değerlendirilmesine geçilmelidir.

d) Orman Genel Müdürlüğü'nün Çağrısı Üzerine Oluşturulan "2/B Komisyonu" Çalışmaları (2005)

2005 yılında "ilgili taraf" temsilcilerinin* katılımıyla oluşturulan Komisyon aşağıdaki görüş ve önerileri üretmiştir.

- 1) *2/B konusu toplumsal uzlaşma ile mutlaka kısa sürede çözülmesi gereken bir konudur. Zira;*
 - *2/B arazileri herhangi bir bedel ödenmeden kullanılmakta, alınıp satılmakta ancak ormancılığımıza, orman köylümüze, milli ekonomiye sağlanabilecek çok büyük katkı ve imkanlardan ülke olarak mahrum kalmaktadır.*
 - *Daha önemlisi; konunun çözülmeşi ve haksız kullanımın devam etmesi suça özendirici bir unsur olmakta, ormanlarımız üzerindeki baskı ve olumsuz beklentiler devam etmekte, orman koruma konusundaki zafiyet artmakta, bu süreç içerisinde Devlet otoritesi sarsılmakta ve halk-orman ilişkileri gittikçe bozulmaktadır.*
- 2) *2/B bir tasfiye işlemidir. En kısa zamanda bitirilerek tamamen ortadan kaldırılmalıdır. Bu nedenle, bu işlemin kadastrosu ve 2/B uygulaması yapılmamış ormanlarda, bir defa yapılarak, 5 yılda tamamlanması önerülmüştür. Bu nedenle 2/B ile ilgili düzenlemeler, Anayasanın 169 ve 170. maddelerinden çıkarılarak geçici maddeyle düzenlenmesine, bu değişikliklere paralel olarak 6831 ve 2924 sayılı Yasalarda da gerekli değişikliklerin yapılması, bu değişiklikler bir bütünlük arzettiğinden bir paket halinde sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.*
- 3) *Değerlendirme sonucu elde edilecek kaynaklar, orman varlığının artırılması, orman köylerinin kalkındırılması ve orman köylerinin naklinde kullanılmalıdır.*
- 4) *Eylemli orman durumundaki 2/B alanlarının yeniden ormana kazandırılması için 6831 sayılı kanunun 11. maddesinde yapılan değişiklikle*

* Komisyon çalışmalarına katılanlar ve temsil ettikleri kuruluşlar şunlardır: Kemal Kara (Orman Genel Müdür Yardımcısı), Prof.Dr.Sedat Ayanoğlu (İÜ Orman Fakültesi), Şerife Kuşcuoğlu Çevre ve Orman Bakanlığı 1. Hukuk Müşaviri), Harika Kuş (Orman Genel Müdürlüğü 1. Hukuk Müşaviri), Ali Küçükaydın (TMMOB Orman Mühendisleri Odası), Salahattin Kardeş Maliye Bakanlığı), Ümit Y. Gürses (TEMA ve Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği), Şadan Giral (TOBB), Hikmet Karaduman (OR-KOOP ve Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği), Aydın Geriş (Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği ve Türkiye Ormancılar Derneği), Ali Tutkun (Orman-Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü) ve Salih Turhan (Orman Genel Müdürlüğü)

paralel olarak 2924 sayılı yasada da gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- 5) Eylemli orman olmayıp tekrar orman olarak değerlendirilebilecek 2/B alanlarının da ormana kazandırılması için 2924 sayılı yasada gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- 6) 2/B alanlarının zilyetlik ve mülk edinilme ihtimali vardır. Bu ihtimalin 2924 sayılı yasada yapılacak düzenleme ile ortadan kaldırılması gerekir.
- 7) 2/B alanlarını kullananlardan belediye ve mücavir alan sınırları içinde ecri misil alınması için 6831 sayılı yasada gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- 8) 2/B konusunun çözümü ile ilgili çalışmalara paralel olarak ormandaki işgal ve yerleşmelerin önlenmesini sağlayacak şekilde 6831 sayılı Yasada, kadastrosu kesinleşmiş ormanlarda olabilecek usulsüz yapı ve tesislerin mahkeme kararına gerek olmaksızın yıkılması, yıktırılması ve buralara alt yapı hizmeti götürülmemesi hususunda gerekli düzenleme yapılmalıdır.
- 9) 1981 yılından sonra meydana gelen işgal ve yerleşmeler sonucu ortaya çıkan yapı ve tesislerle ilgili müsadere kararları tavizsiz şekilde uygulanmalıdır.
- 10) 6831 sayılı Yasanın 2/A maddesi gereğince orman sınırları dışına çıkarılan alanların depremzedelerin iskanı için kullanılmasına olanak verecek şekilde anayasada 6831 ve 2924 sayılı Yasalarda gerekli düzenleme yapılmalı, 7269 sayılı Yasanın ilgili maddesi buna göre değiştirilmelidir.
- 11) Ormanlık alanlarda verilecek izinlerde kamu yararı kriterine ilave olarak mutlak zorunluluk kriteri getirilmelidir.
- 12) Gerek Anayasa gerekse yasada bundan sonra yapılacak 2/B uygulamalarında "orman bütünlüğünü bozmamak" ve "orman ve toprak muhafaza karakteri taşımamak" koşullarını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. (Kemal Kara, Şerife Kuşçuoğlu, Harika Kuş, Ali Küçükaydın, Salahattin Kardeş, Şadan Giral bu düzenlemeye katılmayıp, bu koşulların yerine ormancılık bilim ve tekniğine aykırı olmak" kriteri getirilmesinin daha geniş kapsamlı ve yukarıdaki koşulları da kapsayacağı için daha uygun olacağını belirtmişlerdir.)
- 13) 2/B kapsamında orman dışına çıkarılan alanlardan; tarla, bağ, bahçe vb olarak kullanılan yerler ile köy yapılarının toplu olarak bulunduğu

yerleşim yerleri, uygun bir bedel karşılığında buraları kullanan orman köylüsüne tahsis edilmelidir.(12. maddede belirtilen kuruluş temsilcileri bu görüşe katılmayarak bu alanların rayiç bedel karşılığında satılmasının tasfiye anlayışına daha uygun uygulanabilir kesin çözüm olacağını belirtmişlerdir.)

- 14) Kasaba ve şehir yapılarının toplu olarak bulunduğu yerlerin (sanayi kuruluşlarının bulunduğu yerler dahil) imar planları ve kentsel dönüşüm planları öncelikle yapılarak elde edilecek imara uygun parseller, buralarda yapı ve tesisi bulunan kişilere, bunların değerine uygun olarak rayiç bedel üzerinden değerlendirilmesine olanak verecek yasal düzenlemeler yapılmalıdır. (Kemal Kara, Şerife Kuşçuoğlu, Harika Kuş, Ali Küçükaydın, Şadan Giral bu düzenlemeye katılmayıp, söz konusu arazilerin tasfiye sürecini geciktireceği nedeniyle, imar planı ve kentsel dönüşüm planlarının yapılması beklenmeksizin doğrudan kullanıcısına satılmasının daha uygun olacağını belirtmişlerdir. Maliye Bakanlığı temsilcisi Salahattin Kardeş ise söz konusu arazi ve arsaların belli bir tarih itibari ile il ve ilçe belediye sınırları içindeki yerlerin ihale ile satılmasının kamu vicdanına daha uygun olacağını belirtmiştir.)

e) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (2006)

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 2006 yayımladığı “2B” Sorunu: Gerçekler-Öneriler” adıyla yayımladığı yazanakta aşağıdaki görüş ve önerilere yer verilmiştir:

“2B” sorununun çözümü için Anayasa Değişikliğine gerek yoktur:

Daha önce de belirttiğimiz gibi, “2B” arazilerinin kamu yararı gözetilerek değerlendirilmesi için Anayasa değişikliğine gerek yoktur. Herhangi bir nedenle Anayasa değişikliği yapılacak ise, “2A” uygulamasına yol açan yaptırım Anayasanın 169. maddesinden çıkarılmalıdır.

Orman köylerinin iskanı için “2B” arazilerinden yararlanma olanağı araştırılmalıdır. Bu olanaklar daha da güçlendirilebilir. “2B” uygulamaları için; sonradan değişiklik yapılarak 1961 Anayasası’nda 1970 yılında 1255 sayılı Yasa ile gerçekleştirilen değişiklik ve buna bağlı olarak çıkarılan 1744 sayılı Yasa ile getirilmiş olan; “su ve toprak rejimine zarar vermeme, orman bütünlüğünü bozmama” koşulları yürürlükteki Anayasa’da yer almalıdır. 6831 sayılı Orman Yasası’nın 2. maddesi de buna koşut olarak yeniden düzenlenmelidir.

“2B” arazilerinin değerlendirilmesi bilimsel ve teknik çalışmalardan sonra yapılmalıdır:

İşlemleri yapılan ve bugün toplam 483 bin 999 hektar olduğu belirtilen “2B” arazilerinin Anayasanın özüne uygun olarak değerlendirilmesi amacıyla;

- *Bu alanların hangi gerekçeyle orman dışına çıkarıldığı, bugün nasıl kullanıldığı, fiili durumunun ne olduğu, imar planı kapsamında kalıp kalmadığı belirlenmelidir. Çeşitli araştırmalardan öğrenilmektedir ki; bazı “2B” alanları kamu kurumları tarafından imara açılıp şahıslara satılmış, üzerine ruhsatlı yapılar yapılmıştır. Daha sonra “2B” alanı olarak orman dışına çıkarılmış bu alanların davaları sürmektedir. Kimi yerler ise, çıkarılış gerekçesinden başka durumlara dönüşmüştür. Bu nedenlerle, “2B” alanlarının bugün ne durumda olduğu, kim/kimler tarafından nasıl kullanıldığı, tapuya tescil edilip edilmediği belirlenmelidir.*
- *Orman kadastro yapıp tescil edilmeyen “2B” alanlarının ölçü ve çizimlerinin büyük ölçekli harita ve harita bilgileri üretim yönetmeliğine uygun hale getirilerek tümünün öncelikle tapuya tescilleri sağlanmalıdır.*

- “2B” alanlarının tarım arazileriyle, ormanla ve yerleşim alanları ile bağlantısının ortaya konması ve erozyon riski niteliklerinin belirlenmesinin önemi nedeniyle; alandaki toprağın niteliği, eğimi, bakışı ve denizden yüksekliği ve öteki ekolojik koşullar göz önünde bulundurularak; doğal arazi kullanım yetenekleri belirlenmelidir.
- “2B” alanlarının bulunduğu yerin ekolojik ve coğrafi koşulları ile kullanım yetenekleri kapsamında kamu yararına kullanım biçimleri ortaya konmalıdır. Bu süreçte arazinin çalılık, bataklık, kayalık, verimli toprak vb. özellikler taşıması; ormanlaştırılması, koruma alanı olması, park ve okul yapılması gibi kamu yararına kullanılma olanaklarını belirlemede önemlidir.
- “2B” alanlarını değerlendirmenin biçimi, koşulları, zamanlaması ve yeri konusundaki öneriler ve doğru değerlendirilme seçenekleri; ancak bu çalışmaların bitirilmesi sonunda olanaklı olur. Gerekli çalışmalar bitirilmeden ortaya konulacak çözüm önerileri ise, hayali olmaktan öteye gidemeyecek ve zararlı sonuçlar da yaratabilecektir.

TMMOB’a göre, “2B” konusunda şunlar yapılmalıdır:

- Ormanlar nitelikleri ve işlevleri dolayısıyla toplumun ve insanlığın ortak değerleridir ve asla özelleştirilmeye konu edilmemelidir.
- “2B” arazilerinin önceden kamuya ait bir arazi olduğu gerçeği görül-meli ve kamu çıkarının zarar görmemesi yaklaşımı ile hareket edilmelidir.
- Orman alanlarına yönelik örtülü bir “af”ı içerecek, suç işleyenleri ödüllendirip özendirecek ve ekolojik yıkımlara yol açabilecek nitelikteki Anayasal ve Yasal düzenlemeler gündemden düşmelidir.
- Orman kadastro komisyonlarının bileşiminde fakülte düzeyinde ormancılık eğitimi almış olanların çoğunluk oluşturacağı ve Orman Mühendisi, Ziraat Mühendisi, Harita Kadastro Mühendislerinden oluşan bir komisyon yapısına yönelik yasa değişikliği yapılmalıdır.
- Orman Kadastro komisyonlarının sayısı artırılmalıdır.
- 3402 sayılı Yasada değişiklik yapan 5304 sayılı Yasaya göre, kadastro ekiplerinin çalışmalarının bitirilmesi demek, o alandaki orman sınırları ile orman dışı alanların sınırlarının belirlenmesi anlamına geldiği için, bu çalışmalardan sonra orman içi “2B” alanlarının ayrıca kadastrolarının yapılması gerekmektedir.

- *Kadastro çalışmaları, Orman Kadastro, Mera Kadastro çalışmaları eşgüdüm içinde programlanıp, öncelik verilerek gerçekleştirilmelidir.*
- *Mekansal bilgi sistemlerine veri oluşturacak, mülkiyet ve kullanım açısından tüm sorunları ortadan kaldıracak bir kadastro amaçlanmalıdır ve yeterli ekonomik destek sağlanmalıdır.*
- *“2B” alanlarının belirlenmesinde; “toprak ve su rejimine zarar verme, orman bütünlüğünü bozmama, orman işletmeciliğinin verimliliğini ve etkenliğini düşürmeme” gibi bilimsel ölçütler getirilmelidir.*
- *Bütçe açığı gerekçe gösterilerek ormanların satışı düşünülmemelidir.*
- *Yurt çapında orman kadastro çalışmaları bitirilip, tapuya tescil işlemi tamamlanmadan “2B” konusu gündeme getirilmemelidir.*
- *“2B” arazilerinin orman dışına çıkarılma gerekçeleri, kimler tarafından ve nasıl kullanıldığı, toprak yapısı, eğimi ve erozyona yatkınlığı, çevresinde bulunan orman ve öteki ekosistemlere etkisi gibi nitelikleri içeren envanter ivedilikle çıkarılmalıdır.*
- *Yukarıdaki gerekler yerine getirilinceye değin “2B” uygulamaları yapılmamalıdır.*

f) TMMOB Orman Mühendisleri Odası (2009)

TMMOB Orman Mühendisleri Odası da **Ormanlarımıza Sahip Çıkalım Birliği** adlı oluşuma katılmakla birlik kamuoyuna çeşitli tarihlerde yaptığı açıklamalarda farklı görüş ve önerileri öne sürmüştür. Bu değişiklikler, Oda yönetim kurullarının yaklaşımlarındaki farklılıklardan da kaynaklanmıştır. Oda'nın en son 2009 yılında kamuoyuna yaptığı açıklama aşağıda verilmiştir:

TMMOB Orman Mühendisleri Odasının ormanlar ve 2/B konusunda Anayasada görmek istediği temel ilkeler aşağıdadır.

- a) *Devlet ormanları yalnızca devlet tarafından yönetilip işletilmelidir.*
- b) *31/12/1981 tarihinden önce orman niteliğini tam olarak kaybeden yerler önceliği kullanıcısı orman köylüsü olmak üzere satılarak, eylemli orman, mera, yaylak vb. yerler ilgili idarelere tahsisle değerlendirilmelidir. Bu işler bir tasfiye hareketi olarak düşünülmelidir.*
- c) *Bu alanlar içinde yer alan eylemli orman alanları korunmalı, orman olarak değerlendirilmesi uygun diğer alanlarla birlikte orman idaresine geri tahsis edilmelidir.*
- d) *Orman niteliğini tam olarak kaybeden tarım alanları ve yerleşim alanlarına dönüşen yerler için orman dışına çıkarılma işlemleri 31/12/1981 tarihinden sonraya kesinlikle götürülmemelidir.*
- e) *d- Anayasanın 169 ve 170 inci maddelerinde yer alan 31/12/1981 tarihli orman dışına çıkarılma düzenlemesi Anayasaya eklenecek bir geçici madde içinde ele alınmalıdır.*
- f) *Ormandan çıkarma işlemi, yalnızca orman içinden nakledilecek köylerin yerleştirilmesi için yapılmalı ve başka amaçlara yönelik kullanılacak bir araç haline kesinlikle getirilmemelidir.*
- g) *Ormanları tahrip edecek siyasi propaganda yapılamaz yasağı, orman alanlarını daraltan ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınmamalıdır.*
- h) *Ormanlar her ne ad altında olursa olsun arsa üreten bir arsa ofisi konumunda olmamalıdır.*

TMMOB Orman Mühendisleri Odası'nın, Anayasa Zemininde 2/B Sorununa Çözüm Önerileri

a) Anayasanın 169 uncu maddesine ait önerilen değişiklik:

Anayasanın 169 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan, 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan alanlara ait düzenlemeler çıkarılarak geçici maddeye alınmalıdır. Bu bağlamda, 169 uncu maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmelidir.

MADDE 169- Anayasanın 169 uncu maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler dışında orman sınırlarında daraltma yapılamaz.

b) Anayasanın 170 inci maddesinde önerilen değişiklik:

Anayasanın 170 inci maddesinin içeriği değiştirilmeli ve 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan alanların değerlendirilmesi konusu Anayasaya eklenecek geçici maddeye alınmalıdır.

MADDE 170- Devlet, ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımından; ormanların gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirleri alır.

Bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.

Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır.

Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır.

c) Anayasaya Eklenmesi Önerilen Geçici Madde:

31/12/1981 tarihi itibariyle, bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş alanlara ilişkin düzenlemeler 169 uncu ve 170 inci maddelerden çıkarılarak geçici maddeye alınmalıdır. Böylece, 31/12/1981 tarihi itibariyle orman niteliğini tam olarak kaybetmiş alanlara devamlılık arz eden bir düzenleme görüntüsü verilmemelidir.

GEÇİCİ MADDE 1- 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler orman dışına çıkarılır, satış ve/veya tahsis yolu ile değerlendirilir. Satış ve/veya tahsiste öncelik kullanıcısı orman köylüleri olmak üzere fiilen bu arazileri kullananlarındır. Satış gelirlerinin en az yarısı orman köylüsünün kalkındırılması ve ağaçlandırmalar için ayrılır. Satışa ait usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

g) TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu Basın Açıklaması (2009)

TMMOB bağlı odaların Ankara dışındaki şube ve temsilcilikleri “İl Koordinasyon Kurulu” olarak birliktelik oluşturmakta ve görev alanlarına giren konularda “ortak” görüş ve öneriler oluşturmaktadır. Kurulun 5831 sayılı yasanın gündemde olduğu günlerde, 10 Şubat 2009 tarihinde yapılan basın açıklaması aşağıya aktarılmıştır.

2644 Sayılı Tapu Kanunu'nda değişiklik öngören 5831 sayılı yasa görüşmeleri sırasında TBMM Genel Kurulu'nda verilen bir önergeyle eklenen ek madde (EK MADDE-4) ile 2/B alanlarının satılmasının teknik altyapısı oluşturulmuş, yasa 26/01/2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, 2/B alanları: 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybettiği iddiasıyla, Orman Kadastro Komisyonlarınınca hazine adına orman sınırları dışına çıkartılmış ve artık hukuken orman sayılmayan, çoğunlukla tarım ya da yerleşim alanı haline getirilmiş alanlardır

Bugüne kadar 1744, 2896 ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B Maddesi uygulamaları sonucunda yaklaşık 475 bin hektar alan hazine adına orman sınırları dışına çıkarılmıştır.

2/B Uygulaması sadece orman köylerinde değil, Şehir ve kasaba belediyeleri sınırları içindeki ormanlarda da yapılmaktadır. Bu gün 2B alanlarının yaklaşık 25.000 hektarının (% 5) yerleşim alanı olduğu ifade edilmektedir.

Anayasamızın 170 nci maddesi 2/B alanlarının sadece hak sahibi olan orman köylülerine tahsisine imkan vermektedir. Bu güne kadar bu yerlerin satışına yönelik olarak, 2924 ve 4706 sayılı kanunlar ile getirilen düzenlemelerin, Anayasa Mahkemesi'nce iptal gerekçesi de Anayasa'nın bu maddesi olmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin 23/01/2002 tarihli kararıyla iptal edilen 4706 sayılı kanunun 3. maddesinde yer alan satışa hazırlık hükümleri, iptal gerekçesi ortadan kalkmadığı halde, 5831 Sayılı Yasa'da genişletilerek yer almış, eylemli orman veya korunması gereken doğal sit alanlarının dahi satılmasına esas olabilecek ifraz, tevhit vb. Kadastro ölçümlerinin yapılabilmesine olanak sağlanmıştır.

Ayrıca, bu düzenleme ile, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesi görmezden gelinerek, bu arazilerin orman köylüsü yerine, mevcut kullanıcılara satışı öngörülmektedir.

Bizler, TMMOB Bursa bileşenleri olarak; Mevcut Anayasa ve Yasalara dayanılarak, hazine adına orman sınırları dışına çıkarılmış, ancak mevcut Anayasa ve Yasaların çözüme kavuşturamadığından dolayı boşlukta kalan yaklaşık 475.000 hektar alanın çözüm beklediğini biliyoruz.

Ayrıca, ülke gündemini 30 yılı aşkın bir süredir işgal eden bu alanların boşlukta kalmaması ve değerlendirilip sorun olmaktan çıkarılmasının gerektiğine de inanıyoruz.

Ancak; tüm kamuoyu gibi biz de merak ediyoruz. 2/B Olayı niçin kamuoyu önünde tartışılmaz?

Bu devasa soruna, kamuoyunda tartışarak uzlaşa ile çözüm üretilmesi gerekirken, niçin "oldubitti"lerle yaklaşılır?

Şu nokta iyi bilinmelidir ki; Milyar dolarların telaffuz edildiği 2/B alanlarının satışının, ileriye dönük beklenti bırakmadan, kamu vicdanını rahatlatacak şekilde yapılmaması, kamuoyunda, orman alanlarının rant uğruna mı heba edilmek istendiği yönündeki kuşkuları güçlendirmeye devam edecektir.

Bizler, TMMOB Bursa bileşenleri olarak diyoruz ki;

31.12.1981 tarihi milat kabul edilmek ve ileri bir tarihe alınamayacağı hüküm altına alınmak şartıyla Anayasamızın 170'nci maddesi yeniden düzenlenip, bu yöndeki beklentilere set çekilmediği sürece bu uygulama ormanlarımızın yeniden yağmalanmasının yolunu açacaktır.

31.12.1981 tarihinden sonra oluşan veya bundan sonra oluşacak olan tarım ve yerleşim alanlarının nasıl tekrar ve kesin olarak orman haline dönüştürüleceği, yeni 2/B alanlarının oluşmaması için hangi somut ve caydırıcı çarelerin düşünüldüğü ortaya konulmadan bu beklenti ve endişe ortadan kalkmayacaktır.

**h) TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Denizli Şube Başkanı
İbrahim Gür (2010)**

Anayasa ve ilgili kanun değişiklikleri yapıldıktan sonra Türkiye genelinde 2B standartları içinde kalan ve satışının gerçekleştirilmesi gereken arazileri ilan edilecek. 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e gönderilecek olan 2B Yasası'nın onaylanmasına kesin gözüyle bakılıyor. 'Orman vasfını yitirmiş, kadastro marifetiyle orman alanları dışına çıkartılmış, bir daha geri kazanılamayan ve ıslah edilemeyen arazileri' 2B olarak tanımlanan Çevre ve Orman Bakanlığı'na göre 2B arazileri 473 bin hektardır. Orman Genel Müdürlüğü'nün 2004 yılı başı verilerine göre bu alan, 483 bin 999 hektardır. 2B sorunun özü şudur: Orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin rayiç değerden satılarak, yaklaşık 4.5 milyar metrekaresel alanı kapsayan 2B arazilerinin başka hiçbir kaygı duyulmadan, yalnızca serbest piyasaya dayalı küresel pazar ekonomisinde alınıp satılabilir bir meta olarak değerlendirilmesidir-Ormanlar nitelikleri ve işlevleri dolayısıyla toplumun ve insanlığın ortak değerleridir ve asla özelleştirilmeye konu edilmemelidir.

- ✓ 2B arazilerinin önceden kamuya ait bir arazi olduğu gerçeği görülmeli ve kamu çıkarının zarar görmemesi yaklaşımı ile hareket edilmelidir.
- ✓ Orman alanlarına yönelik örtülü bir affı içerecek, suç işleyenleri ödüllendirip özendirecek ve ekolojik yıkımlara yol açabilecek nitelikteki Anayasal ve yasal düzenlemeler gündemden düşmelidir.
- ✓ Orman kadastro komisyonlarının bileşiminde fakülte düzeyinde ormancılık eğitimi almış olanların çoğunluk oluşturacağı ve orman mühendisi, ziraat mühendisi, harita kadastro mühendislerinden oluşan bir komisyon yapısına yönelik yasa değişikliği yapılmalıdır.
- ✓ Orman kadastro komisyonlarının sayısı artırılmalıdır. -2B arazilerinin değerlendirilmesi bilimsel ve teknik çalışmalarından sonra yapılmalıdır.
- ✓ 3402 sayılı Yasa'da değişiklik yapan 5304 sayılı Yasa'ya göre, kadastro ekiplerinin çalışmalarının bitirilmesi demek, o alandaki orman sınırları ile orman dışı alanlarının sınırlarının belirlenmesi anlamına geldiği için, bu çalışmalardan sonra orman içi 2B alanlarının ayrıca kadastrolarının yapılması gerekmektedir.
- ✓ Kadastro çalışmaları, orman kadastrosu, mera kadastrosu çalışmaları eşgüdüm içinde programlanıp, öncelik verilerek gerçekleştirilmelidir.

- ✓ *Mekansal bilgi sistemlerine veri oluşturacak, mülkiyet ve kullanım açısından tüm sorunları ortadan kaldıracak bir kadastro amaçlanmalıdır ve yeterli ekonomik destek sağlanmalıdır.*
- ✓ *2B alanlarının belirlenmesinde; toprak ve su rejimine zarar vermeme, orman bütünlüğünü bozmama, orman işletmeciliğinin verimliliğini ve etkenliğini düşürmeme gibi bilimsel ölçütler getirilmelidir.*
- ✓ *Bütçe açığı gerekçe gösterilerek ormanların satışı düşünülmemelidir.*
- ✓ *Yurt çapında orman kadastro çalışmaları bitirilip, tapuya tescil işlemi tamamlanmadan 2B konusu gündeme getirilmemelidir.*
- ✓ *2B arazilerinin orman dışına çıkarılma gerekçeleri, kimler tarafından ve nasıl kullanıldığı, toprak yapısı, eğimi ve erozyona yatkınlığı, çevresinde bulunan orman ve öteki ekosistemlere etkisi gibi nitelikleri içeren envanter ivedilikle çıkarılmalıdır.*
- ✓ *Yukarıdaki gerekler yerine getirilinceye değin 2B uygulamaları yapılmamalıdır.*

(Kaynak: DENİZLİHABER 28.09.2010; www.denizlihaber.com)

i) Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (2011)

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), **Ormanlarımıza Sahip Çıkılma Birliği** adlı oluşuma katılmakla birlik kamuoyuna çeşitli tarihlerde yaptığı açıklamalarda farklı görüş ve önerileri öne sürmüştür.

Orman vasfı kaybettirilerek orman sınırları dışına çıkarılan ve 2/B olarak adlandırılan arazilerin satışı Haziran 2011'de yapılacak genel seçim öncesinde tekrar gündeme taşınmıştır. 2003 yılında başlayan süreç sivil toplum örgütleri, kamuoyu baskısı, 10'ncu Cumhurbaşkanı'nın 2 kez iade kararı ve kanun düzeyinde yapılan birçok girişimle ilgili Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları sayesinde bugüne kadar engellenebilmiştir.

Sorunun çözümünü 'satış' olarak gören hükümet, 2009 yılında 5831 sayılı Kanun ile yaptığı bir düzenleme ile 'işgalcileri', 'fiili kullanıcı' yani hak sahibi' yapmış olup, bu konuda kadastro mahkemelerinde de sayısız davalar oluşmuştur. 5831 sayılı Kanun ile ilgili halen Anayasa Mahkemesi'nde açılan dava devam etmektedir. Bu dava ormanlar lehine sonuçlansa bile Anayasa Mahkemesi kararları geriye dönük uygulanmadığı için satılığa çıkarılan 2/B arazileri ile ormanlarımız deyim yerinde ise kapanın elinde kalacaktır. Bu durum karar vericiler tarafından bilindiğine göre, 2/B ile ilgili yaşanan son gelişmelerin iyi niyetli ve çözüme yönelik olmadığı açıktır.

1956 yılında çıkarılan 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1'nci maddesi ormanı sadece birbuçuk satırda; "Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır" ifadesi ile tanımlarken, devamında 11 istisna bent halinde bugüne kadar görev başına gelen değişik hükümetlerin eklemeleriyle 'nelerin orman olmadığını' ve 2'nci maddede 'nerelerin orman dışına çıkarılacağını' tanımlamaktadır. İstisnaların tanımın önüne geçtiği bu durum siyasetçilerin ormana bakışının en çarpıcı örneğidir.

TEMA Vakfı olarak 2/B'lerin tekrar yaşanmamak üzere çözülmesi gerektiğine inanıyoruz. Ancak, 2/B sorunu, bu arazilerin satılması ile çözülemez. Zaten ne kadar kanun çıkarırsanız çıkarın, ormanların 2/B arazisi olarak Hazine adına tescil edilmek suretiyle satışı Anayasa'ya aykırıdır. Devletin elinde 2 tip alan bulunmaktadır: Hazine mülkiyetindeki alanlar ile devletin hüküm ve tasarrufu altındaki alanlar. Devlet hazine mülkiyetindeki alanları satar, kiralar, istediğini yapar. Ama devletin hüküm ve tasarrufu altındaki alanlar; ormanlar, meralar, dağlar, otlaklar, yaylaklar, kışlaklar, sulak alanlar, denizler, karasuları, akarsular ve yeraltı suları Egemenlik Hukuku'na tabidir. Egemenlik Hakkı, Türkiye Cumhuriyeti kurulurken halkın kendi

iradesiyle devlete tanıdığı özel bir yetkidir. Bu nedenle Mülkiyet Hukuku'nu devletin hüküm ve tasarrufu altındaki alanlarda işletemezsiniz.

Çözüm için; önce Anayasa Mahkemesi'nde devam eden dava sonuçlandırılmalı; Anayasa'nın 169'ncü maddesinin son fıkrası ile 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2/B maddesi kaldırılmalıdır. 2/B sorunu, sadece fiziki değil sosyal boyutuyla da çözülmelidir. Orman içinde yapılmış siteler yıkılmalıdır. Ancak, kentleşmiş toplu yaşam alanlarında yaşayan insanların sokağa atılmaları kesinlikle düşünülmemelidir. Hukuk sistemimizde 1960'lı yıllara kadar Kat Mülkiyeti, 1990'lı yıllara kadar da devre mülk Hukuku yoktur, ihtiyaçlar bu kanunların hazırlanmasını sağlamıştır. Şimdi ihtiyacımız olan yeni bir kanundur. TEMA Vakfı olarak bu kanunu 'Sürelî Mülkiyet' olarak tanımlıyoruz.

Dünyada süreli mülkiyet örnekleri vardır. Avrupa'da bazı tarihi yörelerde, tarihi kentlerde 30-40 yıllık mülkiyet vardır ve hiçbir zaman kişi sonsuz bir mülkiyet hakkını satın alamaz, mülkiyet belediyelerde, belki bazı yerel yönetimlerde. Örneğin herhangi biri 2/B arazisi olarak orman sınırı dışına çıkarılan bir orman alanına yapılmış bir binayı 60 yıllığına satın alabilir. 20 yıl kullandıktan sonra 40 yılını çocuğuna bırakabilir. O kişinin çocuğu da kendisine kalan bu hakkı kullanabilir veya diyelim ki 35'inci yılda bir başkasına satabilir, ama satın alan geriye kalan 35 yıllık mülkiyeti almış olur. Bina daha sonra mülkiyet sahibi yönetime geçer. Buna süreli mülkiyet denir.

Kamuoyu 2/B arazilerinin satışına karşıdır. TEMA Vakfı'nın daha önce düzenlemiş olduğu "Bir İmzaya Karşı Bir Milyon İmza" Kampanyası'na katılarak tepkisini gösteren 1.236.842 kişi bunun ispatıdır. BM Genel Kurulu sürdürülebilir kalkınma ve milenyum hedeflerine ulaşmada ormanların önemine yönelik farkındalığın artırılması amacı ile 2011 yılını "Uluslararası Orman Yılı" ilan etmiştir. Ağaç varlığımızın artırılması konusunda başarılı çalışmalar yapan hükümetin, orman vasfı kaybettirilen orman alanlarını satışa çıkarmasına anlam vermek mümkün değildir. TEMA Vakfı, orman vasfı kaybettirilerek 2/B statüsüne geçen arazilerinin satışının durdurulması ve süreli mülkiyet gibi yeni yöntemlerle çözülmesi çağrısında bulunmaktadır. Anayasa'mıza ve üstün kamu yararına aykırı bu işlemlerin durdurulması için Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu iptal davasının sonuçlandırılmasına öncelik verilmelidir.

(Kaynak: <http://tema.org.tr/Sayfalar/GuncelHaberler.html> (15 Ekim 2011))

j) Cumhuriyet Halk Partisi (2011)

12 Haziran 2011 tarihinde yapılan Genel Seçimler öncesinde Cumhuriyet Halk Partisi, Bilim, Yönetim ve Kültür Platformu tarafından gündemdeki sorunlarla ilgili görüş ve önerini içeren bir dizi kitapçık yayımlamıştır. Bu kitapçıklardan biri olan “**30 Yıllık 2B Sorunu Bitecek, Herkes Rahat Bir Nefes Alacak**”ta yer verilen görüşler aşağıya aktarılmıştır.

*CHP olarak 2/B alanlarında çevre/orman kaygısını gözeterek, devlet ile vatandaşlar arasındaki sorunları tümüyle sona erdirecek; bu çerçevede, yapılaşmış alanlar ile tarımsal alanlardaki mülkiyet sorununu çözecek, orman köylülerini destekleyecek bir proje öneriyoruz. Projemiz, devlet ile vatandaşlar arasındaki temel bir uyumsuzluk alanında barışı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle projemize **2/B Barış Projesi** adını veriyoruz.*

Neden “Barış Projesi”?

2/B arazisinde binası olanlar, tarımsal faaliyette bulunanlar ve orman köylülerimiz kullandıkları arazinin tapusunu alacak. Anayasa'nın 170'inci maddesi değiştirilecektir.

*Değişiklikte “**31.12.1981**” tarihi muhafaza edilecektir. 2/B alanlarında;*

- *Tarımsal faaliyet yapılması,*
- *Şehir, kasaba ve köy yapılarının bulunduğu alanların değerlendirilmesi,*
- *Hak sahibi gerçek ve tüzel kişilere bedeli karşılığında satılması,*
- *Devri, sınırlı aynı hak tesis edilmesi, kiralanması,*
- *Kamu idarelerine tahsisi ve tasarrufuna izin verilecektir.*
- *31.12.1981 tarihinden önce orman sınırı dışına çıkarılmış olmakla birlikte tarımsal faaliyet veya konut, sanayi/ticaret tesisi gibi amaçlarla kullanılmayan araziler satışa konu olmayacak, **bu alanlar yeniden ormana dönüştürülecektir.***

I. Aşama

Anayasa değişikliği sonrasında çıkarılacak yasanın kapsamı:

Yapı sahipleri, yapının türleri (konut, sanayi, ticaret vb.gibi) arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın “hak sahibi” olarak tanımlanacak ve **satışlar doğrudan hak sahiplerine yapılacaktır.**

Hak sahipliğinin tespitinde kadastro kayıtları esas alınacaktır.

Belediye imar planı veya mücavir alan sınırları içerisinde olup da ağırlıklı olarak **konut amaçlı kullanılan taşınmazlar;**

Satışa konu olan 2/B arazisinin üzerindeki yapıda bulunan konutu veya konutları dışında **ilgili büyükşehir belediyesi/belediye sınırları içerisinde başka bir konutu bulunmayan hak sahiplerine emlak vergisi değeri,**

Esnafın kullandığı işyerleri için emlak vergisi değeri,

Diğerlerine ise rayiç bedel üzerinden satılacaktır.

II. Aşama

Münhasıran tarım ve hayvancılık amaçlı kullanılan taşınmazlar **emlak vergisi değeri üzerinden devredilecektir.**

Belediye mücavir alan sınırları dışında bulunan tarım arazilerinde sulu alanlarda 40, kuru alanlarda 100 dönüme kadar olan araziler devredilecektir.

Orman köylülerinin münhasıran yerleşim veya tarım ve hayvancılık amaçlı kullandıkları **taşınmazlar bedelsiz devredilecektir.**

Tarım ve hayvancılık amaçlı kullanıldığı için emlak vergisi değeri üzerinden veya orman köylülerine **bedelsiz olarak devredilen araziler tarım ve hayvancılık amaçları dışında kullanılamayacaktır.**

Devlet tarafından daha önce satıldığı veya çeşitli kanunlara dayalı olarak devredildiği halde, sonradan 2/B alanına alınması nedeniyle tapuları iptal edilen yerler “**mülkiyet hakkı**”na saygının bir gereği olarak **eski sahiplerine bedelsiz olarak iade edilecektir.**

- Eskiden beri vatandaşlarımızın tapulu yeri olduğu halde, daha sonra 2/B alanı olduğu gerekçesiyle tapuları iptal edilerek mülkiyeti Hazi-

ne'ye geçen araziler de emlak vergi değerinin 1/2'si oranındaki bir bedel **üzerinden eski sahiplerine devredilecektir.**

- **Kadastrosu yapılmış, hak sahibi belirlenmiş arazilerde ecrimisil alınması uygulamasına son verilecektir.**
- **Üzerinde yapılaşma bulunmayan ve tarım ve hayvancılık amaçlarıyla da kullanılmayan araziler yeniden ağaçlandırılarak orman alanına dönüştürülecektir.**
- **Satış bedelinin ödenmesinde 24 aya kadar taksit yapılabilir, Bakanlar Kurulu bu süreyi 48 aya kadar çıkarabilecektir. Taksitle ödeme halinde aylık TÜFE farkı kadar bir faiz bedele eklenecektir.**
- **Satıştan elde edilen gelirin;**
 - **Yüzde 40'ı orman alanlarının ıslah ve ihyası ile yeni orman alanlarının oluşturulması,**
 - **Yüzde 30'u orman köylülerinin kalkınması ile tüm Türkiye'de hayvancılığın ve yeni kurulacak Hayvancılık ve Et Ürünleri Kurumu'nun desteklenmesi,**
 - **Yüzde 30'luk kısmı ise devlet üniversitelerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi için kullanılacaktır.**

Barış Projesi'nin Diğer 2/B Söylemlerinden Farkı

"Sosyal devlet" anlayışıyla 2/B arazisini, üzerindeki yapıyı konut olarak kullananlar ile işyeri olarak kullanan esnafa rayiç bedel değil, **emlak vergisi değeri üzerinden,**

Tarım ve hayvancılık faaliyetinde bulunanlara rayiç bedel değil, emlak vergisi değeri üzerinden,

Orman köylülerine bedelli değil, bedelsiz olarak,

Devlet tarafından daha önce satıldığı halde sonradan 2/B olduğunun anlaşılması nedeniyle tapuları iptal edilen yerler bedelli mukabili değil, bedelsiz olarak,

Eskiden beri vatandaşlarımızın tapulu arazisi olduğu halde, daha sonra 2/B olduğu gerekçesiyle tapuları iptal edilen yerler rayiç bedel değil, emlak vergisi değerinin 1/2'si üzerinden devredilecektir.

Satıştan elde edilen gelir ormanların ıslahı ve yeni orman alanlarının oluşturulması yanında, orman köylülerinin ve hayvancılığın desteklenmesi ve devlet üniversitelerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi için kullanılacaktır.

Barış Projesi ile 2/B arazilerinde mülkiyetten kaynaklanan sorunları çözeceğiz.

2/B arazisinde binası olanlar, tarım ve hayvancılık faaliyetinde bulunanlar ve orman köylülerine kullandıkları arazinin tapusunu vereceğiz.

Yeni orman alanları oluşturacağız.

Orman köylüleri ve hayvancılığın desteklenmesi ile üniversitelerin geliştirilmesi ve desteklenmesi için kaynak yaratacağız.

k) TMMOB Peyzaj Mimarları Odası (2011)

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, “2B” konulu yazanak hazırladı ve 18 Ağustos 2011 günü yaptığını basın açıklamasıyla kamuoyu açıkladı. Yazanağın konuyla ilgili bölümleri aşağıya aktarılmıştır.

İktidar 2B arazilerinin yalnızca % 4,5'ini oluşturan yapılaşmış yerlerin fotoğrafını göstererek toplumu yanıltmaya çalışmaktadır. Gerçekte ise ormanları ve bu alanları; arsa, özelleştirme ve rant sağlama alanı olarak görmektedir. Bakanın; “önceligi İstanbul, İzmir, Muğla, Balıkesir, Mersin ve Antalya'daki 2B alanlarına veriyoruz” açıklaması, niyeti net bir biçimde ortaya koymaktadır. Amaçları 2B sorununa çözüm bulmak değil, bu alanların rantını sermayeye ve yandaş belediyelere aktarmaktır.

Seçim öncesinde gizlilik içinde yürütülen bir tasarıyla 2B alanlarının satılmasını gündeme getirmek; ormanlarımızda onarılması güç zararlara yol açacaktır. Bu girişim 2B'cileri yeni 2Bler yaratmak için özendirici olacaktır.

İçeriğini bilmiyoruz ama yoksul orman köylüsünün ağzına bir parmak bal çalınıyormuş gibi gösterilecek bir oyun söz konusudur. Seçim dönemlerinde gündeme getirilen ormanlara yönelik yasal düzenlemeler; orman yangınlarının artmasında etkili olmaktadır. Bu nedenle 2011 yılında orman yangınlarının artmasından endişe duyuyoruz.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası'nın, “ilmen ve fennen vasfını yitirmiş olmak” gibi bilimsel karşılığı olmayan bir terminoloji ile ekosistemin en değerli varlığı olan ormanların yapılaşmasına göz yumarak bu ülkenin geleceği ile oynayanlara tek sözü var; “bu ülkenin peyzaj mimarları var...bu ülkenin peyzaj mimarlığı disiplini, ekosistem parçalarında insan ve veya dış etkenlerden dolayı sözde ilmen ve fennen vasfını yitirmiş tüm doğal sistemin gerçek durumuna kavuşturulması için peyzaj ekolojisi bağlamında planlama, tasarım ve peyzaj onarım teknikleri uygular.

Ormanlarımız, en temel peyzaj alanlarımızdır, Anayasa'dan çeşitli yasalara kadar, “koruma” altına alınan doğal varlıklarımızdan birisidir. Ormanlarımız, aynı zamanda maalesef “çeşitli çıkarları çatıştığı” bir alandır. Çıkar çatışmaları, Anayasa değişikliklerinden yasa değişikliklerine kadar somut olarak karşımızda duran bir olgudur. Ormanlardan beklentisi olanlar kimlerdir? Sorusuna yanıtı aradığımızda ilk akla gelen “orman köylüsü”dür. Oysa çıkarların gündeme geldiği ilişkiler ağı incelendiğinde, karşımıza doğayı ve insanı acımasızca sömüren, tek amacı “para” olan “kapitalist ilişkiler” çıkmaktadır.

Siyasal iktidarca 2003 yılı Mart ayından beri gündeme getirilen Anayasa'nın 170. Maddesindeki değişiklik ile orman niteliğini kaybeden arazilerin orman sınırları dışına çıkarılması ayrıca, 6831 sayılı Yasadaki değişiklikler ile kızılâğaç ve kestaneliklerin orman ağacı sayılmaması yönündeki çalışmalar, yaşanan sürecin bir sorun olduğunu göstermeye yeterlidir. Bilgi yetersizliği nedeniyle kamuoyunda farklı görüşlerin oluşması ise, belki de daha önemli bir sorundur.

“2B” sorununun özü şudur: Orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin **“rayiç değer”**den satılarak yaklaşık 4.9 milyar m²'lik alanı kapsayan “2B” arazilerinin başka hiçbir kaygı duyulmadan, yalnızca serbest piyasaya dayalı “küresel pazar ekonomisi”nde alınıp satılabilir bir meta olarak değerlendirilmesidir.

Oysa; Anayasaya göre, “2B” arazilerinin yalnızca orman köylüsünün yararlanmasına tahsis edileceği ve orman köylüsüne tanınan hakkın “mülkiyet hakkı olmadığı” bir zeminde “kimler, neyin peşindedir?” Sorusunun yanıtı bilinmelidir. Beklenti nedeniyle orman yağmasının artarak sürdüğü de bilinmelidir. Doğal varlıkların korunmaktan öte başka bir rayiç değerinin olmadığı da bilinmelidir.

Peyzaj Mimarları Odası ve TMMOB'ne bağlı meslek odaları; kamuoyunu uyurma adına süreci doğru bilgilendirmeyi görev bilmektedir. Sorunlara doğru çözümler bulmayı da ana görevi saymaktadır. “2B” bir sorundur, o halde en uygun çözümlerle bu sorun ortadan kaldırılmalıdır. **Uygun çözümler, siyasal iktidarca, yalnızca “satma” ve “gelir sağlama”dır TMMOB için uygun çözümlerin temeli, “bilimsel ve sosyo – ekonomik gerçekler ışığında kamu yararı”dır.**

Siyasi iktidar, 2003 yılında ki açıklamalarında 25 milyar dolar bu gün 30 milyar dolar gelir sağlanacağı gerekçesiyle, Anayasanın 169. Ve 170. Maddelerini değiştirerek, orman niteliğini kaybettiği gerekçesiyle “ormancılık düzeni dışına çıkarılan” ve “2B Arazisi” olarak adlandırılan 473 bin hektar büyüklüğündeki orman arazisinin “satış”ını gündeme getirmiştir.

...

Anayasa değişikliği yapmadan 2B arazilerinin satışına çözüm bulunduğunun ileri sürülmesi, Anayasa Mahkemesi kararlarının hiçe sayılması yanında siyasi iktidarın gerçek yüzünü ve amacını da ortaya koymaktadır. Anayasa Mahkemesinin satışların durdurulmasına neden olan kararına karşın yeni bir yasal düzenlemenin yapılması; yasanın Anayasa Mahkemesine götürülmesi ve iptal süreci içinde siyasi iktidarın belli çevrelere ve yandaşlarına satışların gerçekleştirilmesini sağlamasından sonra diğer yerlerdeki “çözeceğim” dediği sorunların ve orman içi köylere vaat ettikleri projelerin ortada kalmasını sonucunu doğuracaktır.

Siyasal iktidarın konuyla ilgilenen ve toplum yararının gözetilmesini ısrarla belirten meslek odaları, dernekler, sendikalar, kooperatifler, vakıfların uyarı ve önerilerine kulaklarını tıkaması “2B” arazilerini -diğer kamu varlıklarında yaptıkları gibi- “satmak” tan başka bir düşüncenin olmadığını bir kez daha göstermiştir. Bu süreçte, “bilim ve fen bakımından tam olarak kaybedildiği” gerekçesiyle orman dışına çıkarılan “2B” arazileri, yerli ve yabancı sermayenin istemi doğrultusunda paraya dönüştürülecek arsa olarak görülmekte, bu alanlara kaçak olarak yapılmış otel, motel gibi turistik tesisler, lüks villaların ve öteki yapıların meşrulaştırılması amaçlanmıştır.

Bunun yanında “zilyetliğini devraldım” denilerek edinilmiş olan rantı yüksek yerlerdeki satış işlemlerine öncelik verilerek, politik ilişki ve baskılar sonucu gerçekleştirilecek imar planlarıyla belli çevrelere çıkar sağlanması, söz konusu olacaktır. Bu süreç yerel yönetim seçimlerinde işgalcilerin kent yönetimlerinde de etkili olmalarına yol açabilecektir.

Demokrasi, insan hakları, özelleştirme, çevre gibi pek çok konuda açıklamalar yapıp, siyasi iktidara uyarılarda bulunan ve uyum yasalarının çıkarılmasını isteyen **Avrupa Birliği sözcülerinin “2B” konusunda sessiz kalması anlamlıdır.** Sormak gerekir: “Bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybetmek” veya “orman olarak muhafazasında **yarar görmemek**” biçimindeki yasal düzenlemeler hangi Avrupa ülkesinde vardır?

ORMAN KÖYLÜMÜZ BUGÜN MÜ AKLINIZA GELDİ?

2B arazilerinin orman köylerinde yaşayan yurttaşlarca ormandan edinildiği bilinmektedir. Geçim kaynaklarının kıt olduğu bu köylerde; toprak sorunu ormandan çözülmek istenmiştir. Bu ülkenin halkı bu güne kadar orman köylüsü ile hiç ilgilenmeyenlerin bu gün orman köylüsünün ekonomik kalkınması için, refahı için hareket ettiklerine inanır mı?

Peyzaj mimarları olarak soruyoruz; orman köylerinin kalkındırılmasına yönelik olarak, 1744 sayılı Yasa ile getirilen ve 6831 sayılı Orman Yasası'na eklenen Geçici 3. Madde; “**her yıl genel bütçenin binde birinden az olmamak üzere genel bütçeden yapılacak yardım**” yapılmasını **öngörmüştür.** Bu güne kadar hangi siyasi iktidar bu madde hükmünün yerine getirmiştir. Yoksul ve yoksun orman köylüsüne yönelik yasaların öngördüğü yatırımları yeterince yerine getirmeyen iktidarlar; ormanları oy ve para kazanma aracı olarak görmüşlerdir. Esasında orman köylüsünün adı kullanılarak, yandaşlarına ve sermaye çevrelerine ormandan arsa sağlama amaçlı çıkar gruplarına hizmet etme amacıyla olan siyasilerin bu amaçları çok açıktır, tek sorun halkımızın bu açıklığı net olarak görmesi ve değerlendirmesi olacaktır.

TOKİYE DEVREDECEKLER(miş)...

2B arazilerinin belirlenmesi ve satışla konu edilmesi, içinde bulunulan orman ve öteki ekosistemleri yok saymaktadır. Orman bütünü içinde bir varlık değeri olmasına karşın, 2B arazileri, sanki yalıtılmış, etkisiz ayrı bir arazi parçasıymış gibi gösterilmekte; bu arazilerin bitişiğinde bulunan milli park, tabiatı koruma alanı, orman, sulak alan vb. Peyzaj karakteristiklerinden oluşan ekosistemlerin parçalanmasına neden olunabileceği göz ardı edilmektedir.

Yine, bu alanların çeşitli amaçlarla yapılaşmaya açılması ve yapılaşma sonrasında orman ekosisteminin bir parçasına katı, sıvı ve gaz atıkların yapacağı olumsuz etkiler örmezden gelinmekte, böylesi bir bilimsel gerçeklik yok sayılmaktadır. Bu alanların yapılaşmaya açılması durumunda; gerekli alt yapı hizmetlerinin götürülmesi için yeniden orman tahribine yol açabilecektir. Oysa, bu alanların doğal bitki ve hayvan varlığı özellikleri ve katkıları bilinmemekte dolayısı ile yok sayılmaktadır. Bu yüzden 2B arazileri yakınında bulunan ekosistemler için yaşamsal önem taşıması yanında; yok edilmelerinin sel, çığ, toprak kayması ve erozyon gibi yıkımlara yol açabileceği gerçeği göz ardı edilmektedir.

Ülkemizde arazi kullanım planları yapılmamıştır. Bundan dolayı da; yerleşim alanları, tarım alanları, sanayi alanları, meralar ve orman alanları tam olarak belirlenmemiştir. Öte yandan “köyden kentte göç” sonucu ortaya çıkan arsa gereksinimi, belediyelerce karşılanmamıştır. Bu süreçte ortaya çıkmış olan bu boşluk, arazi mafyası tarafından doldurulmuştur.

Öte yandan bu sürecin yaşanmasına olanak sağlayan, göz yumanlara hiçbir yaptırımdan söz edilmemektedir. Bu arazilerin satışı, devri ve kiraya verilmesi gibi önerilerin gündeme getirilmesi, hem örtülü bir “af” niteliği taşımakta hem de politik tercihleri yönlendirme amacı gütmektedir.

Ayrıca geçmişte Bursa ve Karabük-Yenice örneklerinde olduğu gibi hazine tarafından satılmış 2B alanları Orman Bakanlığı'nca bastırılan kitapta (televizyonlarda da kaynak gösterilerek) satışı yapılmadığı için sorunlu alanlar olarak gösterilmektedir.

Antalya Kepez'de yıllar önce “Gecekondu Ölleme Bölgesi” ilan edilen, imar planları yapılan ve hak sahiplerine bedeli karşılığı devredilen yerler, satılacak yerler olarak gösterilmektedir.

O nedenle konuyu basit bir arazi satışıymış gibi gösterme çabalarına inanılmamalıdır.

9 Şubat 2011 tarihinde yapılan basın açıklamasında aşağıdaki görüş ve önerilere yer verilmiştir:

ANAYASAYA AYKIRI OLMASINA KARŞIN 2B'LERİ SATMA İNADI NİYE?

Orman köylüsüne bile satışı olanaksız

Son 50 yılda ormanlarla ilgili 55'in üzerinde düzenleme yapılmış olup, bunların içerisinde 6 ayrı yasada yapılan yaklaşık 20 düzenleme hakkında Anayasa Mahkemesi'ne dava açıldığı ve 16'sının iptal ile sonuçlandığı görülmektedir. Orman Yasası dışında, adeta şaşırtma taktiğiyle farklı yasalara eklenen maddelerle amaca ulaşma inadı dikkat çekicidir. Benzer inat AKP iktidarı tarafından da sürdürülmektedir. Yaklaşan seçim öncesi ormanlarımızın talan edilmesine yönelik bu düzenlemenin de anayasaya aykırı olacağı kanısındayız. Çünkü Anayasa Mahkemesi'nin, 01.06.1988 tarihli ve E.1987/31, K.1988/13 sayılı; 01.06.1988 tarihli ve E.1987/32, K.1988/14 sayılı; 30.03.1993 tarihli ve E.1992/48, K.1993/14 sayılı; 29.09.1995 tarihli ve E.1995/13, K.1995/51 sayılı; 23.01.2002 tarihli ve E.2001/382, K.2002/21 sayılı olmak üzere 5 ayrı kararı ile vermiş olduğu, **"...yasa koyucunun, bu alanların (2B'lerin) kullanıcılarına veya başkalarına, hatta orman içi köyler halkına satılmasını veya bu amaçla devredilmesini sağlayacak bir düzenleme yapması olanaklı değildir..."** kararları halen geçerlidir. Buna rağmen, AKP'nin, 2B'leri Anayasada değişiklik yapmadan satmak istemesinin nedeni nedir?

Anayasa Mahkemesi tarafından, bir anayasa ihlali olarak görülen bir uygulama tekrar edilirse anayasaya aykırı bir işlem haline gelir ve anayasal suç oluşturur. Bu açıdan, anayasa ve yasa kuralları ile yargı kararlarına herkesin, başta AKP iktidarının uyması ve uygun davranması gerekmez mi? Ayrıca AKP hükümeti tarafından 2B arazilerinin parselasyonu için çıkarılan 15 Ocak 2009 tarihli yasal düzenleme de Anayasa Mahkemesi'ne taşınmış ve kararın çıkması beklenmektedir. Karar beklenmeden satışa yönelik düzenleme yapma acelesi neden kaynaklanmaktadır? Kaldı ki Mahkeme parselasyona yönelik yasayı iptal etmese bile anayasa hükümleri çok açık şekilde satışa engeldir.

2B alanlarının sadece % 5'i yapılaşmış

Kamuoyundan sürekli gizlenen durum şudur: Zaten bu alanlar yapılaşmış, şehirler oluşmuş buraların orman haline dönüştürülmesi olanaksız en azından işgalcilerden parasını alalım argümanı kullanılıyor. Bu tamamen kamuoyunu yanıltmak için yapılan kandırmacadır. Resmi rakamlara göre

2B alanları kullanım durumları şöyledir: Ekili alan %62.1, meyve bahçesi %23.2, otlak ve yaylak %7.4, yapılaşmış alan %4.7, narenciye alanı %1.7, sera alanı %0.5, kamuya tahsisli alan %0.4

Buradan da çok net anlaşılmaktadır ki 2B arazileri içerisinde yapılaşmış olan kısım yaklaşık % 5 dolayındadır. Ama satışa yönelik tasarıda % 5'lik kısım değil bütün 2B alanları satışa hazır hale getirilerek, yapılaşmaya açılmak istenmektedir.

Satış bekleyenler sürprizle karşılaşabilirler

İstanbul'da şu anda yaklaşık 77.000 dönüm üzerinde, 59.000 2B parseli üretilmiş durumdadır. Bu parsellerin kadastrosu yapılırken mevcut duruma göre ölçümleri yapıp hazine adına tespitleri yapılmakta ve işgal edenlerin bilgileri şerh düşülmektedir. İşgalcilerinin isimlerinin şerh düşülmesinin nedeni AKP'nin çıkarmayı planladığı satışa yönelik satış ile buraların işgalcilerine satılması olarak görülse de çok farklı durumların da olduğunu kamuoyundan kaçırmıyor.

Aslında iktidarın buraları barınma hakkını kullanan yoksul yurttaşlara verme gibi bir niyetinin olmadığı yasa tasarısından anlaşılmaktadır. Çünkü deniz ve orman manzaralı rantı yüksek araziler lüks konut yapılmak üzere TOKİ'ye devredilecektir. Satışla ilgili yasa taslağında, işgalciye satılabilmesi için geriye dönük 5 yıl süreyle orada oturma zorunluluğu aranmaktadır. Bu durumda örneğin 2009 yılında parasını ödeyerek orayı almış olan vatandaş, satış sırasında hak iddia edemeyecektir. 2B parsellerinin de sürekli el değiştirdiği bilindiğine göre tapu alma hayali yaşayan birçok yurttaş hayal kırıklığına uğrayacaktır.

TOKİ devrede olacak

Yasa tasarısında şöyle denilmektedir: 'Tarım arazileri dışında kalan, üzerinde yapılaşma bulunan ve kentsel dönüşüm projeleri kapsamında değerlendirilmesi talep edilen yerlerden maliye bakanlığınca uygun görülen taşınmazlar, hak sahipleri ve hakları da belirtilmek sureti ile 1319 sayılı kanunun 29. Maddesine göre belirlenen asgari metrekare birim değeri üzerinden öncelikle toplu konut idaresi başkanlığına, talebinin olmaması halinde büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerine, büyükşehir belediyelerinin talebinin olmaması halinde ilgili belediyelere, diğer yerlerde ilgili belediyelere devredilebilir.' Burada niyetin TOKİ eliyle yapılaşmamış 2B arazilerinin (%95'i) yapılaşmaya açılması olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yapılaşmış % 5 içinde de kentsel dönüşüm yapma bahanesiyle istediği yeri alma hakkı verilmektedir. Söz konusu yasa tasarısıyla; barınma hakkını kullanan yoksul yurttaş tapu sahibi yapılmak isteniyormuş gibi gösterilerek, rantın TOKİ eliyle paylaşılacağı gözlemlenmektedir.

Doğa rahat bırakılsa 2B sorunu çözülecek

2B kadastro yapılrken, sahihsiz ve 2B arazisi olduğu bilinmeyen arazilerin sanki işgalcisi varmış gibi birilerine peşkeş çekildiği bilgileri ulaşmaktadır. Aslında burada yapılması gereken sahihsiz 2B alanlarının 2B olarak tapuya yazılmaması hemen oraların ormana dönüştürülmesidir. Çevre ve Orman Bakanı 2B alanlarının %10'unu bu şekilde eylemli orman (kullanılmayan arazilerin kendi kendine ormanlaşması) olarak tescil ettik demektir. Burada şu soru mutlaka sorulmalıdır? Madem 2B alanlarının %10'u eylemli orman haline gelmiş o zaman 2B alanlarından % 5 yapılaşmış alanı dışında bırakın, geriye kalan %85'i neden orman haline gelmesine izin vermiyor oraları da yapılaşmaya açıyorsunuz. Demek ki doğa kendi haline bırakıldığında buraları zaten ormanlaştırıyor. Kaldı ki her tarafı orman olan insan eliyle oluşturulduğu belli 2B alanlarının ormana dönüştürülmesi hiç zor değildir.

2B parsellerinin % 20'sine dava açıldı

2B işgalcilerinin belirlenmesi sırasında çok fazla itirazın olduğu bilinmektedir ve yaklaşık parsellerin %20'sine (12.000 dolayında) dava açılmıştır. Bunun en önemli nedenleri 2B alanlarında oturanların yaklaşık %50-60'nın kiracı olması ve uzun yıllardır burada bulunmaları nedeniyle hak talebinde bulunulması, arazilerin tapusuz olması nedeniyle satışların belgelenemesinden kaynaklı olarak birden fazla hak talebinde bulunanların olması, 2B arazisi olduğu bilinmeyen ama ölçümler sırasında 2B arazisi olduğu belirlenen boş araziler için sanki işgalcisi varmış gibi hak talebinde bulunulması vb. etkenler sayılabilir.

Mülkiyetle ilgili yine şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır. Yasa çıkartılarak buraların satılması Anayasa'nın 169 ve 170. Maddelerine aykırıdır. Konunun Anayasa Mahkemesi'ne taşınması halinde daha önce 5 kez iptal ettiği üzere bu satışların da iptal edileceği kesin olduğundan geriye dönük yapılan satışlar muvazaalı tescil durumuna düşeceği için tekrar Hazine adına tescil edilmesi gerekecektir. Bu durumda da devletin tapu siciline güven ilkesine dayanarak, tapudan gidip bu yerleri satın alan vatandaşların elinden bu yerler alınacak ve bu durum Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşınarak Türkiye milyonlarca tazminata mahkum edilecektir.

3. köprü ile yeni 2B alanları oluşacak

İstanbul'da en yoğun 2B alanlarının bulunduğu ilçeler Beykoz, Sultanbeyli, Ümraniye, Pendik, Tuzla, Çatalca ve Silivri'dir. Bu ilçeleri ayrı ayrı incelediğimizde en çok kamuoyunda konuşulan ve rantın oldukça yüksek olduğu yerler Beykoz, Ümraniye ve Sultanbeyli olarak karşımıza çıkıyor. Bu ilçeler kadar hatta bazılarından daha fazla 2B alanına sahip olmasına karşın Pendik, Tuzla, Çatalca ve Silivri'nin rant anlamında geride kalmasının en önemli nedeni Beykoz, Ümraniye ve Sultanbeyli'nin 2. Köprü güzergahın-

da konumlanmış olmalarıdır. Köprü ile birlikte buraların değerleri artmış ve orman alanlarının göz göre göre yağmalanmasına izin verilmiştir. Gündemle olan 3. Köprü ile birlikte maalesef ileride Sarıyer'de de benzer uygulamaların ortaya çıkacağı bilinmektedir. Hatta şimdiden birçok orman arazisi işgal edilmiş durumdadır. Köprü inşaatı ile birlikte köprü güzergahı çevresinde yapılaşmanın başlayacağı ve İstanbul'un en önemli orman alanları ile su havzalarının ranta yenik düşeceği kesindir.

Çözüm önerilerimiz:

- ✓ Türkiye'de, ormanları tehdit eden eylemlerin ve orman yağmasına yol açan nedenlerin kaynağı kurutulmadan sürdürülebilir ormancılıktan söz edilmesi olanaksızdır. Ormanların daha fazla tahrip edilmesini önlemek bakımından, orman kadastrounun bir an önce tamamlanması ve bugüne kadar ancak %25'i tapuya tescil edilebilmiş olan orman varlığımızın tamamının tapuya tescil edilmesi zorunludur.
- ✓ Anayasanın 169. maddesinin son fıkrasıyla, 6831 sayılı Orman Yasasının 2. maddesinde, orman dışına çıkarmayı düzenleyen kurallar iptal edilmelidir. Anayasanın orman köylüsünün korunması başlıklı 170. maddesi de yeniden düzenlenmelidir. Orman dışına çıkarmaya anayasal dayanak oluşturacak yaklaşımlardan özenle kaçınılmalıdır. Bunun dışında, özel ve istisnai bir durum olarak, orman içindeki köylerin nakli dışında orman dışına çıkarmaya izin verilmemelidir. Devlet ormanlarının yalnızca devlet tarafından yönetilip işletilmesi öngörülmelidir.
- ✓ Ormanlardan orman dışına çıkarmaya son verildikten sonra, mevcut 2B alanlarının nasıl çözüleceği de modellenmelidir. Bunun ilk koşulu da, ormanların Anayasa'da belirtilen 31.12.1981 günü itibarıyla tespit edilerek bir an önce sınırlandırılması ve tapu kütüğüne tescil edilmesi, orman dışına çıkarılan yerlerin gruplandırılarak çözülmesidir. Ormanların sınırlandırılarak tapuya tescili, bütünlüğünün korunması ve işlenmesi, orman köylüsünün üretici durumuna getirilerek kalkındırılması ve yaşam düzeyinin artırılması, üzerinde bir yerleşme alanı ya da yapı topluluğu niteliğinde işgaller bulunan 2B'lerin değerlendirilmesi, konuları birbirleriyle ilişkileri gözetilerek ayrı ayrı, ancak bir paket halinde yeniden düzenlenmelidir.
- ✓ Ormanlarda, 31.12.1981 tarihinden sonra yapıldığı tespit edilen tüm kaçak yapılar, kime ait olduğuna veya yapının niteliğine bakılmaksızın derhal yıkılmalıdır ve bu tarihten sonra, ormanlarda, hiçbir işgale ve yasa dışı kullanıma biçimlerine göz yumulmamalıdır.
- ✓ Orman dışına çıkarılan yerleri gruplandırarak çözmekte fayda vardır. Önerilen gruplandırma şöyledir; Yeniden ormanlaştırılacak yerler, mera, otlak ve yaylak gibi hayvancılıkta kullanılan yerler, bağ, bahçe,

meyvelik, zeytinlik gibi tarımda kullanılan veya kullanılmasında yarar bulunan yerler, bir yerleşim alanı ya da yapı topluluğu niteliğine dönüşen yerler. Anayasa ve yasalarda değişiklikler yapılmadan, tüm 2B alanlarının hangi gruba gireceklerinin belirlenmesi ve ardından gelecekte ne şekilde kullanılacaklarına karar verilmesi sorunun çözümü için önemlidir. 2B alanlarının tamamının özel mülkiyete konu olması halinde, Türkiye'de orman bütünlüğünü sağlamak olanaksız hale gelir.

- ✓ **"Orman Kadastro Bilgi Sistemi"**nin kurulması ve elde edilen bilgilerin, isteyen herkesin bilgisine açık olması sağlanmalıdır.

Şubemiz toplum yararı doğrultusunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye ve kamuoyuna gerçekleri açıklamaya devam edecektir.